

«ΤΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΜΑ» = ΑΜΤ*

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ ΚΑΙ ΚΡΙΤΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΙΣ ΕΞ ΕΠΟΨΕΩΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ἢ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΤΟΥ Γ' ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

Συμβολή εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Διάλογον τῆς ἀληθείας καὶ τὰς ἐρεῦνας
περὶ τοῦ Ἀρχηγόνου Πολιτεύματος τῆς Ἐκκλησίας.

ΥΠΟ

ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ Ι. ΚΟΝΙΔΑΡΗ

Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ΝΕΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ ΚΑΙ ΚΡΙΤΙΚΗ ΠΕΡΙΛΗΠΤΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΙΣ ΤΟΥ Γ' ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΕΞ ΕΠΟΨΕΩΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ἢ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ

Εἰσαγωγικαὶ παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς νέας μεταφράσεως.

α) Εἶναι χαρακτηριστικὸν διὰ τὸ ὅλον κείμενον — ἐννοῶ τὰ 3 κείμενα ὁμοῦ λαμβανόμενα μετὰ τοῦ προλόγου, τῶν ὑποδείξεων καὶ τῶν ἐν τέλει περιεχομένων— καὶ εἰδικῶς διὰ τὸ ὑπ' ὄψει (καὶ τὴν παρατήρησιν ταύτην διευτύπωσα τὸ πρῶτον εἰς ὑποεπιτροπὴν τῆς ἐν Βανκούβερ τοῦ Καναδᾶ [Ἰούλιος-Αὔγουστος 1983] ΣΤ' Γενικῆς Συνελεύσεως τοῦ Π.Σ.Ε., ἀλλὰ δὲν πιστεύω ὅτι κατεγράφη), ὅτι, ἐνῶ εἰς τὰ 2 πρῶτα κείμενα, τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὸ Βάπτισμα καὶ τὴν Εὐχαριστίαν, ὑπάρχει ὡς π ρ ὠ τ ο ν θέμα ἡ σ ύ σ τ α σ ι ς ἑκατέρου τῶν μυστηρίων, εἰς τὸ γ' κείμενον δὲν ὑπάρχει τοιοῦτον θέμα, ἀλλὰ μόνον ἡ ἐπιγραφή: «ἡ κλῆσις ὀλοκλήρου τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ».

β) Τὸ γεγονός τοῦτο εἶναι ἀξιοσημείωτον καὶ δέον νὰ ἐξηγηθῆ. Μί α ε ἴ ν α ι ἡ δ υ ν α τ ῆ ἐ ξ ἡ γ η σ ι ς. Δ ἐ ν ἡ δ ὕ ν α τ ο ν ἄ γ ἰ ν η λ ὄ γ ο ς π ε ρ ἰ σ υ σ τ ἄ σ ε ω ς τοῦ μυστηρίου τῆς Ἱερωσύνης, διότι δὲν ὑπάρχει τὸ μυστήριον παρὰ τοῖς Προτεστάνταις, ἀφ' ὅτου διέκοψαν τὴν παράδοσιν τῆς Ἀποστολικῆς διαδοχῆς ἐν τοῖς ἐπισκόποις. Τοῦτο ἰσχύει διὰ τὴν μεγίστην πλειοψηφίαν τῶν προτεσταντικῶν ὁμολογιῶν πού μετέχουν τοῦ Π.Σ.Ε., ἀποτελουμένου ἀπὸ Ἐκκλησίας (Καθολικῆς Ὁρθοδόξου, Ἀγγλικανικῆς καὶ Παλαιοκαθολικῆς) καὶ μὴ Ἐκκλησίας. Πρέπει ὅμως νὰ ὁμολογηθοῦν δύο πράγματα: Ὅτι πολλαὶ προτεσταντικαὶ ὁμολογίαι θέλουν νὰ εἶναι Ἐκκλησῆσαι καὶ ὅτι ἡ σύστασις τῆς Ἱερωσύνης εἶναι δεδομένη παρὰ ταῖς πραγματικαῖς Ἐκκλησιαῖς, ἀλλὰ τὸ ἐκ τῆς Κ. Δ. καὶ τῶν πηγῶν τῶν δύο πρώτων αἰώνων προκύπτει τὸ γεγονός τῆς μετὰ τῶν Ἀποστόλων συνδεδεμένης Ἱερωσύνης⁶⁴,

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 748 τοῦ προηγουμένου τόμου.

64. Πρβλ. Ἐβρ. 3,1 καὶ 7,11-12 καὶ 24. Περὶ αἰωνίας Ἱερωσύνης τοῦ Ἰησοῦ Χρι-

τῆς δοθείσης τοῖς Ἀποστόλοις διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, δὲν ἔτυχε παρ' ἡμῶν πλήρους ἐπεξεργασίας.

γ) Ἡ ἐπιγραφή τοῦ γ' κειμένου («Ι. Ἡ κλήσις τοῦ ὅλου λαοῦ τοῦ Θεοῦ») προετοιμάζει τὸν ἀναγνώστην ἐμμέσως ἢ ἀμέσως εἰς τὴν θεμελιώδους προτεσταντικῆς ἀπόψεως θεωρίαν περὶ ὑπάρξεως Β α σ ι λ ε ί ο υ Ἰ ε ρ α τ ε ὑ μ α τ ο ς (Α' Πέτρ. 2,5 καὶ 9), τὸ ὁποῖον βεβαίως, καθ' ἡμᾶς, ἀναφέρεται εἰς τὸν χριστιανικὸν λαόν, ἦτοι τὸν κ λ ῆ ρ ο ν κ α ι τ ο ῦ ς λ α ῖ κ ο ῦ ς κ α ι ὄχι μόνον εἰς τοὺς λαϊκοὺς.

δ) Δὲν ὑπάρχει, λοιπόν, εἰς τὸ κείμενον σύστασις τοῦ Μυστηρίου τῆς Ἰ ε ρ ω σ ὑ ν η ς. Καὶ ὅμως εἶναι ἡ Ἰερωσύνη θεμελιώδης διὰ τὴν ὑπαρξιν τῆς Ἐκκλησίας, θεῖα δικαίω ὑφισταμένης. Δὲν εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν ὑπαρξιν τῆς Θ. Εὐχαριστίας;

ε) Βεβαίως δὲν γίνεται λόγος εἰς τὸ κείμενον περὶ συνθέσεως τῶν δύο μυστηρίων εἰς τὴν ἐνιαίαν Θ. Λειτουργίαν τῆς Θ. Εὐχαριστίας.

στ) Τὸ περιεχόμενον τῆς § 1 τοῦ γ' κειμένου εἶναι ὀρθόν, ἀλλὰ ἡ λ. Gemeinschaft (=κοινωνία), ποῦ παρουσιάζεται δις εἰς αὐτό, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ μεταφρασθῇ τὴν δευτέραν φορὰν ὀρθῶς ὡς κοινωνία μετὰ τὸν Θεὸν δι' Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι καὶ τὴν πρώτην φορὰν ὡς κοινότης (ἡ λ. ἀποδίδεται γερμανιστὶ διὰ τοῦ Gemeinde), μετὰ τὴν ὁποίαν ὀνομάζουσι τὴν τοπικὴν Ἐκκλησίαν.

* *

ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΜΑ

Ι. Ἡ κλήσις τοῦ ὅλου λαοῦ τοῦ Θεοῦ («Die Berufung des ganzen Volkes Gottes») ⁶⁵.

§ 1. Μέσα εἰς ἓνα σπαρασσόμενον κόσμον ὁ Θεὸς καλεῖ ὁλόκληρον τὴν ἀνθρωπότητα νὰ γίνῃ λαὸς του. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ὁ Θεὸς ἐξέλεξε τὸν λαόν καὶ ἔπειτα ὠμίλησε κατὰ μοναδικὸν καὶ ἀποφασιστικόν

στοῦ Ἰδε ἐν Ἰ. Ζηζιούλα, Priesteramt und Priesterweihe, σσ. 73 ἐξ. Πρβλ. καὶ Χρήστου Βούλαργη, Ἀπόστολος καὶ ἀρχιερεὺς τοῦ Οἴκου τοῦ Θεοῦ, Ἀθῆναι 1985.

65. Τὸ κείμενον ἐλήφθη ἐκ τοῦ γερμανικοῦ τεύχους τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν, τὸ ὁποῖον φέρει τὸν τίτλον «Taufe, Eucharistie und Amt. Konvergenz-erklärungen der Kommission für Glauben und Kirchenverfassung des Ökumenischen Rates der Kirchen, Frankfurt am Main-Paderborn 1982. Χάριν τοῦ ἑλλην-

τρόπον ἐν Χριστῷ τῷ Υἱῷ τοῦ Θεοῦ. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς κατέστησεν ἰδικὰς του τὴν φύσιν, τὴν κατάστασιν καὶ τὴν τύχην ὀλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος προσφέρων ἑαυτὸν θυσίαν δι' ὅλους. Ἡ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ ὡς Διακονία, ὁ θάνατός του καὶ ἡ ἀνάστασίς του ἀποτελοῦν τὸ θεμέλιον τῆς νέας κοινωνίας, ἡ ὁποία συνεχῶς οἰκοδομεῖται διὰ τῆς καλῆς ἀγγελίας τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῶν δώρων τῶν μυστηρίων. Τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἐνώνει ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἀκολουθοῦν τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, εἰς ἓν μοναδικὸν σῶμα, καὶ ἀποστέλλει αὐτοὺς ὡς μάρτυρας εἰς τὸν Κόσμον. Τὸ νὰ ἀνήκη τις εἰς τὴν Ἐκκλησίαν σημαίνει νὰ ζῆ ἐν κοινωνίᾳ μετὰ τοῦ Θεοῦ δι' Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι.

Π α ρ α τ ῆ ρ σ ι ς: Ποία εἶναι ἡ Ἐκκλησία, περὶ ἧς ὁ λόγος εἰς τὴν παράγραφον ταύτην; Ἀναμφιβόλως ἐνταῦθα εἰς τὴν φράσιν «zur Kirche zu gehören», τ.ξ. τὸ νὰ ἀνήκη τις εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὑπάρχει κάποια ἀοριστία, ὥστε οἱ ἀνήκοντες εἰς Ἐκκλησίας ἢ Ὁμολογίας, ποὺ δὲν εἶναι πράγματι Ἐκκλησίαι καὶ ὅμως λέγονται Ἐκκλησίαι εἰς τὸ Π.Σ.Ε., ὡς τοιαύτην εἶναι δυνατόν νὰ νοοῦν καὶ τὴν Μίαν Ἀγίαν Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν. Ἡ μετάφρασις τῆς ἀνωτέρω μνείας τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τὸ ἄρθρον, «τὴν Ἐκκλησίαν», θὰ ἔδει νὰ συνεπιφέρῃ κατὰ τὴν ὀρθόδοξον ἐ ν ω τ ι κ ῆ ν ἀντίληψιν τὴν εἰς τὸ κείμενον διόρθωσιν «τὴν Μίαν Ἀγίαν Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως: Νικαίας-Κωνσταντινουπόλεως».

Ἡ ἀνωτέρω περὶ τῆς Ἐκκλησίας ὀρθόδοξος ἀντίληψις ἰσχύει καὶ διὰ τὴν ἀρχὴν τῆς δευτέρας παραγράφου. Τὸ περιεχόμενον ὅμως ταύτης ἀποβλέπει

νος ἀναγνώστου καὶ ἐκ λόγων ἐπιστημονικῶν ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν ἡ ἑλληνικὴ μετάφρασις τοῦ Chambésy, ἔχουσα τὸν ἐξῆς τίτλον:

Πίστις καὶ Τάξις
 Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν
 Βάπτισμα
 Εὐχαριστία
 Ἱερωσύνη
 Συγκλίνουσαι τάσεις εἰς τὴν πίστιν
 Γαλλικὸν κείμενον ἐπιμελεῖα τοῦ ἀδελφοῦ
 Max Thurian
 Ἑλληνικὴ Μετάφρασις ἐπιμελεῖα τοῦ
 Ὀρθοδόξου Κέντρου
 τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου
 ἐν Σαμπεζῷ Γενεύης

Αἱ ἐκδόσεις
 τοῦ Ὀρθοδόξου Κέντρου τοῦ Σαμπεζῷ
 1983.

εἰς τὴν εὐρεῖαν θεμελίωσιν τῆς κλήσεως τῶν ἀνθρώπων ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ τῆς ἐξάρσεως τοῦ γεγονότος, ὅτι:

§ 2. Ἡ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας στηρίζεται εἰς τὴν νίκην τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῶν δυνάμεων τοῦ κακοῦ καὶ τοῦ θανάτου, ἐπιτευχθεῖσαν ἅπαξ διὰ παντός, δι' ὃ καὶ ὁ Χριστὸς προσφέρει συγχώρησιν, προσκαλεῖ εἰς μετάνοιαν καὶ διαφυλάσσει ἀπὸ καταστροφῆν. Διὰ τοῦ Χριστοῦ καθίστανται ἄνθρωποι ἱκανοί, στρεφόμενοι ἐν δοξολογίᾳ πρὸς τὸν Θεόν, νὰ διακονοῦν τὸν πλησίον των. Ἐν Χριστῷ εὐρίσκουσι τὴν πηγὴν τῆς νέας ζωῆς ἐν ἐλευθερίᾳ, ἀμοιβαίαν καταλλαγὴν καὶ ἀγάπην. Διὰ τοῦ Χριστοῦ κατευθύνονται αἱ καρδίαι των καὶ αἱ διάνοιαι των εἰς τὴν τελείωσιν τῆς βασιλείας, ἔνθα ἡ νίκη τοῦ Χριστοῦ καθίσταται φανερά καὶ τὰ πάντα γίνονται καινά. Ἡ πρόθεσις τοῦ Θεοῦ εἶναι, ὅτι ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ πάντες οἱ ἄνθρωποι πρέπει νὰ μετὰσχουν εἰς αὐτὴν τὴν κοινωνίαν του.

Καὶ αὕτη ἡ παράγραφος εἶναι ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου δεκτῆ.

§ 3. Ἡ Ἐκκλησία ζεῖ διὰ τῆς ἐλευθερωτικῆς καὶ ἀνακαινιστικῆς δυνάμεως τοῦ Ἁγ. Πνεύματος. "Ὅτι τὸ Ἁγ. Πνεῦμα στηρίζεται ἐπὶ τοῦ Ἰησοῦ, μαρτυρεῖται εἰς τὸ βάπτισμά του, μετὰ δὲ τὴν Ἀνάστασιν δίδεται τὸ ἴδιον Πνεῦμα εἰς τοὺς πιστεύσαντας εἰς τὸν ἀναστάντα, ἵνα οὗτοι ἐκ νέου δημιουργηθοῦν ὡς σῶμα Χριστοῦ. Τὸ Πνεῦμα καλεῖ ἀνθρώπους εἰς τὴν πίστιν, ἀγιάζει αὐτοὺς διὰ πολλῶν χαρισμάτων, δίδει εἰς αὐτοὺς δύναμιν τοῦ μαρτυρεῖν τὸ Εὐαγγέλιον καὶ καθιστᾷ τούτους ἱκανοὺς νὰ διακονοῦν ἐν ἐλπίδι καὶ ἀγάπῃ. Τὸ Πνεῦμα κρατεῖ τὴν Ἐκκλησίαν ἐν τῇ ἀληθείᾳ καὶ κατευθύνει αὐτὴν παρὰ τὴν ἀδυναμίαν τῶν μελῶν της.

§ 4. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι κεκλημένη νὰ κηρύξῃ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ προεικονίσῃ ταύτην. Πραγματῶναι τοῦτο διὰ τοῦ κηρύγματος τοῦ Εὐαγγελίου πρὸς τὸν Κόσμον καὶ διὰ τῆς ὑπάρξεώς της ὡς σώματος Χριστοῦ. Ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ ἦλθεν ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Ἐδωρήσατο τὴν σωτηρίαν εἰς τοὺς ἁμαρτωλοὺς. Ἐκήρυξεν εἰς τοὺς πτωχοὺς τὸ χαροποῖον μήνυμα, τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν αἰχμαλώτων, εἰς τοὺς τυφλοὺς τὴν ἀνάβλεψιν, εἰς τοὺς καταπιεσμένους τὴν ἀπαλλαγὴν (Λουκ. 4,18). Ὁ Χριστὸς ἤνοιξε νέαν πρὸσβασιν πρὸς τὸν Πατέρα. "Ἀπαντα τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας, καθ' ὃν χρόνον ζοῦν εἰς τὴν κοινωνίαν ταύτην μετὰ τοῦ Θεοῦ, εἶναι κεκλημένα νὰ ὁμολογοῦν τὴν πίστιν των καὶ διδόναι λόγον περὶ τῆς ἐν αὐτοῖς ἐλπίδος. Πρέπει νὰ ταυτίζωνται μὲ τοὺς φίλους καὶ ὄλους τοὺς πονεμένους ἀνθρώπους, ἐὰν ζητοῦν νὰ δίδουν ἐν τῇ διακονίᾳ τῆς ἀγάπης τὴν μαρτυρίαν των,

Τὰ μέλη τοῦ σώματος Χριστοῦ θὰ ἀγωνισθοῦν παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν καταπιεζομένων ἐν ὄψει τῆς ἐλευθερίας καὶ ἀξιοπρεπείας, τὰς ὁποίας ὑπεσχέθη μὲ τὴν ἔλευσιν τῆς βασιλείας. Ἡ ἀποστολὴ αὕτη ἀναγκάτως θὰ πραγματοποιηθῆ εἰς διαφόρους πολιτικές, κοινωνικὰς καὶ πολιτιστικὰς συνθήκας. Πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ ἐκπληρώσουν πιστῶς τὴν ἀποστολὴν των θ' ἀναζητήσουν προσηρμοσμένας μορφὰς μαρτυρίας καὶ διακονίας εἰς κάθε περίστασιν. Ἐν τῷ ἐκτελεῖν τὰς πράξεις ταύτας, θὰ φέρουν εἰς τὸν Κόσμον πρόγευσιν τῆς χαρᾶς καὶ τῆς δόξης τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

Καὶ ἡ παράγραφος αὕτη, ἄγουσα πολὺ μακράν, ἐξυπηρετεῖ τὸν καίριον σκοπὸν, ὃν ἀνωτέρω ἐξεθέσαμεν καὶ ὄχι τὸν ἄμεσον καὶ ἀναγκαῖον σκοπὸν, τὴν εὕρεσιν τῶν στοιχείων τῆς συστάσεως τῆς Ἐκκλησίας, τῶν λειτουργῶν της καὶ τῆς Ἱερωσύνης, ὡς μυστηρίου τῆς Ἐκκλησίας.

Παρατήρησις: Ἡ § 5 εἰσάγει, σκοπίμως, τὴν διὰ τοῦ Ἀγ. Πνεύματος χορήγησιν χαρισμάτων, ἐπειδὴ καθ' ἡμᾶς κατὰ τὴν προτεσταντικὴν ἀντίληψιν, στηριζομένην κατὰ προτίμησιν εἰς τὰς λεγομένας πρωτοπαυλείους ἐπιστολάς, τὴν Ἀ' Κλήμεντος, τὴν Διδαχὴν, ὡς χρησιμοποιοῦνται ὑπὸ τῶν Προτεσταντῶν μονομερῶς καὶ ἄνευ τῆς συνεξετάσεως μετὰ τῶν λοιπῶν πηγῶν τοῦ Β' αἰῶνος, εἰς τὴν Ἀρχέγονον Ἐκκλησίαν ἦσαν ἐξέχοντες οἱ χαρισματοῦχοι, εἶποντο δὲ οἱ μόνιμοι λειτουργοί, ἐνῶ εἰς τὰς «Πράξεις Ἀποστόλων», μετὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν 7 διακονούντων τραπέζαις, ἐμφανίζονται οἱ πρεσβύτεροι, εἰς δὲ τὴν Ἀποστολικὴν Σύνοδον μετέχουν τῆς Αὐθεντίας τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἄμεσοι συνεργάται τῶν 12 Ἀποστόλων. Παρὰλλήλως δ' ἐμφανίζονται, μὴ μετέχοντες τῆς Αὐθεντίας τῶν Ἀποστόλων, οἱ χαρισματοῦχοι. Ἡ Διδαχὴ ἀποτελεῖ ἰδιάζον πρόβλημα σχετιζόμενον πρὸς τὴν περιοχὴν, εἰς ἣν ἐχρησιμοποιεῖτο μετὰξὺ 90-130 μ.Χ., ὡς ἱεραποστολικὸν ἐγχειρίδιον, γραφὲν μετὰξὺ Αἰγύπτου καὶ Παλαιστίνης (κεφ. 9, § 4)⁶⁶ καὶ ὄχι ἐν Συρίᾳ⁶⁷.

Αἱ § 5 καὶ 6 εἰσάγουν εἰς τὸ ἐπόμενον ΙΙ τμήμα, ἐνθα γίνεται εἰδικὸς λόγος περὶ Ἐκκλησίας καὶ περὶ «κεχειροτονημένου Λειτουργήματος». Πρόκειται περὶ ἐφευρήματος πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ θέματος τοῦ μυστηρίου τῆς Ἱερωσύνης καὶ κάλυψιν τῶν προτεσταντικῶν ἀπόψεων, ὅτι τὸ Ἀποστολικὸν λειτουργήμα ὑπῆρξεν ἀνεπανάληπτον — ὅθεν εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο οὐδεὶς λόγος γίνεται περὶ ἐκλογῆς τῶν 12 Ἀποστόλων — ἔτι

66. Πρβλ. Γ. Ι. Κονιδάρη, Νεαὶ ἔρευναι πρὸς λύσιν τῶν προβλημάτων τῶν πηγῶν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πολιτεύματος τοῦ ἀρχικοῦ Χριστιανισμοῦ (34-156 μ.Χ. π.). Οἱ Λειτουργοὶ καὶ τὰ λειτουργήματα. Τόμος Γ'. Τεῦχος πορισμάτων β', ΕΕΘΣΠΑ 11 (1955-1956) 211-223.

67. Πρβλ. ἔρφνας μου Α', Β' καὶ ἀνακοινώσεις ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ.

δὲ καὶ τῆς ἀντιλήψεως περὶ ὑπάρξεως λειτουργημάτων ἐν τῇ κοινότητι (ἀντὶ Ἐκκλησίας) μὴ κεχειροτονημένων, ἀλλ' ἐκλελεγμένων ὑπ' αὐτῆς, διότι καὶ οἱ λαϊκοὶ μετέχουν τοῦ βασιλείου ἱερατεύματος (Α' Πέτρ. 2,5 καὶ 9). Ὅθεν ὅλοι οἱ χριστιανοὶ εἶναι οἰονεὶ χαρισματοῦχοι. Εἰς τὴν πραγματικότητα τὸ «βασίλειον ἱερατεύμα» εἶναι κληρὸς καὶ λαός, τῆς διακρίσεως τῶν λαϊκῶν ὑπαρχούσης εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ταύτην εὐρίσκομεν σαφῶς εἰς τὸ 40ὸν κεφάλαιον τῆς Α' Κλήμεντος, τὸ ὁποῖον εἶναι βαρυσήμαντον, 1ον) διότι παρέχει τὴν διάκρισιν τῆς λειτουργίας τῶν λειτουργῶν τῆς Π.Δ. μετὰ τοῦ ὑπαιγιμοῦ καὶ προτυπώσεως ἐξ αὐτῆς τῶν 3 ἱερατικῶν βαθμῶν τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας (ἀρχιερεὺς - ἱερεὺς — πρώτη μνεία, ἣν ὀρθῶς ἐξαιρεῖ ὁ Congar)⁶⁸, καὶ 2ον) τὴν σαφεστάτην διάκρισιν τῶν λαϊκῶν — καὶ αὐτὴν βαρυσήμαντον διὰ τὰ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Κορίνθου συμβάντα ὑπὸ ἐξεχόντων («ἐλλογίμων») «ἀνδρῶν», δι' οὓς διδάσκει ὅτι «ὁ λαϊκὸς ἄνθρωπος τοῖς λαϊκοῖς προστάγμασι δέδεται» (Α' Κλημ. 40,5).

Σαφεστάτη παραθεώρησις τῆς ἱστορίας τῆς Ἀρχεγόνου Ἐκκλησίας. Ἐπανερχόμενοι εἰς τὴν § 5 μεταφράζομεν καὶ παρατηροῦμεν, ὅτι εἰς τὴν παράγραφον ταύτην εἰσάγεται τὸ πρῶτον ὁ ὅρος Gemeinde πρὸς δῆλωσιν τῆς Ἐκκλησίας, ἀντὶ τῆς ἀρχεγόνου λέξεως «Ἐκκλησία» μετὰ τὴν πολλαπλὴν καὶ πλουσίαν σημασίαν, ἣ ὁποία ἀνάγεται εἰς τὸν ἀρχέγονον Χριστιανισμόν. Αὕτη ὠνομάσθη Ἐκκλησία, ζῶσα πλησίον τῆς Συναγωγῆς, ἀλλὰ καὶ ἐκτὸς τῆς Συναγωγῆς εἰς τὰς ἰδιαιτέρας συνάξεις τῶν ἀγαπῶν, μεθ' ὧν συνεδέετο ἡ Θ. Εὐχαριστία, ὡς ἡ τελευταία διαθήκη τοῦ Κυρίου πρὸ τοῦ Πάθους καὶ τῆς Ἀναστάσεως. Τώρα δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἡ Δυνάμει ὑπάρχουσα Ἐκκλησία ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς τῶν 12 Ἀποστόλων (ταύτην παραθεωρεῖ) ἐνεφανίσθη ὡς ἡ πρώτη Ἐκκλησία μετὰ τὴν Πεντηκοστήν, ἐν ᾗ οἱ Ἀπόστολοι εἶχον ὡς ἔργον τὸ ἐπισκοπεῖν τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας, δι' ὃ καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰούδα ὁ Λουκᾶς εἰς τὰς «Πράξεις» λέγει εἰς τὸ βαρυσήμαντον χωρίον (1,20) «τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ λαβέτω ἕτερος». Τοῦτο τὸ γεγονός θὰ ἴδωμεν, ὅτι ἀπέβη χαρακτηρισμὸς τοῦ θεσμοῦ (ἡ ἐπισκοπὴ) τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας ἐντὸς τῆς Ἀποστολικῆς ἐποχῆς (Α' Τιμ. 3,1), διὰ ν' ἀναπτυχθῇ εὐθύς ἀμέσως ἐντὸς τῆς πρώτης Μεταποστολικῆς γενεᾶς (60-96 μ.Χ. Α' Κλήμεντος διὰ τὰς Ἐκκλησίας-ἐπισκοπὰς Ρώμης καὶ Κορίνθου).

Πρέπει ὁμῶς ἐνταῦθα νὰ σημειώσωμεν, ὅτι ὑπάρχει ἡ σκόπιμος δι' ἓνα προτεστάντην θεολόγον τάσις νὰ παραθεωρήσῃ τὴν πραγματικότητα τῆς ἱστορίας τῆς Ἀρχεγόνου Ἐκκλησίας, ἣν μᾶς παραδίδει ὁ ἱστορικὸς,

68. Vv. Congar, Der Laie, σ. 22.

Σύρος τὴν καταγωγὴν, ἱατρὸς Λουκᾶς, ὁ ὁποῖος ἔγραψε τὸ δεύτερον βιβλίον μετὰ τὸ Εὐαγγέλιον, τὰς «Πράξεις Ἀποστόλων». Ἄν δὲ ἀκόμη δεχθῶμεν ὅτι τὸ ἔγραψε περὶ τὸ 80 μ.Χ., πάλιν πρέπει νὰ θεωρήσωμεν, ὅτι τὸ ἔργον τοῦ ἀποδίδει μὲ πιστότητα τὴν ἱστορίαν πρὸ τοῦ τέλους τῆς Ἀποστολικῆς Ἐποχῆς. Καθ' ἡμᾶς ἔγραψε μετὰ τὸ 60 καὶ πρὸ τοῦ 70, διότι δὴ οὐ γεγονότα εἶναι καθοριστικὰ τῆς χρονολογίας ταύτης τοῦ Λουκᾶ, ὅτι γνωρίζει μόνον τὸ βάπτισμα εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ ὄχι εἰς τὴν Τριάδα (κεφ. 28 τοῦ Ματθαίου) καὶ ὅτι ἀφ' ἧν εἰ τὴν γνώριμον εἰς αὐτὸν Συριακὴν Ἐκκλησίαν, τὴν Ἀντιόχειαν, τὰς Συριάδας Ἀθήνας, εἰς χεῖρας τῶν χαρισματούχων (Πράξ. κεφ. 15 καὶ 18). Μεταξὺ τῶν ἐτῶν 60 καὶ 70 μ.Χ. πρέπει νὰ τοποθετηθοῦν δύο ἄνδρες ὡς προεστῶτες τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀντιοχείας, ὁ Εὐδόδιος⁶⁹ καὶ ὁ Ἰγνάτιος, ὁ ὁποῖος ὄχι μόνον ὠνομάσθη ἐπίσκοπος, πολὺ πρότερον τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ἔγραψε τὰς 7 ἐπιστολάς του (110-113)⁷⁰ — μὴ λησμονῶμεν, ὅτι ἐκπροσωπεῖ ἱστορικῶς τοῦλάχιστον 2 γενεᾶς (40-110 μ.Χ.)— ἀλλὰ καὶ ἐπέμενεν ἐπὶ τῆς ὀνομασίας ταύτης τοῦ προεστῶτος⁷¹, ὡς ἔχοντος τὸ ἐπισκοπεῖν, τὸ ὁποῖον ἦτο ἐν χρήσει εἰς τὴν Ἀντιόχειαν⁷². Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο καταλήγω, ὅτι δι' ἡμᾶς τοὺς ἐρευνητὰς τῆς ἱστορίας τῆς Ἀρχαίου Ἐκκλησίας καὶ κατ' ἐπέκτασιν τοῦ πολιτεύματος αὐτῆς τῶν δύο πρώτων αἰώνων καὶ τῆς ὅλης Καθολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐπιβάλλεται ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ ἀπόκρουσις τοῦ ὅρου Gemeinde (=κοινότης), ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ χρησιμοποίησις τοῦ ὅρου Ἐκκλησία (Ekklesia, Kirche, Eglise), ἡ ὁποία καὶ καθιέρωσε ταχέως μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ Γ' αἰῶνος καὶ τὸν ὅρον ἡ ἐπισκοπή, ὡς τὴν μορφήν τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας, διότι δὲν ἔπαυσε ποτὲ ἡ πολλαπλῆ χρῆσις τοῦ ἀρχαίου ὅρου: Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ.

§ 5. Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα παρέχει εἰς τὴν Κοινότητα (διορθωτέον: Ἐκκλησίαν. Γ.Ι.Κ.) διαφόρους δωρεάς. Δίδονται διὰ τὸ κοινὸν καλὸν τοῦ ὅλου λαοῦ, ἐκδηλοῦνται δὲ εἰς τὰ ἔργα τῆς Διακονίας ἐντὸς τῆς Κοινωνίας καὶ πρὸς τὸν Κόσμον. Δύνανται νὰ μεταδίδουν δῶρα-

69. Εὐσεβίου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία Γ' 22, ΒΕΠΕΣ 19, σελ. 264.

70. Πρβλ. Β. Altaner-A. Stuiber, Patrologie, Freiburg-Basel-Wien 1963, σσ. 85-87. Π. Χρήστου, Ἑλληνικὴ Πατρολογία, τ. Β', Θεσσαλονίκη 1978, σσ. 409-410.

71. Πρβλ. β' ἔκδοσιν ἀνακοινώσεώς μου εἰς τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν: Περὶ τῆς φερομένης διαφορᾶς μορφῶν ἐν τῷ πολιτεύματι τοῦ ἀρχαίου Χριστιανισμοῦ (34-156 μ.Χ.), Ἀθῆναι 1959.

72. Πρβλ. Γ. Ι. Κονιδάρη, «Ἡ Ἐπισκοπή», Θεολογία 54 (1983) 209-228, 451-453, ἐνθα καὶ β' ἔκδοσις τῆς πρώτης γερμανιστὶ περὶ τοῦ θέματος βραχυτάτης ἐρεύνης, ἡ ὁποία ἐδημοσιεύθη εἰς τὸν τιμητικὸν τόμον J. Strauß «Romanitas Christianitas», Berlin-New York 1982, σσ. 244-250.

χαρίσματα, τὸ Εὐαγγέλιον ἐν τῷ λόγῳ καὶ τῇ πράξει, δῶρα τοῦ Ἁγιασμοῦ, δῶρα τῆς προσευχῆς, δῶρα διδασκαλίας καὶ μαθήσεως, δῶρα διακονίας, δῶρα τῆς καθοδηγήσεως καὶ τῆς ἀποδοχῆς αὐτῆς δῶρα τῆς ἐμπνεύσεως καὶ τοῦ ὁράματος. Ὅλα τὰ μέλη (ὑπογράμμισις, ἐκτὸς ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, πάντοτε ἡμετέρα) εἶναι κεκλήμενα, μετὴν βοήθειαν τῆς Κοινωνίας (ἀποφεύγει νὰ εἴπῃ «τῶν Ἁγίων». Γ.Ι.Κ.) ν' ἀνακαλύψουν τὰ δῶρα χαρίσματα, τὰ ὁποῖα ἔλαβον, διὰ νὰ τὰ χρησιμοποιήσουν διὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν Διακονίαν πρὸς τὸν Κόσμον, εἰς τὸν ὁποῖον αὐτὴ ἐστάλη.

Ἐνταῦθα ὑπόκειται ἡ ἔννοια τοῦ «βασιλείου ἱερατεύματος», ἣν ἀποφεύγει ὁ συντάκτης ν' ἀναφέρῃ μέχρι τοῦδε ρητῶς.

§ 6. Αἱ Ἐκκλησίαι (προφανῶς ἔννοεῖ τοῦ Π.Σ.Ε. Γ.Ι.Κ.), καίτοι εἶναι σύμφωνα εἰς τὴν γενικὴν κατανόησιν τῆς κλήσεως τοῦ Λαοῦ τοῦ Θεοῦ, διαφέρουσιν ἀλλήλων ἐν τῇ κατανοήσει τοῦ πῶς ἡ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας δομεῖται (geordnet wird = ποῖαν τάξιν πρέπει νὰ ἔχη. Γ.Ι.Κ.).

Ἀποφεύγων ὅσα ἀνεφέραμεν καὶ τὴν θεολογικὴν σκέψιν τῆς Ἐκκλησιολογίας, ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι θεῖος καὶ ἀνθρώπινος ὄργανισμός, προχωρεῖ εἰς τὴν ἀπλῆν ἱστορικὴν σκέψιν, καθ' ἣν:

Ἰδιαιτέρως ὑπάρχουν διαφοραὶ σχετικῶς πρὸς τὴν θέσιν καὶ τὰς μορφὰς τοῦ κεχειροτονημένου λειτουργήματος,

εἰς τὸ ὁποῖον βεβαίως θέλει νὰ ὑπαγάγῃ καὶ τὴν ἀρχέγονον Ἐκκλησίαν, παραθεωρῶν ὄχι μόνον τὰ στοιχεῖα τῆς Κ.Δ., ἀλλὰ καὶ τὰς μαρτυρίας τῆς μοναδικῆς ἀποστολικῆς γενεᾶς καὶ τῆς ἀ' μεταποστολικῆς τοιαύτης (Πράξεις, Φιλιππησίους, Α' Κλήμεντος, Διδαχὴν, Ἰγνάτιον, Πολύκαρπον). Μετὰ τοῦτο, ποῦ μαρτυρεῖ τὸ ἀδέσμευτον τοῦ συντάκτου ἀπὸ τὰς Ἀποστολικὰς καὶ Μεταποστολικὰς μαρτυρίας τῆς Ἐκκλησίας, προσθέτει οὗτος χαρακτηριστικῶς:

Ἐάναι Ἐκκλησίαι θέλουν νὰ προβοῦν εἰς ὑπερνίκησιν τῶν διαφορῶν των, εἶναι ὑποχρεωμένοι (müssen ὁ μεταφραστὴς τοῦ Chambésy λέγει «διὰ νὰ δυνηθοῦν νὰ στρατευθοῦν πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ὑπερβάσεως», ποῦ δὲν ἀπέχει πολὺ τῆς ἡμετέρας μεταφράσεως-ἀποδόσεως. Γ.Ι.Κ.) νὰ λάβουν ὡς σημεῖον ἀφετηρίας εἰς τὴν κλῆσιν τοῦ ὄλου λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Μία κοινὴ ἀπάντησις δύναται νὰ εὑρεθῇ: Πῶς, κατὰ τὴν

θέλησιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τοῦ Ἁγ. Πνεύ-
τος, πρέπει νὰ ἐννοηθῆ καὶ νὰ δομηθῆ, ὥστε τὸ Εὐαγγέλιον νὰ δυνηθῆ
νὰ διαδοθῆ καὶ ἡ κοινωνία νὰ οἰκοδομηθῆ ἐν ἀγάπῃ.

Σ χ ό λ ι ο ν : Δὲν τίθεται ὡς θεμελιώδης σκέψις, ὅτι ὁ Κύριος ἔδρυσε
θεία βουλήσει τὴν Ἐκκλησίαν του ὡς κιβωτὸν τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρω-
πίνου γένους καὶ κοινωνίαν τῆς ἀγάπης, ἀλλὰ ἐπιχειρεῖται εἰς τὰ ἐπόμενα πέντε
μέρη νὰ δοθῆ κάποια συμβιβαστικὴ λύσις εἰς τὰ ἐξῆς θέματα:

- II. Ἡ Ἐκκλησία καὶ τὸ κεχειροτονημένον λειτουργήμα (σσ. 30-36).
- III. Μορφαὶ τοῦ κεχειροτονημένου λειτουργήματος (σσ. 36-42).
- IV. Διαδοχὴ εἰς τὴν Ἀποστολικὴν Παράδοσιν (σσ. 42-44).
- V. Χειροτονία (σσ. 44-47).
- VI. Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀμοιβαίας ἀναγνωρίσεως τῶν κε-
χειροτονημένων λειτουργημάτων (σσ. 48-49).

Σ χ ό λ ι ο ν : α) "Ὅτι αὐτὴ ἡ δομὴ τοῦ Κειμένου ἐν συνδιασμῷ πρὸς
τὸ γεγονός, ὅτι ζητεῖται (§ 6) ἀπὸ τὴν πλειοψηφίαν τῶν προτεσταντικῶν
«Ἐκκλησιῶν» ἢ ὀρθότερον ὁμολογιῶν καὶ παραφάδων-αἱρέσεων αὐτῶν
(Denominationen), ποὺ ἀποτελοῦν τὴν συντριπτικὴν πλειοψηφίαν τοῦ Π.Σ.Ε.,
1) νὰ ὑπερβῶμεν τὰς διαφορὰς μας οὐχὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Οἰκουμενικοῦ Δια-
λόγου τῆς ἀ λ η θ ε ί α ς καὶ τῶν ἀρχῶν περὶ Ἐκκλησίας καὶ τῆς παραδο-
θείσης Ἀποστολικῆς καὶ Ἐκκλησιαστικῆς Παραδόσεως τῆς ἐν τῇ Κ.Δ., ἣν
διεμόρφωσαν εἰς Κ α ν ό ν α αἱ ἐπίσκοπικῶς συντεταγμένοι Ἐκκλησῖαι τῶν
δύο πρώτων αἰώνων, ἀλλὰ ἐπὶ τῇ βάσει ἀ ν τ ι λ ῆ ψ ε ω ν ὑ π ο κ ε ι μ ε -
ν ι κ ῶ ν καὶ ἐρμηνείας περὶ τῆς θελήσεως τοῦ Ἰησοῦ διὰ τὴν διάδοσιν τοῦ
Εὐαγγελίου καὶ τὴν οἰκοδομὴν τῆς κοινωνίας ἐν Ἀγάπῃ (§ 6), καὶ 2) νὰ βοη-
θῶμεν πρὸς τὴν ἀμοιβαίαν ἀ ν α γ ν ὠ ρ ι σ ι ν τῶν λειτουργημάτων (§ 51-
55) διὰ τῆς ἐ π α ν ε ξ ε τ ᾶ σ ε ω ς τ ῶ ν μορφῶν «τοῦ κεχειροτονημένου
λειτουργήματος» καὶ ἀνανεώσεως τῆς κατανοήσεώς των, κ α θ ι σ τ ᾶ φανε-
ρόν, ὅτι ὁ διάλογος τῆς ἀληθείας περὶ τῆς ἀνευρέσεως τῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν
τῆς Διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τοὺς δύο πρώτους αἰῶνας, ἐν συν-
διασμῷ πρὸς τὴν δογματικὴν ἐνότητα αὐτῶν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς Ἁγ. Γραφῆς
καὶ δὴ καὶ τῆς Κ.Δ. καὶ τῆς Ἀποστολικῆς καὶ Ἐκκλησιαστικῆς Παραδόσεως
μέχρι τοῦ Εἰρηναίου καὶ τοῦ Ἰππολύτου, πρέπει νὰ καθιερώσῃ ὀριστικῶς τοὺς
ἄρους ὑ π ᾶ ρ ξ ε ω ς τῆς Ἐ κ κ λ η σ ί α ς. Ὁ σχετικὸς ὀριστικὸς καθορισμὸς
τοῦ («Κανόνος») τῆς Κ.Δ. ὡς κανὼνος πίστεως καὶ διοικήσεως ἐγένετο ὑπὸ τῶν
ἐπίσκοπικῶς καὶ συνοδικῶς συντεταγμένων καὶ δρωσῶν Ἐκκλησιῶν. Ἄτυ-
χῶς δὲν τίθενται ταῦτα, ὡς θὰ ἔδει, ὡς μέθοδος καὶ ἀφετηρία διὰ τὴν ἐν τῇ
ἀ λ η θ ε ί α προπαρασκευῆν τῆς Ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν. Θὰ συναντή-
σωμεν δὲ εἰς τὰ ἐφεξῆς σημεῖα προσπαθείας προπαρασκευαζούσας τὴν ἐπι-

ζητουμένην «όρατὴν ἐνότητα» τῶν Ἐκκλησιῶν —δυστυχῶς καὶ μὴ Ἐκκλησιῶν— τοῦ Π.Σ.Ε., ἦτοι κάτι τὸ ἀδύνατον, τὴν ἀμοιβαίαν ἀναγνώρισιν τῶν λειτουργημάτων, ὡς ἐὰν ἡμεῖς, οἱ διαθέτοντες ἀπὸ τῆς Ἀρχιεγόνου Ἐκκλησίας τὴν Ἱερωσύνην ὡς μυστήριον, τὴν ἀπαραίτητον Ἀποστολικὴν Διαδοχὴν αὐτῆς καὶ τὴν τέλεσιν τῆς Θ. Εὐχαριστίας, εἶχομεν ἀνάγκη τῆς ἀναγνωρίσεως ἐκείνων, οἱ ὅποιοι διέκοψαν κατὰ τὸν ΙΣΤ' αἰῶνα τὴν Ἐπισκοπικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Διαδοχὴν καὶ δὲν ἀναγνωρίζουν τὰς 7 Οἰκουμενικὰς Συνόδους ὡς θεμελιώδεις διὰ τὴν ἀλήθειαν εἰς τὴν πίστιν, τὴν διοίκησιν, τὴν λατρείαν καὶ τὸ ἦθος. Ἦδη ἐκ τῶν ἀνωτέρω λεχθέντων, καὶ πρὶν ἢ προβῶμεν εἰς περαιτέρω σχολιασμὸν τοῦ γ' κειμένου τῶν 55 παραγράφων, καθίσταται φανερόν, ὅτι αἱ συγκλίνουσαι ἀπόψεις εἶναι ὀλιγότεραι τῶν σοβαρῶν ἀποκλίσεων, αἵτινες ὠδήγησαν Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας εἰς κριτικὴν ἢ ἀπορριπτικὴν θέσιν τῶν τριῶν κειμένων τοῦ Π.Σ.Ε.

β) Ἐν τούτοις ἐπειδὴ εἰς τὴν § 23 προτείνεται ὀρθῶς ἡ εἰσαγωγή τοῦ θεσμοῦ τῆς ἐπισκοπῆς, ὁ ὅποιος ἀπετέλεσε ταχέως τὸν τοπικὸν θεσμὸν πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν τῶν δύο πρώτων αἰῶνων, ἐπιβάλλεται εἰς ἡμᾶς ὄχι μόνον ὁ εἰλικρινὴς σχολιασμὸς, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ φιλολογικοῖστορικὴ στήριξις τῆς ὀρθῆς προτάσεως, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν ἔρευναν καὶ τὸν ἔλεγχον τῶν ἐσφαλμένων ἀντιλήψεων περὶ τῶν πηγῶν τοῦ πολιτεύματος τῆς Ἐκκλησίας τῶν δύο πρώτων αἰῶνων.

γ) Τοῦτο δέ, διότι εἶναι αὗται καθοριστικαί, ἐφ' ὅσον ὁ Κανὼν τῆς Κ.Δ. εἶναι «ὁ Κανὼν» τῆς πίστεως καὶ τῶν ἀρχῶν τῆς Ἀποστολικῆς Διοικήσεως καὶ τῆς ἠθικῆς τῆς Ἐκκλησίας, ἐχούσης ἱστορικὴν συνείδησιν τῆς ἀληθείας. Οὗτος ἀπετελέσθη ὑπὸ τῶν Ἐκκλησιῶν (γεγραμμένη παράδοσις-Ἀποστολική-Ἐκκλησιαστικὴ).

δ) Αἱ ὑποδείξεις (Hinweis, σ. 8) εἶναι χρήσιμοι εἰς τοὺς Προτεστάντας, ἀντιμετωπίζοντας τὸ μέγα πρόβλημα, τὴν ἐκκλησιαστικοποίησιν τῶν Ὁμολογιῶν των, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀποφασιστικαὶ ἔνεκα τοῦ ὑποκειμένου καὶ τῶν ἱστορικῶν συνθηκῶν, αἱ ὅποιαi προέκυψαν πρὸ τοῦ 1517 καὶ εὐθὺς ἀμέσως μετὰ τὴν Διαμαρτύρησιν (Protest, ἐξ οὗ καὶ Προτεστάνται) κατὰ τὴν προσπάθειαν μεταρρυθμίσεως τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας. Αὕτη ἀπέτυχε καὶ κατέληξεν εἰς τὴν ἴδρυσιν Ὁμολογιῶν πιστευόντων. Οὗτοι θέλουσι νὰ ἔχουν δύο μυστήρια, τὸ Βάπτισμα καὶ τὴν Θ. Εὐχαριστίαν, ἀλλὰ δὲν ἔχουν Ἱερωσύνην! Ἡ πρότασις μου πρὸς τὸ Π.Σ.Ε., ἡ γενομένη τὸ 1964, περὶ μελέτης τῶν 4 μυστηρίων εἰς τοὺς δύο πρώτους αἰῶνας καὶ τῆς αἰωνίας σχέσεως πρὸς ἄλλα τῶν δύο θεμελιωδῶν μυστηρίων (προσθετόν τὸ χρῖσμα) ἀπερίφθη. Ἐν τούτοις ἐγένετο δεκτὴ καὶ προωθεῖται —ὀρθῶς— ἡ πρότασις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος περὶ υἰοθετήσεως τῆς Ἀποστολικῆς καὶ Οἰκουμενικῆς Πίστεως τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸ Σύμβολον τῆς Β' Οἰκουμενι-

κῆς Συνόδου (381), διότι ὄντως εἶναι οἰκουμενικόν, παρουσιάζει ἕξοχον δομήν, ἀπλότητα διατυπώσεως καὶ εὐχερῆ κατανόησιν, δι' ἧ καὶ δὲν παρέστη ἀνάγκη ἀναθεωρήσεως ἐπὶ 16 αἰῶνας. Τοῦναντίον ἀπετέλεσε τὴν βάσιν ὄρων ἐρμη-
νευτικῶν τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων (Declarationes) καὶ τῆς Πατερικῆς
Θεολογίας (Konsensus Patrum).

Τὸ πρόβλημα, ὅπερ διὰ τούτων τίθεται εὐθέως, εἶναι: ἂν προ-
άγεται ὄντως διὰ τῶν κειμένων ἡ προπαρασκευῆ τῆς ἐνώσεως πρώτον
τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν καὶ τῶν Ὀρθοδόξων καὶ δεύτερον τῶν Προτεσταντῶν
μεταξύ των καὶ διὰ τῆς ὅλης πολιτικῆς τοῦ Π.Σ.Ε. (εἰσδοχῆ μικρῶν κοινοτή-
των ὡς Ἐκκλησιῶν) καὶ εἰδικῶς διὰ τῶν 3 κειμένων. Τοῦτο εἶναι ὀξέως
θεθειμένον ὡς καὶ τὰ θέματα περὶ τῆς τύχης τοῦ γ' κειμένου.

ε) Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο δέον νὰ ἐπανέλθωμεν λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν
τὰς προγραμματικὰς κατευθύνσεις τῆς νέας Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς 35ης
Συνόδου αὐτῆς ἐν Καναδᾷ (8 καὶ 11-12 Αὐγούστου 1983)⁷³, δεδομένου ὅτι δὲν
φαίνεται νὰ ὑπάρχη συνειδησις τῶν ἀνωτέρω προβλημάτων. Ὁ Dr. Crow
εἶπεν, ὅτι τὸ σπουδαιότατον, τὸ ὁποῖον προῆλθεν ἀπὸ τὴν Συνέλευσιν, εἶναι
ὅτι τὸ Π.Σ.Ε. μετὰ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου εἶναι κοινωνία πραγματικῆ λει-
τουργικῆ! Ἀλλὰ ἡ κρίσις μας ἡ τελικὴ δέον νὰ περιλάβῃ καὶ τὸν ἔλεγχον τῶν
λεγομένων Περὶ βημάτων πρὸς τὴν Ἐνωσιν (ἴδε μελέτην Schritte zur
Einheit) τοῦ ἐπισήμου κειμένου τῆς ἐκθέσεως περὶ τῆς ἐν Βανκούβερ ΣΤ'
Γενικῆς Συνελεύσεως.

στ) Ποῖα θετικὰ σημεῖα ὑπάρχουν διὰ τὴν προπαρασκευῆν τῆς Ἐ-
νώσεως καὶ ποῖα ἡ θέσις τῶν Ὀρθοδόξων εἰς τὰ θέματα καὶ τὴν μέθοδον,
εἶναι προβλήματα, τὰ ὁποῖα εἶναι θεθειμένα εἰς τὴν μελέτην, ἥτις ἐξεδόθη
εἰς τὸν τιμητικὸν τόμον διὰ τὴν 10ετηρίδα τῆς ἀρχιερατείας τοῦ Ἀρχιεπισκό-
που Ἀθηνῶν κ. Σεραφεῖμ καὶ διενεμήθη. Πρέπει δὲ νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν, ὅτι οἱ
Ὀρθόδοξοι εἴμεθα μειοψηφία εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἐπιτροπὴν, 32 μετὰ τῶν
Ἀνατολικῶν (ποῦ θέλουν νὰ λέγωνται Ὀρθόδοξοι, ἂν καὶ δὲν ἀναγνωρίζουν
τὰς Δ'-Ζ' Οἰκουμενικὰς Συνόδους) ἐπὶ 145 μελῶν, ἡ δὲ νέα (1983) «Ἐπι-
τροπὴ Πίστεως καὶ Τάξεως» δὲν συνεκροτήθη ἀκόμη, ἐνῶ εἰς τὴν Μόνιμον
Ἐπιτροπὴν συγκεκλιμένην ἐξ 29 μελῶν ὑπάρχουν 4 ὀρθόδοξα μέλη, ἀλλ' ἐξ
Ἑλλάδος οὐδέν.

* * *

Π α ρ α τ ῆ ρ η σ ι ς κ α ι Σ χ ὀ λ ι α εἰς τὸ κύριον μέρος τῆς ἐκθέ-
σεως συζητήσεων διαφόρων ἀπόψεων καὶ ἡ προσπάθεια θεμελιώσεως διὰ τοῦ
ἄρου «κεχειροτονημένοι λειτουργοὶ» τῶν λειτουργῶν τοῦ βασιλείου ἱερατεύ-
ματος εἰς τὰ II-V μέρη τοῦ Κειμένου Amt (=λειτούργημα).

73. Bericht aus Vancouver, σσ. 9-11.

Τὸ II μέρος περὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ κεχειροτονημένου λειτουργήματος εἶναι λεπτομερὲς καὶ περιλαμβάνει τὰς παραγρ. 7 μετ' Εἰσαγωγῆς εἰς 4 σημεῖα (a, b, c, d) A. «Τὸ κεχειροτονημένον λειτουργῆμα» (§ 8-9), «σχόλιον», (§ 10-11), «σχόλιον», (§ 12-13), «σχόλιον», (14), «σχόλιον». B. «Κεχειροτονημένον λειτουργῆμα καὶ ἀθθεντία» (§ 15-16), «σχόλιον». C. «Κεχειροτονημένον λειτουργῆμα καὶ Ἱερωσύνη» (§ 17), «σχόλιον». D. «Τὸ λειτουργῆμα ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ» (§ 18), «σχόλιον». Ἀκολουθεῖ τὸ III μέρος.

Ἑρώτημα: Ποῖος ὁ χειροτονῶν «τὴν κεχειροτονημένην ἱερωσύνην»; Τὰ περιεχόμενα τοῦ β' μέρους, ἔνθα καὶ ἡ λύσις τοῦ κυρίου θέματος εἶναι χαρακτηριστικὰ διὰ τὸν τρόπον σκέψεως τοῦ προτεστάντου συντάκτου, ἐπιδιώκοντος καὶ προσέγγισιν πρὸς τὰ πραγματικὰ ἐκκλησιαστικὰ λειτουργήματα τῶν πραγματικῶν Ἐκκλησιῶν. Ἴδου τὸ κείμενον:

II. Ἡ Ἐκκλησία καὶ τὸ κεχειροτονημένον λειτουργῆμα.

§ 7. Διαφοραὶ εἰς τὴν ὁρολογίαν ἀποτελοῦν τμήμα τῆς περὶ τοῦ λειτουργήματος συζητήσεως. Ἴνα ἀποφύγωμεν παρανοήσεις, πρέπει νὰ περιγραφῶσιν σαφῶς πῶς χρησιμοποιοῦνται εἰς τὰ ἐπόμενα τμήματα αἱ διαφοροὶ ἔννοιαι:

a) Ἡ λ. χάρισμα χαρακτηρίζει τὰ δῶρα, τὰ ὅποια παρέχει τὸ Ἁγ. Πνεῦμα εἰς καθὲ μέλος τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ἀποστολὴν του καὶ νὰ οἰκοδομήσῃ τὴν κοινωνίαν.

b) Ἡ λ. Διακονία (ministry = λειτουργῆμα) ἐν εὐρείᾳ ἐννοίᾳ χαρακτηρίζει τὴν ὑπηρεσίαν, εἰς τὴν ὅποιαν εἶναι κεκλημένος ὁλόκληρος ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ, εἴτε ὡς καθ' ἑν ἕκαστον πρόσωπον εἴτε ὡς τοπικὴ κοινωνία ἢ ὡς οἰκουμενικὴ Ἐκκλησία. Διακονία εἴτε διακονίαι (εἶναι τερατῶδες, ὅτι μεταφράζεται εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ Chambésy εἰς σ. 54 αἱερωσύνη — ἐν ἐνικῇ ἢ πληθυντικῇ ἐννοίᾳ). Γ.Ι.Κ.) δύνανται ὡσαύτως νὰ χαρακτηρισθῶσιν αἱ ἰδιαιτέρας θεσμικαὶ μορφαὶ τῆς, τὰς ὁποίας δύναται νὰ λάβῃ ἡ διακονία αὕτη (ἀσαφές. Γ.Ι.Κ.).

Ἐν τῇ προσπαθείᾳ νὰ πλησιάσῃ ὅπως ἐξωτερικῶς τὴν ἀρχαίαν χριστιανικὴν ὀρθόδοξον πρᾶξιν εἰς τὸ σημεῖον c ἐρμηνεύει τὴν διατύπωσιν «κεχειροτονημένον λειτουργῆμα» (ordiniertes Amt, ἀγγλιστὶ ordained ministry) λέγων:

ε. Ἡ λ. κεχειροτονημένον λειτούργημα ἀναφέρεται εἰς πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ἔλαβε χάρισμα (παρά τίνος, πότε καὶ ποῦ; Γ.Ι.Κ.) καὶ τὸ ὁποῖον ὠνομάσθη-διωρίσθη διὰ τὴν διακονίαν-ὑπηρεσίαν τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τῆς χειροτονίας, διὰ τῆς ἐπικλήσεως τοῦ Πνεύματος (προφανῶς τοῦ Ἁγίου. Γ.Ι.Κ.) καὶ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν (τίνος; Γ.Ι.Κ.).

δ. Πολλοὶ Ἐκκλησίαι (ποῖαι; Γ.Ι.Κ.) χρησιμοποιοῦν τὴν λ. ἰε-ρεύς, διὰ νὰ χαρακτηρίσουν διὰ τούτου ὠρισμένους κεχειροτονημένους ἐφημερίους. Ἐπειδὴ ὅμως αὐτὸς ὁ τρόπος τῆς γλωσσικῆς διατυπώσεως δὲν εἶναι καθολικῆς ἀποδοχῆς, τὸ παρὸν κείμενον θὰ ἀσχοληθῇ μὲ τὰ προβλήματα οὐσιαστικοῦ περιεχομένου εἰς τὴν § 17 (βλ. κατωτέρω. Γ.Ι.Κ.).

Α. Τὸ κεχειροτονημένον λειτούργημα (ὁ λειτουργός).

§ 8. Διὰ νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ἀποστολὴν τῆς ἡ Ἐκκλησία (ποία; Γ.Ι.Κ.), χρησιμοποιεῖ πρόσωπα, τὰ ὁποῖα δημοσίᾳ καὶ κατὰ τρόπον σταθερὸν ἐπὶ τοῦτο εἶναι ὑπεύθυνα καὶ καθιστοῦν φανεράν τὴν θεμελιώδη ἐξάρτησίν των ἀπὸ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ διὰ τούτου ἐντὸς τῆς πολλαπλότητος τῶν χαρισμάτων συγκροτοῦν σημεῖον ἐνότητος ἐπαφῆς αὐτῶν. Τὸ λειτούργημα τοιούτων προσώπων, τὰ ὁποῖα ἀπὸ (χρόνων) λίαν πρῶιμων ἐχειροτονήθησαν, εἶναι συστατικὸν τῆς ζωῆς καὶ μαρτυρίας τῆς Ἐκκλησίας.

Διὰ νὰ δικαιολογήσῃ τὴν προτεσταντικὴν ἀπόκλισιν, ὁ συντάκτης προσθέτει:

§ 9. Ἡ Ἐκκλησία (ἐννοεῖται πᾶσα. Γ.Ι.Κ.) οὐδέποτε ὑπῆρξε χωρὶς πρόσωπα κατέχοντα εἰδικὴν ἀυθεντίαν καὶ εὐθύνην. Ὁ Ἰησοῦς (πολὺ ἐνδιαφέρον, ὅτι μόλις ἐναυῦθα φέρει ὡς παράδειγμα τὸν Ἰησοῦν. Γ.Ι.Κ.) ἐξέλεξε καὶ ἀπέστειλε τοὺς μαθητάς του, διὰ νὰ εἶναι μάρτυρες τῆς βασιλείας (Ματθ. 10,1-18). Εἰς τοὺς Δώδεκα ἐδόθη ἡ ἐπαγγελία, ὅτι καθήμενοι ἐπὶ θρόνων θὰ κρίνουν τὰς δώδεκα φυλάς τοῦ Ἰσραὴλ (Λουκ. 22,30). Ἰδιαίτερος ρόλος ἐπεφυλάχθη διὰ τοὺς Δώδεκα εἰς τὰς Κοινότητας τῆς πρώτης γενεᾶς. Εἶναι μάρτυρες τῆς Ζωῆς καὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου (Πράξ. 1,21-26), ὀδηγοῦν τὴν κοινότητα ἐν τῇ προσευχῇ, τῇ διδασκαλίᾳ, κατὰ τὴν κλάσιν τοῦ ἄρτου, ἐν τῷ κηρύγματι καὶ τῇ διακονίᾳ (Πράξ. 2,42-47, 6,2-6 κ.ο.κ.) Ἦδη ἡ ὑπαρξίς τῶν Δώδεκα καὶ ἄλλων Ἀποστόλων, ὡς τοιούτων, δεικνύει ὅτι ἤδη ἐξ ἀρχῆς

ὁ πῆρχον ἐν τῇ κοινωνίᾳ (ἐννοεῖ τὴν Ἐκκλησίαν. Γ.Ι.Κ.) διαφοροί ρόλοι.

Σχόλιον (τοῦ κειμένου).

Εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην χρησιμοποιεῖται διαφόρως ἡ ἔννοια «Ἀπόστολοι». Χρησιμοποιεῖται διὰ τοὺς Δώδεκα, ἀλλ' ὡσαύτως καὶ δι' εὐρύτερον κύκλον μαθητῶν. Ἐφαρμόζεται καὶ ἐπὶ τοῦ Παύλου καὶ ἐφ' ὅσον ἀποστέλλονται ὑπὸ τοῦ ἀναστάντος Χριστοῦ νὰ κηρύξουν τὸ Εὐαγγέλιον. Ὁ ρόλος τῶν Ἀποστόλων καλύπτει τόσον τὴν θεμελίωσιν (Ἰδρυσιν θεσμῶν; Ἐκκλησιῶν; Γ.Ι.Κ.), ὅσον ἐπίσης καὶ τὴν ἀποστολήν.

Σχόλιον ἐπὶ τοῦ σχολίου: Πρόκειται περὶ ὠχρᾶς ἀποδόσεως τῆς διηγήσεως τῶν Πράξεων, οὐχὶ ἀξίας τῶν μεγάλων γεγονότων τῆς ζωῆς τῆς Ἀρχιεγόνου Ἐκκλησίας, τὰ ὅποια τόσον ζωηρῶς καὶ ἐναργῶς ἐκθέτει ὁ ἀπόστολος ἱατρός Λουκᾶς εἰς τὰ κεφ. 2 καὶ 4 τῶν Πράξεων Ἀποστόλων, ἔνθα τὰ δύο χωρία περὶ ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας καὶ περὶ τῆς Ἀγάπης συνδεδεμένης μετὰ τῆς Εὐχαριστίας.

Τὸ ἀνεπανάληπτον τοῦ λειτουργήματος τῶν Ἀποστόλων.

§ 10. Ὁ Ἰησοῦς ἐκάλεσε τοὺς Δώδεκα, διὰ νὰ εἶναι ἐκπρόσωποι τοῦ ἀνανεωμένου Ἰσραήλ. Ἐκείνην τὴν στιγμήν ἀντεπροσώπευον οὗτοι τὸν ὄλον λαὸν τοῦ Θεοῦ, ἀσκοῦντες συγχρόνως εἰδικὸν ρόλον ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς τῆς κοινωνίας. Μετὰ τὴν ἀνάστασιν εὐρίσκονται μετὰ τῶν ὁδηγῶν τῆς κοινωνίας (ἐννοεῖ «τῆς ἀρχιεγόνου Ἐκκλησίας» διὰτὶ ὁ συντάκτης ἀποφεύγει τὴν ὀρθὴν ταύτην διατύπωσιν; Γ.Ι.Κ.). Δύναται τις νὰ εἴπῃ, ὅτι οἱ Ἀπόστολοι προεικονίζουσι τόσον τὴν Ἐκκλησίαν ὡς ὄλον, ὅσον ὡσαύτως καὶ τὰ ἐν αὐτῇ πρόσωπα, τὰ ἐπιφορτισμένα ἐν αὐτῇ μὲ ἐξειδικιασμένην ἐξουσίαν καὶ εὐθύνην. Ὁ ρόλος τῶν Ἀποστόλων, ὡς μαρτύρων τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, εἶναι μοναδικὸς καὶ ἀνεπανάληπτος. Ἐντεῦθεν ὑπάρχει διαφορά μετὰ τῶν Ἀποστόλων καὶ «τῶν κεχειροτονημένων φορέων-λειτουργῶν», τῶν ὁποίων τὰ λειτουργήματα θεμελιοῦνται ἐπὶ τῶν λειτουργημάτων τῶν Ἀποστόλων⁷⁴.

§ 11. Ὅπως ὁ Χριστὸς ἐξελέξατο καὶ ἀπέστειλε τοὺς Ἀποστόλους, οὕτως ἐξακολουθεῖ ὁ Χριστὸς νὰ ἐκλέγῃ καὶ νὰ καλῆ διὰ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος πρόσωπα διὰ τὸ κεχειροτονημένον λειτουργήμα.

74. Πρβλ. Γ. Κονιδάρη δύο μελέτας-ἐρεῦνας περὶ Ἐπισκοπῆς καὶ τρίτην καὶ τετάρτην ὑπὸ δημοσίευσιν καὶ ἐπεξεργασίαν. Πρβλ. καὶ IV μέρος, § 34-38 τοῦ παρόντος

Ὡς κήρυκες καὶ πρεσβευταὶ οἱ κεχειροτονημένοι φορεῖς τῶν λειτουργημάτων ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔναντι τῆς κοινωρίας (ἐννοεῖται «τῶν Ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας»). Γ.Ι.Κ.) κηρύσσουν τὸ μήνυμά του περὶ συμφιλίωσης (καταλλαγῆς). Ὡς ὄδηγοὶ καὶ διδάσκαλοι καλοῦν τὴν κοινωρίαν (Ἐκκλησίαν. Γ.Ι.Κ.) νὰ ὑποταγῇ εἰς τὴν αὐθεντίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, διδασκάλου καὶ προφήτου, ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ὁποῦ ἑπληρώθησαν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται. Ὡς ποιμένες ὑπὸ τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν ὕπατον ποιμένα, συνάγουν καὶ ὀδηγοῦν τὸν διεσπαρμένον λαὸν τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ προσδοκίᾳ τῆς ἐρχομένης βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

Σ χ ό λ ι ο ν (τοῦ κειμένου):

Ἡ θεμελιώδης πραγματικότητα τοῦ κεχειροτονημένου λειτουργήματος ὕφιστατο ἐξ ἀρχῆς (πρβλ. § 8). Ἐν τούτοις αἱ πραγματικαὶ μορφαὶ τῆς χειροτονίας καὶ τοῦ κεχειροτονημένου λειτουργήματος διεμορφώθησαν καὶ ἐξειλίχθησαν εἰς ἱστορικὴν πολυπλοκότητα (πρβλ. § 19). Αἱ Ἐκκλησίαι ὡς ἐκ τούτου ὀφείλουν ν' ἀποφεύγουν ν' ἀνάγουν τὰς ἐξειδικιασμένας μορφὰς κεχειροτονημένου λειτουργήματος κατ' εὐθεΐαν εἰς τὴν θέλησιν καὶ τὴν σύστασιν αὐτοῦ τοῦ ἰδίου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ (1).

Π α ρ α τ ῆ ρ η σ ι ς: Τὸ σχόλιον κηρύσσει εἰς ἄγνοίαν τὰς πηγὰς τῆς Κ.Δ. καὶ τῶν Ἀποστολικῶν Πατέρων, ὡς ἡρμηνεύθησαν αὐθεντικῶς ὑπὸ τῶν «Πράξεων Ἀποστόλων» (κεφ. 15) καὶ δὴ καὶ τῶν Ἀποστολικῶν λεγομένων Πατέρων, ὡς καὶ τὰς σχετικὰς ἐρεῦνας ἰδίᾳ τοῦ Congar⁷⁵, ὡς καὶ τὰς ἡμέτερας διὰ τὸν ἐπίσκοπικὸν βαθμὸν⁷⁶ καὶ τοῦ Ἰ. Ζηζιούλα⁷⁷, ἐπιχειρεῖ δὲ νὰ διδάξῃ τὰς Ἐκκλησίας μέλη τοῦ Π.Σ.Ε., ἐν ὀνόματι τῶν ὁποίων δρᾷ, νὰ ἀποστοῦν τῆς δισχιλιετοῦς παραδόσεώς των καὶ τῆς ἀρχαιοτάτης μαρτυρίας τοῦ Ἰγνατίου (110-113 μ.Χ.) ἐκπροσωποῦντος 2 τοῦλάχιστον γενεᾶς καὶ λέγοντος πρὸς μὲν τοὺς Ἐφεσίους (3,2)· «οἱ ἐπίσκοποι, οἱ κατὰ τὰ πέρατα τοῦ κόσμου ὀρισθέντες ἐν Ἰησοῦ Χριστοῦ γνῶμη εἰσὶν», πρὸς δὲ τοὺς Ρωμαίους (2,2)· «τὸν ἐπίσκοπον Συρίας», τ.ἔ. τὸν Ἀντιοχείας, «ὁ Θεὸς κατηξίωσεν εὐρεθῆναι εἰς τὴν Δύσιν». Ἐρώτημα: Εἰσέφερε μήπως νέον τι εἰς τὰς ἀκοὰς τῶν Ρωμαίων ὁ Ἰγνάτιος περὶ τὸ 110-113 μ.Χ.; Ἀσφαλῶς ὄχι. Τοῦτο δ' ἐγένετο ὑπὸ τῶν Προτεσταντῶν, ἀφοῦ πρότερον εἰσῆγαγον τὴν ἀπαράδεκτον διὰ τὰς πηγὰς τοῦ Β' καὶ Γ' αἰῶνος (Κλήμης κ.λπ.) ἰδέαν, ὅτι τὸ Ἀπο-

75. Yv. Congar, Das Bischofsamt und die Weltkirche, Stuttgart 1964.

76. Ἴδε Βιβλιογραφίαν.

77. Ἰ. Ζηζιούλα, Ἡ ἐνότις τῆς Ἐκκλησίας..., Ἀθήναι 1965.

στολικὸν λειτουργημα εἶναι ἀνεπανάληπτον, καθ' ὃν χρόνον ἡ παράδοσις καθώρισε καὶ περιώρισε τὴν διαδοχὴν τῶν Ἀποστόλων ἐν τόπῳ (φιλολογικοῖστορική μορφή Πολύκαρπος Σμυρναίων, Μελίτων Σαρδιανῶν κ.λπ.)⁷⁸.

Ὅθεν εἶναι εὐλογον, ὅτι ὄχι μόνον τὰ Fragmenta τοῦ Ἡγησίππου, ἀλλὰ καὶ πρὸ πάντων τὸ ἔργον τοῦ Εὐσεβίου «Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία» (1,1) ἔχουν ὡς σπονδυλικὴν στήλην «τὰς τῶν Ἀποστόλων διαδοχὰς» ἐν τοῖς ἐπισκόποις. Οἱ ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι εἶναι βαρυσήμαντος πηγὴ, διότι πιστοποιοῦν, ὅτι ἡ ἀρχικὴ μορφή τοῦ ἐπισκοπικοῦ βαθμοῦ, ἦτοι μόνον τὸ ὄνομα ἀνευ τοῦ τίτλου ἢ μὲ τὴν προσθήκην τοῦ ὀνόματος τῶν κατοίκων τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας, Πολύκαρπος Σμυρναίων, διακρίνει τούτους, ὡς εἴπομεν πολλάκις ἀνωτέρω, ὡς διεκρίνοντο οἱ Ἀπόστολοι καὶ ὁ διάδοχός των Ἰάκωβος (Πράξ. 15 καὶ 21) ἀπὸ τοῦ ἀνωμένου πλήθους τῶν συλλειτουργῶν πρεσβυτέρων⁷⁹.

(Περίφρασις περὶ τοῦ βασιλείου ἱερατεύματος, περὶ οὗ ὅμως ὁ λόγος κατωτέρω § 17).

§ 12. Ὅλα τὰ μέλη τῆς Κοινωνίας τῶν πιστῶν, κεχειροτονημένα καὶ λαϊκά, εἶναι στενωῶς συνδεδεμένα πρὸς ἄλληλα. Ἐξ ἐνὸς μὲν ἡ Κοινότης (ἐνν. τοπικὴν Ἐκκλησίαν. Γ.Ι.Κ.) ἔχει ἀνάγκην κεχειροτονημένων λειτουργῶν. Ἡ παρουσία των ὑπενθυμίζει τὴν κοινωνίαν πρὸς τὴν θείαν πρωτοβουλίαν εἰς τὴν ἐξάρτησιν τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ὅστις εἶναι ἡ πηγὴ τῆς ἀποστολῆς καὶ θεμέλιον τῆς Ἐνότητός των. Ὑπηρετοῦν εἰς τὴν οἰκοδομὴν τῆς ἐν Χριστῷ κοινωνίας καὶ εἰς ἐνίσχυσιν τῆς μαρτυρίας των. Ἡ Ἐκκλησία ἐπιδιώκει, ὥστε αὐτοὶ νὰ δώσουν παράδειγμα Ἀγιότητος καὶ πλήρους ἐξ ἀγάπης συμμετοχῆς. Ἐξ ἐτέρου δὲ δὲν δύναται τὸ κεχειροτονημένον λειτουργημα νὰ θεωρηθῇ ὅτι ὑπάρχει ὡς ἀπομεμονωμένον ἀπὸ τὴν κοινωνίαν (ἐννοεῖ τῶν πιστῶν τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας; Γ.Ι.Κ.). Οἱ φορεῖς τοῦ κεχειροτονημένου λειτουργήματος δύναται νὰ ἐκπληρώ-

78. Πρβλ. Γ. Ι. Κονιδάρη, Über die «Successiones Apostolorum» im Bisthofsamt, ἐν τοῦ αὐτοῦ, Ökumenischer Dialog ohne «Konsensus», Würzburg 1983, σσ. 157-260 καὶ 276-318.

79. Πρβλ. καὶ διὰ τὴν Δύσιν Ἐρμᾶς, Ὅρασις 2,4 καὶ Γ. Ι. Κονιδάρη, Ἡ φερομένη διαφορά μορφῶν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πολιτεύματος ἐν τῷ ἀρχικῷ χριστιανισμῷ (34-156 μ.Χ.), Πρακτικὰ Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν 32 (1957) 17 ἐξ., (β' ἔκδ. 1959). Διὰ τὴν θεωρίαν περὶ Διαδοχῆς τῶν Ἀποστόλων ἴδε Ἰ. Δ. Ζηζιούλα, Δύο ἀρχαῖαι παραδόσεις περὶ Ἀποστολικῆς Διαδοχῆς καὶ ἡ σημασία των, ἐν «Ἀντίφωνον πνευματικόν» τιμητικὸς τόμος εἰς τὸν καθηγητὴν Γ. Ι. Κονιδάρη, Ἀθῆναι 1981, σσ. 683-712. Μετὰ τὴν δημοσίευσιν ταύτην τοῦ Ζηζιούλα τὸ πρόβλημα θὰ ἐξετασθῇ ὑπὸ τὸ πρῖσμα ἱστορία-πράξις καὶ θεωρία ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ (τῶν δύο πρώτων αἰώνων).

σουν τὴν κλησίν των μόνον ἐν τῇ κοινῶνίᾳ ταύτῃ καὶ διὰ ταύτην.
Ἔχουσαν ἀνάγκην ἀναγνωρίσεως, ὑποστηρίξεως καὶ ἐνθαρρύνσεως
διὰ τῆς κοινωνίας (κοινότητος. Γ.Ι.Κ.).

Παρατήρησις: Ἐναλλάσσονται αἱ λ. Gemeinde καὶ Gemein-
schaft μὲ τὴν ἔννοιαν «κοινότης» (=τοπικὴ Ἐκκλησία), ἀν καὶ ἡ ἀ' λέξις
κοινωνία ἔχει εὐρύτεραν σημασίαν. Ὁ συντάκτης ἀποφεύγει τὸν ὄρον τοπικὴ
Ἐκκλησία, προφανῶς σκοπιμῶς. Δι' ἡμᾶς ἡ τοπικὴ Ἐκκλησία συμφώνως
πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἀντίληψιν ἐκφράζεται ἀπλῶς διὰ τοῦ ὄρου τούτου, π.χ.
Ἐκκλησία Ἱεροσολύμων, ἐνῶ τὸ «Κοινοῦ» ὡς κοσμικὸς μᾶλλον ὄρος ἀντι-
κατεστάθη βραδύτερον διὰ τοῦ «ἐνορίας», εἰ καὶ ἐπὶ 200 ἔτη ἐκάστη
τοπικὴ Ἐκκλησία ἀπετέλει μίαν ἐνορίαν⁸⁰, «τὴν ἐπισκοπὴν».

Συνεχίζων ὁ συντάκτης τὴν περὶ τοῦ λειτουργήματος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ
ἐξεχόντως προτεσταντικὴν ἔκθεσίν του, καίτοι προσπαθεῖ ἐν τοῖς ἐπομένους νὰ
δώσῃ τὰ πορίσματα τῶν συζητήσεων τῶν δισταμένων θεμελιωδῶν ἀπόψεων
τῶν μελῶν ἐκπροσώπων τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ μὴ Ἐκκλησιῶν τοῦ
Π.Σ.Ε., κηρύσσει οἰονεὶ εἰς ἄγνοιαν τὸ μυστήριον τῆς Ἱερωσύνης, βεβαίως καὶ
τὴν πληρότητα αὐτῆς ἐν «τῷ ἐπισκόπῳ», ὡς διαδόχῳ τῶν Ἀποστόλων, τὸν
πρῶτον μόνιμον ἡγέτην τῆς Θ. Εὐχαριστίας, «προεστῶτα» αὐτῆς (Ἰουστ.
Ἀπολ. 65 καὶ 67) καὶ ὑπεύθυνον, μετὰ τῶν συμβούλων συλλειτουργῶν αὐ-
τοῦ, ἦτοι τῶν πρεσβυτέρων («ἐπίσκοπος ἅμα τῷ πρεσβυτερίῳ», Ἰγν. Φιλαδ.
4), τὸν ἡγέτην τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας (περὶ Συνόδων τοῦ Β' αἰῶνος οὐδεὶς
λόγος). Μετὰ ταῦτα ἐπανέρχεται εἰς τὴν ἔκθεσιν τῶν κυρίων στοιχείων τοῦ
λειτουργήματος, διὰ νὰ ἐπαναλάβῃ τὰ περὶ αὐθεντίας τοῦ ἐφευρήματος⁸¹
«κεχειροτονημένον λειτουργήμα» καὶ νὰ τονίσῃ τὰ καθή-
κοντα καὶ τὰς ὑποχρεώσεις αὐτοῦ.

§ 13. Ἡ κυρία εὐθύνη του συνδέεται καὶ συνίσταται εἰς τὸ νὰ
συνάγῃ τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ οἰκοδομῇ διὰ τοῦ κηρύγματος καὶ
τῆς διδασκαλίας τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, διὰ τῆς τελέσεως τῶν μυστη-
ρίων, διὰ τῆς καθοδηγήσεως τῆς ζωῆς τῆς κοινωνίας εἰς τὴν λειτουρ-
γίαν της, εἰς τὴν ἀποστολὴν της καὶ τὴν διακονίαν της.

Ἐνισχύων προφανῶς ἔτι μᾶλλον τὴν ὑποκειμένην, βεβαίως μὴ μνημο-
νευομένην, προτεσταντικὴν θεωρίαν περὶ «βασιλείου ἱερατεύματος» μάλιστα
ἐν τοῖς ἐφεξῆς ἀποφεύγει, πιθανῶς σκοπιμῶς, αὐτὴν τὴν σπανίαν βι-

80. Πρβλ. Ἱ. Ζηζιούλα, Ἡ ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας... κλπ. Ἀθήναι 1965, σσ.
151 ἐξ.

81. Κηρύσσει εἰς ἄγνοιαν ὡσαύτως τὴν παλαιὰν θεωρίαν περὶ τοῦ μοναρχικοῦ ἐπι-
σκοπικοῦ ἀξιώματος ἐν τῇ Ἀνατολῇ καὶ συλλογικῆς ἡγεσίας (πρεσβυτέρων-ἐπισκόπων)
ἐν τῇ Δύσει.

βλικὴν ἔκφρασιν, ἣ ὁποία ἀπέβη θεωρία, μὲ ἕξαρσιν τῆς σημασίας τοῦ λαϊκοῦ στοιχείου ἐν τῇ τοπικῇ Ἐκκλησίᾳ, καίτοι περιλαμβάνονται εἰς τὴν βιβλικὴν ἔκφρασιν ὅ τε κλῆρος καὶ ὁ λαὸς (Α' Κλήμεντος 54 «τὸ ποιμνιον τοῦ Χριστοῦ μετὰ τῶν καθεσταμένων πρεσβυτέρων», οἵτινες δυτικῶς τῆς Ἐφέσου [Πράξ. 20,1] ὠνομάζοντο καὶ ἐπίσκοποι. Πρβλ. Φιλιππ. 1,1, Ποιμαντορικαὶ ἐπιστολαί, Α' Κλήμεντος, Β' Κλήμεντος, Πολυκάρπου πρὸς Φιλιππησίους).

Τὸ ἀκόλουθον σχόλιον τοῦ κειμένου δικαιολογεῖ τὴν ἀνωτέρω ἄποψιν μὲ τὴν ἐξ ἧς ἀποκαλυπτικὴν διατύπωσιν:

Σχόλιον (τοῦ κειμένου):

Αἱ ἀποστολαὶ αὗται δὲν ἀσκοῦνται ἀποκλειστικῶς διὰ τοῦ κεχειροτονημένου λειτουργήματος (ἀποφύγει νὰ ὀνομάσῃ τοὺς εἰς τὴν Κ.Δ. καὶ τοὺς Ἀποστολικούς Πατέρας ὀνομαζομένους ποιμένας, πρεσβυτέρους-ἐπισκόπους. Γ.Ι.Κ.).

Μὲ τὴν ἀνωτέρω φράσιν ἀρχίζει τὴν σειρὰν τῶν σκέψεων, παρατηρήσεων καὶ ἀπόψεων πρὸς κατοχύρωσιν τῆς ἀνωτέρω θιγείσης καὶ μὴ ρητῶς μνημονευομένης θεωρίας. Ὅθεν προσθέτει:

Δοθέντος ὅτι τὸ κεχειροτονημένον λειτουργημα καὶ ἡ Κοινωνία (ἡ κοινότης. Γ.Ι.Κ.) συνδέονται στενῶς πρὸς ἄλληλα, ὅλα τὰ μέλη μετέχουν εἰς τὴν ἄσκησιν (ἐκπλήρωσιν) τῶν ἐν λόγῳ καθηκόντων (Funktionen = λειτουργιῶν). Ἐν τῇ πράξει διακονεῖ κάθε χάρισμα εἰς τοῦτο, νὰ συνάγῃ καὶ νὰ ἐκπροσωπῇ τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Κάθε μέλος τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ δύναται νὰ μετέχῃ εἰς τὴν κήρυξιν καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ συμβάλλῃ εἰς τὴν μυστηριακὴν ζωὴν τοῦ Σώματος. Τὸ κεχειροτονημένον λειτουργημα ἐκπληροῖ αὐτὰ τὰ καθήκοντα (Funktionen) κατὰ τρόπον ἀντιπροσωπευτικόν, ἀποτελοῦν τὴν ἐστίαν διὰ τὴν ἐνότητα τοῦ σώματος καὶ τῆς μαρτυρίας τῆς κοινωνίας (ἐννοεῖ κοινότητος. Γ.Ι.Κ.).

Ἡ § 14 ἐνισχύει τὸ τελευταῖον σημεῖον, διὰ νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ ἐπόμενο σχόλιον ν' ἀποδυναμώσῃ τὴν βιβλικὴν θέσιν τοῦ κλήρου.

§ 14. Ἰδιαίτερος εἰς τὴν τελετὴν τῆς Θ. Εὐχαριστίας τὸ κεχειροτονημένον λειτουργημα εἶναι ἡ ὄρατὴ ἐστία τῆς βαθείας καὶ περιεκτικῆς κοινωνίας μεταξὺ τοῦ Χριστοῦ καὶ μελῶν τοῦ Σώματός του. Ἐν τῇ τελετῇ τῆς Εὐχαριστίας συν-

άγει, διδάσκει και κρατεί ο Χριστός την 'Εκκλησίαν. Είναι ο Χριστός ο καλῶν εἰς τὸ δεῖπνον και ὁ προσετώσ αὐτοῦ. Εἰς τὰς περισσοτέρας τῶν 'Εκκλησιῶν χαρακτηρίζεται και ἀντιπροσωπεύεται αὐτὴ ἡ διεύθυνσις δι' ἐνὸς φορέως τοῦ κεχειροτονημένου λειτουργήματος.

Σ χ ό λ ι ο ν (τοῦ κειμένου):

Ἡ Καινὴ Διαθήκη λέγει πολὺ ὀλίγα διὰ τὴν τάξιν τῆς Εὐχαριστίας, οὐδὲν σαφὲς τεκμήριον ὑπάρχει διὰ τὴν διεύθυνσιν τῆς Εὐχαριστίας. Ἡδὴ εὐθὺς ἀμέσως εἶναι φανερόν, ὅτι εἰς κεχειροτονημένος φορεὺς τοῦ λειτουργήματος διευθύνει τὴν ἐόρτιον τελετὴν (Feier). Ἐὰν πρέπει τὸ κεχειροτονημένον λειτουργήμα νὰ παριστᾷ μίαν ἐστίαν διὰ τὴν ἐνότητα τῆς ζωῆς και μαρτυρίας τῆς 'Εκκλησίας, εἶναι φυσικὸν (ἢ πρέπον), ὅτι ἔπρεπε νὰ μεταβιβασθῇ αὐτὴ ἡ ἀποστολὴ εἰς τινὰ κεχειροτονημένον λειτουργόν. Εἶναι ἡ ἀποστολὴ αὕτη ἀμέσως συνδεδεμένη μετὰ τοῦ καθήκοντος τῆς διευθύνσεως τῆς κοινωνίας (κοινότητος), ἥτοι τοῦ γρηγορεῖν (=ἐποπτεῦειν) ἐπὶ τῆς ζωῆς τῆς (ἡ ἐπισκοπῆ⁸² = episcopó) και τοῦ ἐνισχύειν τὴν ἐγρήγορσιν τῆς ἐν τῇ ἐπιβλέψει τῆς ἀληθείας τοῦ ἀποστολικοῦ μηνύματος και τὴν ἔλευσιν τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ κρίνομεν σκόπιμον και ἀναγκαῖον νὰ προβῶμεν εἰς γενικὰ παρατηρήσεις περὶ τοῦ Πολιτεύματος και τῆς Ἐνότητος τῆς 'Εκκλησίας ἐν σχέσει α) πρὸς τὴν πρότασιν τῆς Λίμα π ε ρ ῖ ε ἰ σ α γ ω γ ῆ ς ε ἰ ς τ ῆ ν Ο ἰ κ ο υ μ ἔ ν η ν τοῦ ἀποστολικοῦ θεσμοῦ «τῆς Ἐπισκοπῆς» —ὡς ἐδείχθη εἰς ἄλλην πραγματείαν μου⁸³, δι' ὃ και δὲν ὑπάρχει θέμα ἀναγνωρίσεως ὡς προϋποτίθεται εἰς § 23 «οἰασδήποτε μορφῆς» ἐποπτείας (χαρακτηρισμὸς προτεσταντικῆς ἐπινοήσεως)— διότι πρόκειται περὶ ἀναγκαίας μορφῆς ἐνότητος τῆς 'Εκκλησίας ἐν τόπῳ και β) πρὸς τὴν συζήτησιν περὶ τοῦ προβλήματος τῶν τριῶν ἱερατικῶν βαθμῶν και τῆς αἰωνίας λειτουργικῆς συνδέσεως τῶν δύο μυστηρίων Ἱερωσύνης και Θ. Εὐχαριστίας ὡς ὄρων ὑπάρξεως τῆς 'Εκκλησίας μετὰ τοῦ Βαπτίσματος και τοῦ Χρίσματος τῆς Ἀποστολικῆς 'Εκκλησίας.

Ἐπειδὴ τὰ προβλήματα ταῦτα εἶναι κ α ἶ ρ ι α και ὑ π α ρ ξ ι α κ ἄ διὰ τὴν 'Εκκλησίαν, θεμελιωμένην εἰς τὴν Ἀποστολικὴν πίστιν, και δὴ και φιλολογικῶς, ἐπιστημονικῶς, ἱστορικῶς, ἀλλὰ και δογματικῶς, διὰ τὴν ποτε ἔνωσιν τῶν 'Εκκλησιῶν, καταβάλλεται δὲ προσπάθεια ἐν τοῖς ἐφεξῆς παρα-

82. Ἴδε Γ. Ι. Κονιδάρη, 'Ἡ «Ἐπισκοπῆ», Θεολογία 49 (1983) 752-770.

83. Ἴδε Γ. Ι. Κονιδάρη, 'Ἡ ἐπισκοπῆ, ὡς ἀποστολικὴ λειτουργία Ἐνότητος τῆς τοπικῆς 'Εκκλησίας (ὑπὸ ἔκδοσιν εἰς τόμον πρὸς τιμὴν τοῦ καθηγητοῦ Γεωργίου Μυλωνᾶ).

γράφους τοῦ κειμένου, ὄχι μόνον νὰ σχετικοποιηθῆ ἡ Μία Ἀγία Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, ἤτοι ἡ ἡμετέρα ὡς συνέχεια τῆς ἀρχαίας, καὶ κατ' ἀκολουθίαν καὶ ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ καὶ αἱ Ἀνατολικαί, καὶ ἡ παρ' ἡμῖν ἰσχύουσα τριπλῆ μορφή τοῦ Ἱερατείου, ἐν σχέσει πρὸς τὰς ἰσχυσάσας ἢ ἰσχυούσας παρὰ τοῖς Προτεστάνταις μορφὰς λειτουργημάτων — μὲ τὸν παραπλανητικὸν ὄρον «κεχειροτονημένον λειτουργῆμα» — ἀλλὰ καὶ νὰ τεθῆ θέμα μεταρρυθμίσεως τῆς τριπλῆς μορφῆς, εἶναι ἀνάγκη νὰ λεχθῶσι τὰ ἐπόμενα, ἀφοῦ ἐξαρθῶσι τὰ ἐξῆς σημεία, βαρυσήμαντα διὰ τὴν κρίσιν μας ἐπὶ τοῦ κειμένου, τὸ ὁποῖον ἀπεστάλη εἰς τὰς Ἐκκλησίας, διὰ νὰ λάβουν θέσιν.

Θεμελιώδης ἐπιστημονικὴ ἀφετηρία μας εἶναι, ὅτι αἱ μαρτυρίαι τῆς Κ.Δ. δέον νὰ συνεξετάζωνται φιλολογικῶς καὶ ἱστορικῶς μετὰ πασῶν τῶν πηγῶν τῆς Μεταποστολικῆς ἐποχῆς μέχρι τοῦ Ἡγησίππου, τοῦ Εἰρηναίου καὶ τοῦ Ἱππολύτου, διότι οἱ συγγραφεῖς οὗτοι μετὰ τοῦ Κανόνος τοῦ Muratori (τέλος Β' αἰ.) καὶ μετὰ τῶν σχετικῶν τμημάτων τοῦ Εὐσεβίου κριτικῶς ἐξεταζομένων εἶναι μάρτυρες τοῦ γεγονότος, ὅτι αἱ ἐπισκοπικῶς συντεταγμέναι Ἐκκλησίαι ἔδωκαν τὴν πρώτην συγκρότησιν τῶν βιβλίων τῆς Κ.Δ. ὡς Κανόνος πίστεως καὶ τάξεως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ὅθεν ἀποκλείεται νὰ ὑπῆρξεν ἐν τῷ πολιτεύματι ἀντίθεσις Κ.Δ. καὶ Ἐκκλησιῶν τοῦ Β' αἰῶνος καὶ δὴ εἰς τὰ θεμέλια τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Πολιτεύματος. Ἡ ἐπανάληψις τῶν ἀληθειῶν τούτων εἶναι ἀναγκαιοτάτη. Ἡ ἔρευνα αὕτη καὶ τὸ βέβαιον πόρισμα αὐτῆς ὀδηγεῖ εἰς τὴν λύσιν τοῦ αἰνίγματος τῶν πηγῶν καὶ τὴν ἄρσιν τῆς συγχύσεως τῶν ὄρων:

Ἰάκωβος	συναμφότερον	ὁ Ρώμης	ὁ ἐπίσκοπος
πρεσβύτεροι	1) πρεσβύτεροι	2) ἐπίσκοποι	3) ὁ πρεσβύτερος
διάκονοι	καὶ διάκονοι	ἢ προεστῶς	πρεσβύτεροι
			διάκονοι,

ἀφοῦ μάλιστα κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Εἰρηναίου φαίνεται πλέον νὰ ἐξέλιπον οἱ 1,2,3 ὄροι καὶ ἐπομένως δὲν δικαιολογεῖται πλέον σήμερον νὰ ὑπάρχη ἡ σύγχυσις. Ἡ σύγχυσις ὅμως αὕτη ὑπάρχει καὶ ἰσχύει εἰσέτι παρὰ τοῖς Προτεστάνταις, ἐνῶ συγγραφεῖς πολλῶν ὁμολογιῶν ἀγνοοῦν τὰς τέσσαρας χρήσεις τοῦ ὄρου «οἱ πρεσβύτεροι», ἐξ ὧν ἐξέλιπον οἱ δύο⁸⁴.

Ἄλλ' ἄς ἔλθωμεν εἰς τὰς παρατηρήσεις.

Πρῶτον, οὐδαμοῦ τοῦ κειμένου ἀναγνωρίζεται ἡ ὑπαρξίς καὶ σύστασις τῆς Ἱερωσύνης ὡς μυστηρίου.

84. Πρβλ. Γ. Ι. Κονιδάρη, Ἡ φερομένη διαφορὰ μορφῶν..., Ἀθήναι 1957 (1959²).

Δεύτερον, ἐνῶ ἀναγνωρίζεται, ὅτι εἶναι ἀναγκαία ἡ διακονία «τῆς ἐπισκοπῆς» διὰ τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν διατήρησιν αὐτῆς, ἐν τούτοις ἐν συνεχείᾳ ἀποδυναμώνεται ἡ πρότασις διὰ τῆς προσθήκης τῆς φράσεως «ὑπὸ οἰανδήποτε μορφῆν» καὶ διὰ τῆς διαπιστώσεως ὅτι ἔχει ἀνάγκη μεταρρυθμίσεως ἢ τριπλῆ μορφῆ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πολιτεύματος.

Τρίτον, ἐνῶ ὑπάρχει μακρὰ ἔκθεσις περὶ τῆς διαδικασίας τοῦ κειροτονημένου λειτουργήματος, ἐν τούτοις ἔλλειπει οἰαδήποτε μνεία τοῦ γεγονότος ὅτι λειτουργικῶς εἶναι συνδεδεμένοι ἀρχαίῳθεν ἢ ἐν Χριστῷ θεμελιωμένη ἀποστολικὴ ἱερωσύνη μετὰ τῆς Θ. Εὐχαριστίας, διότι ὁ συντάκτης τοῦ γ' κειμένου δὲν γνωρίζει «τὸ καθιστάναί» τῆς Κ.Δ. καὶ τὴν σαφήνειαν τῆς Α' Κλήμεντος (κεφ. 40-44 καὶ 54) διὰ τὴν ἐγκυρτότητα τῶν 3 ἱερατικῶν βαθμῶν (ὑπαινιγμὸς εἰς τὸ κεφ. 40) εἰς τὴν Θ. Εὐχαριστίαν. Ἐκτὸς τούτου οὗτος σχετικοποιεῖ τὸν προέχοντα ρόλον τοῦ ἐπισκόπου ὡς διαδόχου τῶν Ἀποστόλων, προσθέτομεν ἐν τόπῳ, ὡς προεστῶτος αὐτῆς, ὡς μαρτυρεῖται εἰς τὰς πηγὰς (Α' Κλήμεντος, Ἰγνάτιον, Ἰουστίνον)⁸⁵.

Τέταρτον, ἡ σύγχυσις περὶ τοῦ θέματος τῶν λειτουργημάτων, περὶ ὧν ἐκφράζονται ἀπὸ ἀρχαίων ἐκκλησιαστικῶν ἀντιλήψεις (§ 24), ἐπιτρέπει διαφόρους προτάσεις καὶ τελικῶς ἀποβλέπει εἰς τὴν ἀναγκαίαν ὑπέρβασιν καὶ οὐχὶ εἰς τὴν λύσιν, τὴν ἐπιστημονικὴν λύσιν, τοῦ θέματος τῶν διαφορῶν, διὰ τὴν ἀμοιβαίαν ἀναγνώρισιν τῶν λειτουργημάτων, ὡς ἐὰν τοῦτο ἦτο δυνατόν νὰ συμβῆ, χωρὶς τὴν ρητὴν ἀναγνώρισιν τῆς ὑπάρξεως τῆς Ἱερωσύνης, ὡς μυστηρίου ἀναγκαίου διὰ τὴν ὑπαρξίν τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ ἀποστολικῇ ἐπισκοπῇ, καὶ τοῦ μυστηρίου τῆς Θ. Εὐχαριστίας, ὡς καὶ τοῦ ἐπισκόπου, ἔχοντος τὴν πληρότητα αὐτοῦ καὶ τὴν Ἀποστολικὴν διαδοχὴν ἐν τόπῳ. Εἰς ταῦτα πρέπει νὰ προσθέσωμεν, ὅτι ἡ ἀποδοχὴ τῶν 7 μυστηρίων ὡς καὶ τοῦ ἀποφασιστικοῦ παράγοντος τῶν 7 Οἰκουμενικῶν Συνόδων, μετὰ τῆς ἀληθείας αὐτῶν, μόνις εἶναι ἀναγκαῖον νὰ εἴπωμεν.

Πέμπτον, ἐπειδὴ ὅμως α) ὑπάρχει ἡ ἀποδοχὴ ἐν Λίμα τῆς ὀρθόδοξου προτάσεως περὶ «τῆς ἐπισκοπῆς» καὶ δὴ καὶ μετὰ τὴν ρητὴν μνείαν τῆς ἀναγκαιότητος αὐτῆς διὰ τὴν ἐνότητα τοῦ σώματος Χριστοῦ καὶ τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ ὡς καὶ ἄλλα τινὰ στοιχεῖα καὶ ἐπειδὴ β) ἤδη ἀπὸ τοῦ Α' αἰῶνος παρουσιάζεται πρὸ τοῦ θανάτου τῶν Ἀποστόλων μεταβολὴ τοῦ χαρακτηρισμοῦ τοῦ ἔργου τῶν Ἀποστόλων (διὰ τὸν Ἰούδαν, Πράξ. 1,20), ταχέως δὲ μεταφορὰ καὶ πολιτογράφησις τοῦ ὅρου «ἡ ἐπισκοπὴ» εἰς Ἐφεσον

85. Πρβλ. Ἰ. Ζηζιούλα, Ἡ ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας..., Ἀθήναι 1965.

πρὸς χαρακτηρισμὸν τοῦ θεσμοῦ τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας (Α' Τιμ. 3,1), πιθανώτατα δὲ ἐνωρὶς καὶ εἰς Κρήτην (Τίτον), εἶτα δὲ εἰς Ρώμην καὶ Κόρινθον, ὥστε νὰ ταυτίζονται οἱ ὄροι:

Ἐκκλησία Ἐφέσου	Ἐκκλησία Ρώμης	Ἐκκλησία Κορίνθου
Ἐπισκοπή Ἐφέσου	Ἐπισκοπή Ρώμης	Ἐπισκοπή Κορίνθου,

τοῦ ὄρου Ἐκκλησία παραμειναντος ὡς γενικοῦ καὶ κυριάρχου· καὶ ἐπειδὴ γ) ὡς ἀποδεικνύει νέα φιλολογικοῖστορικὴ ἔρευνα τῶν πηγῶν τῶν δύο πρώτων αἰώνων, ὁ ὄρος «ἡ ἐπισκοπή» παραδίδεται καὶ εἰς τὰς ἀρχεγόνους πηγὰς, ὡς πολῦτιμος ὄρος, χρονικῶς πρότερον εἰσαχθεὶς εἰς τὰς Ἐκκλησίας πρὸ τοῦ ὄρου «ὁ ἐπίσκοπος»⁸⁶ (60-80, 110-113)· καὶ ἐπειδὴ δ) πρόκειται περὶ τοῦ ἱεροῦ ἀποστολικοῦ θεσμοῦ γενικευθέντος εἰς τὰς Ἐκκλησίας, συνδεθέντος μὲ τὴν λειτουργίαν τῆς Θ. Εὐχαριστίας αἰωνίως, κανονικῶς καὶ λειτουργικῶς· καὶ ἐπειδὴ ε) ἀναπτύσσεται εἰς τὰς Ἐκκλησίας, ἤδη τὸ 96 μ.Χ., ὁ καίριος ὄρος «ἡ ἐπισκοπή» καὶ διαδοχὴ τῶν Ἀποστόλων ἐν αὐτῇ, συνδέουσα θεῖαν καὶ ἱερὰν τάξιν (Δίκαιον!) καὶ ἐν σπέρματι τὸν ἀνεξάλειπτον χαρακτῆρα τῆς Ἱερωσύνης⁸⁷, εἰς τὴν ἔχουσαν ἀρχαίαν παράδοσιν Ἐκκλησίαν τῆς Ρώμης, πρώτην τῆς Δύσεως ἤδη ἀπὸ δύο γενεῶν (μιᾶς ἀποστολικῆς πρὸ τοῦ 57 καὶ μιᾶς τὸ 64 καὶ μιᾶς μεταποστολικῆς 70-96 μ.Χ.), ἡ δὲ ἑτέρα καὶ ἀρχαιότερα Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία τῆς Ἀντιοχείας κατέστη ἀπὸ τοῦ 70 μ.Χ. ἡ μόνη μήτηρ τῶν ἐξ Ἑθνῶν Ἐκκλησιῶν, μιμηθεῖσα ἐν τῷ πολιτεύματι τὴν Μητέρα τῶν Ἐκκλησιῶν, Ἐκκλησίαν τῶν Ἱεροσολύμων:

		Ἀντιόχεια πρὸ τοῦ 70 μ.Χ.
Ἀπόστολοι	ἀπὸ τοῦ 42 Ἰάκωβος	Εὐδόδιος Ἰγνάτιος
πρεσβύτεροι	πρεσβύτεροι	πρεσβύτεροι πρεσβύτεροι
διακονοῦντες	(διακονοῦντες)	διάκονοι διάκονοι

καὶ ἐπειδὴ στ) ταχέως παρουσιάζεται εἰς τὰς πηγὰς, καίτοι πρόκειται περὶ ἀποσπασμάτων (fragmenta) — ὑπὸ διπλῆν ἔννοιαν, φιλολογικὴν καὶ ἱστορικὴν, ἀφοῦ ἀναδύονται ἐκ τοῦ σκότους εἰς περιωρισμένον χρόνον χριστιανικά τινα κέντρα— ἡ σταθερότης τοῦ Ἐπισκόπου (Ἀντιόχεια-Ἀσία) ἢ «προεστῶτος» (Ρώμη, Ἰουστίνος), ὅπερ εἶναι ταυτόσημον (ὑπάρχουσιν 9 φιλολογικαὶ μορφαὶ τοῦ ἐπισκοπικοῦ λειτουργήματος εἰς τοὺς δύο πρώτους αἰῶνας)⁸⁸, διὰ τὴν διεύθυνσιν τῆς Θ. Εὐχαριστίας· ἐπεταί, ὅτι εἴμεθα ἐπιστημονικῶς (ἱστοριοφιλολογικῶς) ὑποχρεωμένοι νὰ κατανοήσωμεν τὴν τάχιστα ἀπὸ τῶν Ἀποστόλων, ὡς γενικῶν ἐπισκόπων, καὶ τῶν διαδόχων των,

86. Ἴδε βιβλιογραφίαν ὑποσημειώσεως 1.

87. Πρβλ. H. Lietzmann, Geschichte der Alten Kirche, τ. 1, Berlin und Leipzig 1932, σσ. 204-205.

88. Πρβλ. G. J. Konidaris, Ökumenischer Dialog ohne «Konsensus», σ. 45 τῆς ἑλληνικῆς περιλήψεως.

ὡς τοπικῶν ἐπισκόπων, συντελεσθεῖσαν δομὴν τῆς συνθέσεως τῶν Ἀποστολικῶν καὶ ἱεραποστολικῶν Ἐκκλησιῶν (ἐπισκοπῶν), ὡς φυσιολογικὴν ἐξέλιξιν τῶν Ἀποστολικῶν Λειτουργημάτων καὶ δὴ καὶ τοῦ κατ' ἐξοχὴν καιρίου λειτουργήματος «τοῦ ἐπισκοπεῖν» τὴν Θ. Εὐχαριστίαν, τὴν Ἱεραποστολὴν καὶ τὴν ποιμαντικὴν φροντίδα (Πράξ. 20,28, ὅρος ἐπισκοπεῖν παρ' Ἱγνατίῳ καὶ Πολυκάρῳ). Δὲν ἀποκλείεται δὲ ἡ περιωρισμένη χρῆσις ἐν Ἀντιοχείᾳ τοῦ ὅρου «ἡ ἐπισκοπή», ἂν καὶ ἡ Ἀντιόχεια καὶ δὴ καὶ προσωπικῶς ὁ Ἱγνάτιος ἐπροτίμησε νὰ ἐξάρη τὴν θεολογικὴν ἐκκλησιολογικὴν σημασίαν καὶ βαρύτητα τοῦ ἐπισκόπου, ὡς συμβόλου (μετὰ τῶν πρεσβυτέρων) τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας (Φιλαδ. 3 καὶ Ἐφεσ. 3). Ἐνταῦθα δυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν βασίμως, ὅτι ἡ φράσις τοῦ Παύλου πρὸς τὸν Τιμόθεον «οἱ καλῶς προεστῶτες πρεσβύτεροι διπλῆς τιμῆς ἀξιούσθωσαν» (Α' Τιμ. 5,17) προηγήθη τοῦ ὅρου «ὁ ἐπίσκοπος» τοῦ Ἱγνατίου καὶ τοῦ παρὰ Ἰουστίνῳ (Ἀπολ. 65 καὶ 67) ὅρου «ὁ προεστῶς», ἐννοεῖται πρεσβύτερος —πράγματι ἐννοεῖ τὸν σταθερὸν προεστῶτα ἐπίσκοπον Ρώμης, τὸν ὁποῖον ὁ Εἰρηναῖος ὀνομάζει εἰς 3 χωρία διὰ τοῦ «ὁ πρεσβύτερος»⁸⁹. Ὅθεν τὸ τοῦ Τιμοθέου ἐπιτρέπεται νὰ ἐρμηνευθῆ, ὡς σημαῖνον ἐπισκόπους πόλεων τῆς Ἀσίας, ἀφοῦ μάλιστα εἰς τὴν μετὰ ταῦτα ρωμαϊκὴν ἐπαρχίαν τῆς Ἀσίας ἔχομεν 37 ἐπισκοπὰς. Τοῦτο εἶναι εὐλογον.

Ἡ «Ἐπισκοπή», λοιπόν, ὡς ἀποστολικὴ λειτουργία τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας, συνδεομένη μὲ τὸν ὅρον «τόπος»⁹⁰ καὶ μὲ ὀρισμένον κατὰ περιοχὴν σταθερὸν κρυφὸν τόπον-οἰκίαν (κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν διωγμῶν ὑπῆρχον κατ' ἐξοχὴν αἰκατακόμβαι), ἀλλὰ καὶ μὲ σταθερὸν τὸν κύριον λειτουργόν, τὸν «προεστῶτα-πρεσβύτερον»-«τὸν ἐπίσκοπον» ἐν Συρίᾳ καὶ Μ. Ἀσίᾳ, καὶ μὲ μίαν Θ. Εὐχαριστίαν (αἱ ἐνορίαι ἐκ τῶν ἐπισκοπῶν προελθοῦσαι ἐτέθησαν ὑπὸ «πρεσβύτερον», ἐσχηματίσθησαν δὲ κατὰ τὸν Γ' αἰῶνα)⁹¹, δέον νὰ γίνη δεκτὴ καὶ νὰ ἐρμηνευθῆ ὡς φυσιολογικὴ ἐξέλιξις τῆς λειτουργικῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ζωῆς ἀπὸ τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, οὓς διεδέχθη ὁ Ἰάκωβος καὶ οἱ πρεσβύτεροι». Ταῦτα δὲ λέγομεν ἐρμηνεύοντες ἐν συνδυασμῷ τὰς πηγὰς, τ.ἔ. τὰς «Πράξεις Ἀποστόλων», τὴν Α' Κλήμεντος, κεφ. 40 (ὕπαινιγμὸς περὶ τῶν 3 ἱερατικῶν βαθμῶν)⁹², τὸν Ἱγνάτιον (Σμυρν. 8: «ἐκείνη βεβαία ἡ εὐχαριστία ἡ ὑπὸ τὸν ἐπίσκοπον οὕσα ἢ ἢ ἂν αὐτὸς ἐπιτρέψῃ»), τὸν Πολύκαρπον εἰς τὴν πρὸς Φι-

89. Παρὰ Β. Στεφανίδου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, Ἀθήναι 1959², σ. 40.

90. Πρβλ. Γ. Ι. Κονιδάρη, «Ἡ Ἐπισκοπή», Θεολογία 54 (1983) 209 ἐξ. καὶ 451 ἐξ.

91. Ἰ. Ζηζιούλα, Ἡ Ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας, σσ. 151 ἐξ.

92. G. J. Konidaris, Ökumenischer Dialog ohne Konsensus, παλλαχοῦ.

λιππησίους, τὸν Ἰουστίνον (Ἀπολ. 65 καὶ 67) καὶ τὸν Ἡγήσιππον (ἐπομένως πρὸ τοῦ Εἰρηναίου, 160-180 μ.Χ.)⁹³.

Εἰς τὰ γεγονότα ταῦτα, τὰ ἐξηγοῦντα ἐπαρκῶς τὸ πρόβλημα τῆς διευθύνσεως τῆς Θ. Εὐχαριστίας, πρέπει νὰ προστεθοῦν τὰ ἐξῆς γεγονότα, ἐρμηνεύοντα τὴν ἀρχικὴν μερικὴν ἐπὶ τοῦ θέματος ἀσάφειαν τῶν πηγῶν.

α) Ἡ ἀνωνυμία, ἡ τηρουμένη ὑπὸ τῶν πρώτων χριστιανικῶν ἡγετῶν, τῶν γνωστῶν κυρίως διὰ μόνου τοῦ ὀνόματος, κυρίως ἐν τῇ περιοχῇ των.

β) Οἱ πρῶτοι ἐκεῖνοι ταπεινοὶ προεστῶτες (παράδειγμα «ὁ Κλήμης» ὁ Ρωμαῖον), ζῶντες ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, δὲν ἐμνημονεύοντο συνήθως εἰς τὰ ὀλίγιστα διασωθέντα γραπτὰ μνημεῖα (fragmenta τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς), οὐδὲ ἐνδιεφέροντο νὰ μνημονεύσωσιν ἑαυτούς.

γ) Ἡ ἀποκαλυφθεῖσα τρίτη χρῆσις (ἐκ τῶν τεσσάρων) τοῦ ὄρου «οἱ πρεσβύτεροι», ἡ χαρακτηρησθεῖσα ὡς «συναμφοτέρον», ἡ περιληπτικὴ τῶν μορφῶν τῶν πηγῶν, ἡ σημαίνουσα κατ' οὐσίαν ἀνωνυμίαν⁹⁴

Ἰάκωβος	Πολύκαρπος	«Κλήμης	Ἰγνάτιος	συναμ-
καὶ	καὶ οἱ σὺν αὐτῷ	πρεσβύτεροι»	πρεσβύτεροι	φοτέρον
πρεσβύτεροι	πρεσβύτεροι	«Προϊστάμενοι (ἐπιστολαὶ)	= οἱ	
(Πράξ. 21,17)	(Πολυκάρπου, Πρὸς	Ἐκκλησίας»		πρε-
	Φιλιπ. ἐπιγραφῇ)	Ρώμης (Ποιμὴν Ἐρμᾶ)		σβύτεροι

δ) Τὸ ὄνομα τῶν προϊσταμένων τῆς Θ. Εὐχαριστίας, μνημονοῦμενον ὡς ἐκεῖνο τῶν Ἀποστόλων, διακρινομένων διὰ τοῦ ὀνόματος ἀπὸ τὸ ἀνώνυμον πλῆθος τῶν πρεσβυτέρων (κεφ. Πράξ. 15,21,17 ἐν συνδυασμῷ), δὲν συνεδέθη μόνον μετὰ τοῦ ὀνόματος τῶν πολιτῶν ἐνεκα τοῦ περιορισμοῦ τῆς ἀποστολικῆς λειτουργίας ἐν τόπῳ (Πολύκαρπος Συμυρναίων, Μελίτων Σαρδιανῶν)⁹⁵, ἀλλ' ἀναγκαιῶς καὶ μετὰ τοῦ ὄρου «ὁ προεστὼς» (Ἰουστίνος), τὸ ὁποῖον ἐθεωρεῖτο πιθανῶς τόσον αὐτονόητον ὡς ὑπάρχον, ὥστε νὰ μὴ μνημονεύηται, ἀλλὰ νὰ ἐννοῆται ἐντὸς τῶν πρεσβυτέρων —ὀνομαζομένων καὶ ἐπισκόπων, βεβαίως δυτικῶς τῆς Ἐφέσου καὶ μέχρι Ρώμης (πρβλ. Πρὸς Τίτον ἐπιστολὴν τοῦ Παύλου 1,5: «διὰ τοῦτο κατέλιπόν σε ἐν Κρήτῃ, ἵνα... καταστήσης κατὰ πόλιν πρεσβυτέρους»— ἀκεφάλους βεβαίως ὄχι· τοῦτο θὰ ἦτο παράλογον).

93. G. J. Konidaris, Ökumenischer Dialog ohne Konsensus, σσ. 220 ἐξ.

94. Γ. Ι. Κονιδάρη, Περὶ τῆς φερομένης διαφορᾶς μορφῶν, σ. 44.

95. Ἡ ὑπογραφή τῶν ἐπισκόπων προῆλθεν ἐκ τοῦ ἀνωτέρου τύπου, ἄνευ τῆς μνείας τῶν ὄρων ὁ «ἐπίσκοπος» ἢ «προεστὼς» καὶ μετὰ τὴν γενικὴν κτητικὴν:

Ἄγιος Σμύρνης Πολύκαρπος	Ἰγνάτιος Ἀντιοχείας ἢ Συρίας
Ἐπισκοπὴ Σμύρνης	Ἐπισκοπὴ Ἀντιοχείας
	(Πρὸς Ρωμαίους 4)

ε) Ὡς πρὸς τὰ χωρία τῶν ἀνωτέρω συγγραφέων δέον νὰ ἐπαναλάβω-
μεν, ὅτι θεωροῦμεν ὡς φυσιολογικὴν τὴν ἐξέλιξιν τῆς διαδοχῆς τῶν Ἀποστό-
λων ἐν τοῖς ἐπισκόποις καὶ ὡς συνέπειαν τῆς εὐρείας ἐρμηνείας τοῦ περιωνύ-
μου χωρίου τοῦ 8ου κεφαλαίου τῆς πρὸς Σμυρναίους ἐπιστολῆς τοῦ
Πολυκάρπου, ἔνθα τὸ πρῶτον μνημονεύεται ὁ ὅρος Καθολικὴ Ἐκκλη-
σία, τ.ἔ. πλήρης ἐν Χριστῷ.

Τὸ χωρίον ἔχει οὕτω:

«Μηδεὶς χωρὶς τοῦ ἐπισκόπου πρα-
σέτω τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν Ἐκκλη-
σίαν...

Ἐκείνη βεβαία εὐχαριστία
ἡγείσθω, ἡ ὑπὸ τὸν ἐπίσκοπον οὔσα,
ἡ ᾧ ἂν αὐτὸς ἐπιτρέψῃ.

2. ὅπου ἂν φανῇ ὁ ἐπίσκοπος, ἐκεῖ
καὶ τὸ πλῆθος ἔστω ὡσπερ ὅπου ἂν
ᾗ Χριστὸς Ἰησοῦς, ἐκεῖ ἡ Καθολικὴ
Ἐκκλησία, οὐκ ἐξόν ἐστιν χωρὶς τοῦ
ἐπισκόπου οὔτε βαπτίζειν οὔτε ἀγά-
πην ποιεῖν».

Πρὸς Φιλαδελφεῖς κεφ. 4

Μέγα γεγονὸς διὰ τὴν ἱ-
στορίαν τῆς Ἐκκλησίας.
Μία Θ. Εὐχαριστία κα-
τὰ περιοχὴν.

Σπουδάσατε ἐν μιᾷ Εὐχαρι-
στία χρῆσθαι· μία γὰρ σὰρξ
τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,
καὶ ἐν ποτήριον εἰς ἑνωσιν
τοῦ αἵματος αὐτοῦ· ἐν θυσια-
στήριον ὡς εἶς ἐπίσκοπος ἅ-
μα τῷ πρεσβυτερίῳ⁹⁶ καὶ διακόνους,
τοῖς συνδούλοις μου· ὁ ἂν πράσση-
τις, κατὰ Θεὸν πράσσητε».

Πρβλ. Ρωμ. κεφ. 2 «τὸν ἐπίσκοπον
Συρίας» (ἐννοεῖται Ἀντιοχείας).

Τὰ ἀνωτέρω χωρία καὶ δὴ καὶ τὸ πρῶτον ἐπιτρέπουν νὰ σκεφθῶμεν
ιστορικῶς καὶ λογικῶς καὶ νὰ ἐρμηνεύσωμεν ὀρθῶς τὸ γεγονός τῆς μὴ ρητῆς
μνείας τοῦ προεστῶτος ἐν τῇ Κ.Δ. καὶ τῆς ἐν συναφείᾳ πρὸς τὰ ἀνωτέρω διὰ
βραχέων ἐξετασθείσης 14ης § τοῦ περὶ λειτουργήματος τμήματος, μετὰ τοῦ
ἀκολουθοῦντος σχολίου.

Ἐπιτρέπεται δὲ νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι ζώντων τῶν Ἀποστόλων εἰς
ἕκαστος ἐξ αὐτῶν ἠδύνατο —ὅταν ἦσαν περισσότεροι παρόντες— κατὰ σειράν
ἡ παρὰ χόρησιν ἢ ἐπιθυμίαν ὄλων (εἶναι αὐτονόητον ὅτι αἱ Γραφαὶ δὲν
εἰσέρχονται εἰς τοιαύτας λεπτομερείας) διηύθινε τὴν ἀγάπην συνδεδεμένην μὲ
τὴν Θ. Εὐχαριστίαν. Ἀπόντων τῶν Ἀποστόλων ἐξ Ἱεροσολύμων, ἀσφαλῶς
πρέπει νὰ διηύθινε τὴν ἰδιαιτέραν σύναξιν ὁ Ἰάκωβος, ἀπόντος δὲ τούτου εἰς
τῶν πρεσβυτέρων, «ᾧ ἂν αὐτὸς ἐπέτρεπε». Τοῦτο δὲ θὰ συνέβαινε καὶ ἐν Ρώμῃ,
ἐκτὸς ἐὰν ἦτο παρῶν ὡς ἐπισκέπτῃς ἕτερος ἐπίσκοπος (τῷ 154 ὁ Ἀνίκητος
εἰς τὸν Πολύκαρπον). Τὸ «ᾧ ἂν αὐτὸς ἐπιτρέψῃ» τοῦ Ἰγνατίου σημαίνει ὄχι

96. Αὐθεντικὴ θαυμασία ἐρμηνεία τοῦ αὐτοῦ Ἰγνατίου εἰς Ἐφεσ. 3.

μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀνάθεσιν εἰς ἓνα τῶν συλλειτουργῶν πρεσβυτέρων, διότι ἅπαντες οἱ πρεσβύτεροι ἦσαν συλλειτουργοί, διότι ἐ γ κ α θ ί σ τ α ν τ ο, ὡς μέχρι σήμερον, εἰς ὠρισμένον σημεῖον τῆς Θ. Εὐχαριστίας, ἐλάμβανον δὲ ὡς «παρακαταθήκη» κλάσμα τοῦ ἄρτου τῆς Θ. Εὐχαριστίας, διότι ἦσαν δυνάμει λειτουργοί, εἰ καὶ δὲν ἦσκουν συνήθως τὰ καθήκοντα τοῦ κυρίου λειτουργοῦ, δι' ὃ καὶ ἡ δριμύτης τῶν λόγων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης (Κλήμης) πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Κορίνθου, ἣτις εἶχε, πιθανῶς, κατὰ τινα σύναξιν, —πιθανώτατα ἔκτακτον— προφανῶς πεισθῆ ὑπὸ λαϊκῶν («ἐλλογίμων ἀνδρῶν») ν' ἀποβάλλῃ μόνον τινάς, διότι προφανῶς ἐπρόκειτο περὶ προσωπικῆς ἔριδος⁹⁷ πρὸς τινας πρεσβυτέρους τῶν ἐν λόγῳ ἐξελόντων ἀνδρῶν, μετεχόντων προφανῶς ἐκτάκτου συνελεύσεως δι' ἐκλογὰς καὶ προτάσεις, διὰ τὴν πλήρωσιν θέσεων ἀποβιωσάντων πρεσβυτέρων. Δυνάμεθα δὲ νὰ δεχθῶμεν, ὅτι οἱ ἐξέχοντες «ἐλλογίμοι ἄνδρες» ἀπετέλουν πηγὴν ἀντλήσεως ὑποψηφίων (ὅθεν προέκυψεν ἡ διάκρισις μικρῶν καὶ μεγάλων ἐλλογίμων) «κληρικῶν» (μεταγενεστέρα ὀνομασία). Εἶναι ὅμως προφανῆ δύο γεγονότα: Πρῶτον, ὅτι ἡ ἔρις δὲν ἀφεώρα εἰς θέμα ἀρχῆς (Geist ἢ Amt = πνεῦμα ἢ ὑπηρεσία, λειτουργημα), ἀλλὰ «προσωπικῆς διαφορᾶς», δι' ὃ καὶ συνεπέραναν, προφανῶς, «οἱ ἐλλογίμοι ἄνδρες», γνησίως ἐλληνιστὶ σκεπτόμενοι, ὅτι ἀφοῦ ἡμεῖς προτείνομεν ὑποψηφίους δι' ἀνατάσεως τῶν χειρῶν (ὁ ὅρος «χειροτονία» ἐλλείπει, καθ' ἡμᾶς σκοπίμως, ἀπὸ τὴν Α' Κλήμεντος, ὡς ὑπενθυμίζων τὸ δικαίωμα τῶν λαϊκῶν), ἄρα δυνάμεθα νὰ προτείνωμεν ἀποβολὴν ἀπὸ τῆς λειτουργίας τῆς ἐπισκοπῆς. Ὅμως ἡ Ρώμη ἀπαντᾷ ὅχι καὶ ἐξάγει μὲ «τὸ καθιστάναι» εἰς τὴν Θ. Εὐχαριστίαν τῶν θεία βουλήσει ἐγκαθισταμένων λειτουργῶν τῆς Ἐκκλησίας-Θ. Εὐχαριστίας, διότι ὁ λειτουργικὸς καὶ κανονικὸς οὗτος ὅρος ὑπενθυμίζει τὴν τελευταίαν καὶ ἱερὰν πράξιν τῆς Ἐκκλησίας, ἣτις καθίστα τοὺς κληρικούς ἰσοβίους (character intelligibilis im Keim, λέγει ὁ Lietzmann)⁹⁸. Δεύτερον ὅμως κατ' ἐστὶν ὑπὸ τῆς Ρώμης θέμα ἐκκλησιαστικῆς κανονικῆς ἀρχῆς. Ὅθεν ἐρμηνεύεται ὡς ἰσχυρὰ διαφωνία τῆς Ρώμης καὶ ἡ παρέμβασις εἰς τὴν ἔριδα τῆς Κορίνθου ἐξ ἀγάπης («δέξασθε τὴν συμβουλὴν ἡμῶν», κεφ. 58,2) καὶ ὅχι δικαιοδοσίας, ἐξ οὗ καὶ καθίστα τὸ θέμα τῆς ἀποβολῆς τινῶν ἐκ τῶν πρεσβυτέρων θέμα ἀρχῆς, δι' ὃ καὶ ἐπιτάσσει, ἐπειδὴ ἐπρόκειτο περὶ θανάσιμου ἁμαρτήματος (ἡ ἀναίτιος καθαίρεσις πρεσβυτέρων), νὰ ἐπανέλθουν οἱ καθαιρεθέντες καὶ ἐν ἀνάγκῃ νὰ ἀναχωρήσουν οἱ προκαλέσαντες ἐκ «ζήλου»

97. A. von Harnack, Das Schreiben der Römischen Kirche an die Korinthische aus der Zeit Domitians (I. Clemensbrief), Leipzig 1929, σ. 92.

98. H. Lietzmann, Geschichte der Alten Kirche, τ. 1, σ. 204.

καὶ «φθόνου» «τὴν ἀνόσιον στάσιν», ἡ ὁποία ἐβλάψε τὸ ὄνομα «τῆς βεβαίας» ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῆς Κορίνθου.

Τὴν σταθερότητα τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν διαδόχων, διακρινομένων ὡς καὶ ἐκείνων διὰ μόνου τοῦ ὀνόματος, ζώντων ἢ ἀποβιωσάντων τῶν Ἀποστόλων, ἐν τῇ διευθύνσει τῆς Θ. Εὐχαριστίας δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅχι μόνον ἐκ τοῦ ἀνωτέρω χωρίου τοῦ Ἰγνατίου καὶ τῶν ἄλλων περὶ τῆς Θ. Εὐχαριστίας καὶ τοῦ ἐπισκόπου, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἐξῆς λογικῆς σκέψεως καὶ παρατηρήσεως τῆς ἐλλείψεως ἄλλων μαρτυριῶν, ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω, εἰς τὰς πηγάς. Διότι, ἐὰν ὄντως αἰφνιδίως εἶς τινα Ἐκκλησίαν-ἐπισκοπὴν ἀνετίθετο εἰς ἄλλα πρόσωπα ἐκτὸς τοῦ προεστῶτος-ἐπισκόπου ἢ εἰς ἐκτάκτους περιστάσεις ἐνὸς τῶν πολλῶν πρεσβυτέρων ἢ διέθυνσις τῆς Θ. Εὐχαριστίας, τότε ὅχι μόνον θὰ ἐμνημονεύετο εἰς τὰς πηγάς, ἀλλὰ καὶ θὰ προὔκαλεῖτο ζήτημα καὶ πιθανώτατα ἔρις, διὰ τὰ κρατηθῆ ἀποκλειστικῶς ὑπὸ τοῦ προεστῶτος-ἐπισκόπου ἢ διέθυνσις τῆς Θ. Εὐχαριστίας, πολλῶ μᾶλλον, ἐπεὶ θὰ ἐδημιουργεῖτο παράδοσις ἀρχαία μὴ δυναμένη νὰ διακοπῆ. Τὸ ἐπιχειρήμα ex silentio μερικῶς δύναται, ἔνεκα τῶν ἀνωτέρω μαρτυριῶν, νὰ χρησιμοποιηθῆ, διότι τὰ ὑπάρχοντα ἀνωτέρω βασικά χωρία καὶ ἡ σιωπὴ κατὰ τὰ ἄλλα τῶν ἐκ τῶν πηγῶν μαρτυριῶν ἀποκλείει τὴν ὑπὸ οἷον-δήποτε μὴ κληρικῶν τῶν 2 ἱερατικῶν βαθμῶν ποτὲ ἀνάληψιν τῆς κατ' ἐξοχὴν Λειτουργίας τῆς Θ. Εὐχαριστίας.

Συμπεράσματα: Κατὰ ταῦτα ἄγομαι εἰς τὴν σκέψιν, ὅτι ἐκ τῶν 7 μυστηρίων τὰ δύο αἰωνίως συνδεδεμένα ἐν τῇ Θ. Λειτουργίᾳ εἶναι τὰ μυστήρια τῶν μυστηρίων. Δι' ὃ καὶ οἱ Προτεστάνται δέον νὰ γνωρίζουν τὴν δυσάρεστον δι' αὐτοὺς ἀλήθειαν, ὅτι δὲν ἔχουν Θ. Εὐχαριστίαν, τὸ δὲ Βάπτισμά των, ἐφ' ὅσον εἶναι εἰς τὴν Ἁγίαν Τριάδα, δύναται νὰ γίνῃ ἀνεκτὸν κατ' ἄκραν οἰκονομίαν καὶ ἐπιείκειαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐφ' ὅσον προσχωροῦν εἰς αὐτὴν Προτεστάνται ἢ λόγῳ Ἐνώσεως. Οἱ Πάστορες εἴτε ἔχοντες ἢ μὴ ἔχοντες χειροτονίαν δέον νὰ χειροτονῶνται, διότι δὲν ὑπάρχει παρ' αὐτοῖς ἐγκυρότης.

Κατωτέρω θὰ προστεθῶσι τινα εἰς τὸ οἰκεῖον μέρος σχόλια, ἐν οἷς πὸ λλά προβληματικὰ σημεῖα τοῦ κειμένου.

Β. Κεχειροτονημένον λειτούργημα καὶ αὐθεντία. (Ὁ μεταφραστὴς ἀντὶ τῆς τελευταίας λέξεως μεταφράζει ἐξουσία, ἐνισχύων ἔτι μᾶλλον τὴν λ. Αὐθεντίαν. Γ.Ι.Κ.).

§ 15. Ἡ αὐθεντία τοῦ φορέως τοῦ κεχειροτονημένου λειτουργήματος ἐδράζεται εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ὅστις ἔλαβεν αὐτὴν ἐκ τοῦ Πατρὸς (Ματθ. 28,18-20: «καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν αὐτοῖς

[τοῖς μαθηταῖς] λέγων· ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς. Πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν· καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος, ἀμήν») καὶ αὐτὴν παρέσχε διὰ τοῦ Ἁγ. Πνεύματος εἰς τὴν προᾶξιν τῆς χειροτονίας. Αὐτὴ ἡ προᾶξις λαμβάνει χώραν ἐντὸς μιᾶς κοινότητος, ἡ ὁποία δημοσίως ἀναγνωρίζει ἐν ὄρισμένον πρόσωπον. Διότι ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς «ἵνα διακονήσῃ» (Μάρκ. 10,45. Λουκ. 22,27). Τοῦτο σημαίνει τὸν διαχωρισμὸν καὶ καθιέρωσιν εἰς τὴν διακονίαν, ἐφ' ὅσον ἡ χειροτονία εἶναι πρὸ πάντων εἷς διαχωρισμὸς συνοδευόμενος ἀπὸ προσευχῆν καὶ δωρεάν τοῦ Ἁγ. Πνεύματος. Ἡ ἀύθεντία τοῦ λειτουργήματος δὲν δύναται νὰ νοηθῇ ὡς ἰδιοκτησία αὐτοῦ, ἀλλὰ ὡς ἐν δῶρον διὰ τὴν συνεχῆ οἰκοδομῆν τοῦ Σώματος, ἐν τῷ ὁποίῳ καὶ διὰ τὸ ὁποῖον ὁ φορεὺς τοῦ λειτουργήματος ἐχειροτονήθη. Ἡ ἀύθεντία ἔχει τὸν χαρακτῆρα τῆς εὐθύνης πρὸ τοῦ Θεοῦ καὶ ἀσκεῖται ἐν συνεργασίᾳ μὲ τὴν κοινωνίαν (κοινότητα).

§ 16. Ἐντεῦθεν (προκύπτει) ὅτι οἱ κεχειροτονημένοι λειτουργοὶ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ εἶναι οὔτε αὐταρχικοὶ οὔτε ἀπρόσωποι ὑπάλληλοι. Ἄν καὶ οὗτοι εἶναι κεκλημένοι νὰ ἀσκήσουν λειτουργημα διευθύνσεως ἐν φρονήσει καὶ ἀγάπῃ, θεμελιούμενον ἐπὶ τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, εἶναι συνδεδεμένοι (ἀναγκαίως) πρὸς τοὺς πιστοὺς διὰ δεσμῶν ἀλληλεξαρτήσεως καὶ ἀμοιβαιότητος. Μόνον ἐφ' ὅσον ζητοῦν ἀνταπόκρισιν καὶ ἀναγνώρισιν τῆς κοινωνίας (κοινότητος), δύναται ἡ ἀύθεντία των νὰ προφυλαχθῇ ἀπὸ ἀποκλίσεις ἀπομονώσεως καὶ κυριαρχίας. Διαδηλώνουν δὲ καὶ ἀσκοῦν τὴν ἀύθεντίαν τοῦ Χριστοῦ, καθ' ὃν τρόπον ἀπεκαλύφθη εἰς τὸν κόσμον ἐν αὐτῷ τῷ Χριστῷ ἡ ἀύθεντία τοῦ Θεοῦ, διὰ τῆς πλήρους ἀφιερώσεως τῆς ζωῆς των εἰς τὴν Κοινότητα. Ἡ ἀύθεντία τοῦ Χριστοῦ εἶναι μοναδική. «Ἐδίδασκεν αὐτοὺς ὡς ἔχων ἐξουσίαν καὶ οὐχὶ ὡς οἱ γραμματεῖς» (Ματθ. 7,29). Ἡ ἀύθεντία εἶναι Ἀύθεντία (ἐξουσία) κυριαρχουμένη ὑπὸ τῆς ἀγάπης διὰ «τὰ πρόβατα» τὰ «μὴ ἔχοντα ποιμένα» (Ματθ. 9,36). Ἐπικυροῦνται διὰ τῆς ζωῆς του —ζωῆς διακονίας— καὶ ἀποφασιστικῶς διὰ τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀναστάσεώς του. Ἀύθεντία ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ δύναται νὰ εἶναι ἀύθεντική, ἐὰν ἀναζητῇ νὰ προσαρμοσθῇ εἰς τὸ ὑπόδειγμα τοῦτο.

Σ χ ό λ ι ο ν (τοῦ κειμένου):

Δύο κίνδυνοι πρέπει ἐν προκειμένῳ ν' ἀποφευχθοῦν. Ἀύθεντία δὲν δύναται νὰ ἀσκηθῇ χωρὶς νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν τὴν κοινότητα. Οἱ Ἄ-

πόστολοι ἦσαν εὐαίσθητοι εἰς τὴν πείραν καὶ τὴν κρίσιν τῶν πιστῶν. Ἐξ ἐτέρου ἡ αὐθεντία τῶν φορέων τῆς χειροτονημένης λειτουργίας δὲν ἐπιτρέπεται νὰ περιορίζεται κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ εἶναι ἐξάρτημα τῆς γνώμης τῆς κοινωρίας (κοινότητος). Ἡ αὐθεντία κεῖται ἐν τῇ εὐθύνη τοῦ νὰ ἐκφράζη τὴν θέλησιν τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν κοινωρίαν (κοινότητα).

Γενικὴ παρατήρησις τοῦ νέου μεταφραστοῦ. Ὀλοκλήρον τὸ Π τμήμα τοῦτο φέρει τὴν σφραγίδα τοῦ προτεστάντου συντάκτου, ὁ ὁποῖος παρουσιάζει τὸ «χειροτονημένον λειτούργημα», χωρὶς νὰ ὀνομάζη οἰονδήποτε χειροτονοῦντα (βλ. περισσότερα ἀνωτέρω), οὐδὲ φυσικὰ ἀλλήν τινὰ Αὐθεντίαν ὑπερκειμένην αὐτοῦ, διότι προφανῶς εἰς τὸ «βασιλείου ἱεράτευμα» δύο εἶναι οἱ παράγοντες, ἡ Αὐθεντία τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Κοινότητος, διότι οὔτε ὁ ἐπίσκοπος ὑπάρχει ὡς διάδοχος τῶν Ἀποστόλων, ὁ καὶ χειροτονῶν, οὔτε ἡ Σύνοδος τῶν Ἐπισκόπων. Φρονῶ δέ, ὅτι κατὰ λόγον φυσικόν, ὡς δὲν ἔχουν αἱ σκέψεις του καὶ τὰ γραφόμενα καμμίαν σχέσιν μετὰ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησιολογίαν, οὕτω δὲν σχετίζονται καὶ μετὰ τὴν ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν τῶν δύο πρώτων αἰώνων, μάλιστα δὲ μετὰ τοὺς ἱερούς ἀνδρας τῆς πρώτης μεταποστολικῆς γενεᾶς. Οὗτοι ζῶντες ἐν τῇ πίστει τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ταπεινοὶ ἡγέται αὐτῆς, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν διωγμῶν καὶ τοῦ μαρτυρίου, καὶ αἰσθανόμενοι ὡς χριστιανοὶ «ποιμένες», ὅτι ζοῦν διαρκῶς ὑπὸ τὸν Χριστὸν τὸν μόνον Ἀρχιερέα, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, ἐβίου τὴν Ἀποστολικὴν καὶ Ἐκκλησιαστικὴν Παράδοσιν, ἡ ὁποία μᾶς ἔδωκε μετὰ μοναδικὴν συνείδησιν ἱστορικῆς εὐθύνης, ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ, τὰ βιβλία τῆς Κ.Δ. ὡς τὸ Βιβλίον τῆς Ἐκκλησίας καὶ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ δὴ καὶ ὡς μνημεῖον τῆς ἱστορικῆς ἐν Χριστῷ Ἀποκαλύψεως. Εἶχον δὲ φόβον Θεοῦ καὶ συνείδησιν τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ ἱερατικοῦ λειτουργήματος ἀπὸ τῶν πιστῶν καὶ δεσμὸν ἀκατάλυτον πνευματικὸν ἀγάπης πρὸς τὸν ἐν Τριάδι Θεὸν καὶ τὸν χειροτονοῦντα ἀρμόδιον ἐπίσκοπον, ὡς διάδοχον τῶν Ἀποστόλων. Ἀφ' οἴτου δὲ ἡ Ἐκκλησία, διὰ τοῦ ἐπισκόπου, ἐχειροτόνησεν αὐτοὺς ἐν τῇ Λειτουργίᾳ τῆς Θ. Εὐχαριστίας, δὲν ὑπέκειντο εἰς τὴν τοπικὴν κοινότητα τῶν λαϊκῶν, ἀλλὰ εἰς τὴν ὅλην Ἐκκλησίαν-ἐπισκοπὴν. Εἰς ταύτην ἀνῆλθεν ὁ κληρὸς καὶ ὁ λαὸς ὡς σύνολον, «ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ», ἔχων ὁδηγὸν τὸν «ἐπίσκοπον ἅμα τῷ πρεσβυτέρῳ», «ὅπερ οὕτως συνήρμονται τῷ ἐπισκόπῳ ὡς χορδαὶ κιθάρας» (Ἰγνατίου, Φιλαδ. 3 καὶ Ἐφεσ. 3). Διότι «ἡ Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ», ἡ «παροικοῦσα» Ρώμην ἢ Κόρινθον ἦτο «τὸ ποίμνιον τοῦ Χριστοῦ μετὰ τῶν καθεσταμένων πρεσβυτέρων» (Α' Κλήμεντος, κεφ. 54). Δὲν θ' ἀναφερθῶ ἰδιαίτερος εἰς τὸν Gerke, διότι οὗτος, μὴ δυνηθεὶς νὰ διακρίνη τὴν 4 πλὴν χρῆσιν τοῦ ὅρου «οἱ πρεσβύτεροι» ὡς καθημερινήν, ἀπὸ τῆς

γραφικῆς ρήσεως «ἐπίσκοποι καὶ διάκονοι», λέγει τὸ ἐξῆς παράδοξον· «οἱ ποιμένες τῆς Κοινότητος εἶναι οἱ ὡς ἐπίσκοποι καὶ διάκονοι καθιστάμενοι πρεσβύτεροι»⁹⁹. Καθ' ἡμᾶς, μετὰ τὴν φιλολογικὴν καὶ ἱστορικὴν ἔρευναν, περὶ τῆς ἐγένετο ἄνωτέρω λόγος, μάλιστα τοῦ δυσκόλως δυναμένου (ὑπὸ τῶν μὴ ἐχόντων γλωσσικὸν αἴσθημα καὶ παράδοσιν)¹⁰⁰ νὰ κατανοηθῇ σχήματος «οἱ πρεσβύτεροι» διὰ τὸ συναμφοτέρον, ἐφ' ὅσον δὲν κατάρθωσαν νὰ ἐρμηνεύσουν τὸ σχῆμα

«ἐπίσκοποι = οἱ πρεσβύτεροι
καὶ διάκονοι»,

ἐνθα περιλαμβάνετο ὁ γνωστὸς μόνον διὰ τοῦ ὀνόματος προεστῶς αὐτῶν, δὲν ἠδύναντο ποτὲ οἱ Προτεστάνται νὰ καταλήξουν εἰς ὀρθὴν μεθόδευσιν καὶ κατανόησιν τῆς ἐνότητος τῶν πηγῶν καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῶν 2 πρώτων αἰώνων. Οἱ ἐπίσκοποι, ὡς πολλάκις ἐτονίσαμεν, ἔδωκαν τὴν Κ.Δ. ὡς τὴν ἱστορικὴν Βίβλον τῆς ἐν Χριστῷ Ἀποκαλύψεως τῆς ἀληθείας καὶ κανόνα πίστεως καὶ ζωῆς.

Εἶναι δ' ἄκρως χαρακτηριστικόν, ὅτι παρὰ τοῖς Προτεστάνταις δὲν τίθεται εἰς τὸν οἰκουμενικὸν Διάλογον τὸ θέμα τῆς ἀληθείας, ἀποκροῦεται δὲ σαφῶς ὑπ' αὐτῶν ἡ δέσμευσις τῆς συγχρόνου Ἐκκλησίας πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῶν δύο πρώτων αἰώνων! Διὰ τοῦτο καὶ δὲν δύνανται νὰ ὑπερνικήσουν τὴν ἐσωτερικὴν αὐτῶν διαίρεσιν, πηγάζουσαν ἀπὸ τὸν ὑποκειμενισμόν εἰς τὰς ἱστορικὰς συνθήκας.

Μετὰ ταῦτα ἀκολουθεῖ τὸ τμήμα C (γ') μὲ τὴν ἐπιγραφὴν «Κεχειροτονημένον λειτουργημα καὶ Ἱερωσύνη». Λυποῦμαι, διότι εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο πρέπει νὰ ἐκφράσω τὴν ἐκπληξίν μου, διότι ἡ ἄνωτέρω ἐπιγραφὴ, πράγματι ἀκριβῆς μετάφρασις τῆς, δεικνύει πῶς παραμορφοῦται εἰς τὴν ἑλληνικὴν μετάφρασιν τοῦ Chambésy τὸ κείμενον. Ἡ πεπλανημένη μετάφρασις τῆς ἐπιγραφῆς ἔχει ὡς ἐξῆς: «Κεχειροτονημένη Ἱερωσύνη καὶ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα»! Ἡ λέξις ἀξίωμα ἀπουσιάζει ἀπὸ τὴν Κ.Δ. καὶ τοὺς Ἀποστολικούς Πατέρας!

99. Fr. Gerke, Die Stellung des ersten Clemensbriefes innerhalb der Entwicklung der altchristlichen Gemeindeverfassung und des Kirchenrechts, Leipzig 1931, σ. 127.

100. Πρβλ. Γ. Ι. Κονιδάρι, Γλωσσικὸν καὶ παραδοσιακὸν αἴσθημα εἰς τὴν φιλολογικὴν ἱστορικὴν ἔρευναν τῶν πηγῶν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πολιτεύματος τῶν δύο πρώτων αἰώνων, Ἐπίσημοι Λόγοι τοῦ πανεπιστημιακοῦ ἔτους 1981-1982, Ἀθήνα 1983, σσ. 281-321.

С. Κεχειροτονημένον λειτούργημα και 'Ιερωσύνη.

§ 17. 'Ο 'Ιησοῦς Χριστὸς εἶναι ὁ μοναδικὸς ἱερεὺς τῆς Κ.Δ. 'Η ζωὴ τοῦ Χριστοῦ ἐδόθη ὡς θυσία δι' ὅλους ἡμᾶς. Κατὰ παράγωγον ἐνοιολογίαν δύναται ἡ 'Εκκλησία ὡς ὅλον νὰ περιγραφῆ ὡς ἱερατεῖον (Priesterschaft). "Ὅλα τὰ μέλη (ἐνν. τῆς 'Εκκλησίας. Γ.Ι.Κ.) εἶναι κεκλημένα νὰ προσφέρουν τὸ εἶναί των «ὡς ζῶσαν θυσίαν» καὶ νὰ προσεύχωνται διὰ τὴν 'Εκκλησίαν καὶ τὴν σωτηρίαν τοῦ κόσμου.

Οἱ κεχειροτονημένοι λειτουργοὶ εὐρίσκονται εἰς σχέσιν, ὅπως ὅλοι οἱ Χριστιανοί, τὸσον πρὸς τὴν 'Ιερωσύνην τοῦ Χριστοῦ, ὡς ὡσαύτως καὶ πρὸς τὴν 'Ιερωσύνην τῆς 'Εκκλησίας. 'Αλλὰ δύνανται δικαίως νὰ ὀνομαστοῦν ἱερεῖς (ὁ μεταφραστὴς προσθέτει: «ὕπὸ τὴν κυριολεκτικὴν σημασίαν τῆς λέξεως», διατί; Γ.Ι.Κ.), διότι οὗτοι ἐκπληροῦν μίαν ἰδιαιτέραν ἱερατικὴν διακονίαν, ἐφ' ὅσον ἐνισχύουν καὶ οἰκοδομοῦν τὴν βασιλικὴν καὶ προφητικὴν ἱερωσύνην τῶν πιστῶν, διὰ τοῦ λόγου, τῶν μυστηρίων, τῆς προσευχῆς καὶ τῆς ποιμαντικῆς διευθύνσεως τῆς κοινωνίας (κοινότητος).

Σχόλιον (τοῦ κειμένου):

'Η Κ. Δ. οὐδέποτε χρησιμοποιεῖ τὰς ἐκφράσεις 'Ιερωσύνη (ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα, λέγει ὁ μεταφραστὴς! Γ.Ι.Κ.) ἢ 'Ιερεὺς, διὰ νὰ χαρακτηρίσῃ «τὸ κεχειροτονημένον λειτούργημα» ἢ τὸν φορέα τοῦ «κεχειροτονημένου λειτουργήματος»¹⁰¹. 'Η Κ. Δ. ἐπιφυλάσσει τοὺς

101. Ἐρώτημα: 'Αφοῦ ἡ Κ.Δ. εἶναι τὸ Βιβλίον-Κανὼν τῆς 'Εκκλησίας, ποῦ ἐσχηματίσθη κατὰ τὸν Β' αἰῶνα, πῶς δύναται νὰ ἐξηγηθῆ τοῦτο, ἀφοῦ τότε ἤρχισαν νὰ καθιεροῦνται οἱ ὡς ἄνω ὄροι; 'Απάντησις: 'Εφ' ὅσον ἀποκλείεται λογικῶς νὰ ὑπῆρχεν ἀντίθεσις τὸν Β' αἰῶνα μεταξύ τῆς ἐπισκοπικῆς καὶ ἐν συνδέσει μετὰ τῆς Θ. Εὐχαριστίας καὶ 'Ιερωσύνης ἐν τῇ ἐπισκοπῇ (πρβλ. ἡμετέραν βιβλιογραφίαν) πρὸς τὰ ὑπ' αὐτῆς συλλεγόμενα βιβλία τῆς Κ.Δ. (τὰ κατὰ τὸ πλεῖστον περιλαμβανόμενα εἰς τὸν Κανὸνα-κατάλογον τοῦ Muratori), ἔπεται, ὅτι πρέπει νὰ ἀναζητηθῆ ἡ διαφορὰ εἰς τοὺς ἐν ἐξελίξει ὄρους, οἵτινες καθιερώθησαν πρὸ τοῦ 96 μ.Χ. ἐν τῇ Δύσει καὶ πρὸ τοῦ 110-113 μ.Χ. ἐν τῇ 'Ανατολῇ (Α' Κλήμεντος, Πολύκαρπος Σμύρνης, 'Ιγνάτιος, 'Ιουστίνος, Εἰρηναῖος). Εἰς τοῦτο δέον νὰ προστεθῆ τὸ γεγονός, ὅτι ἡ Α' Κλήμεντος, ποῦ ἔχει τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ὑπαρχούσης ἀποστολικῆς λειτουργίας καὶ διακονίας τῆς ἐπισκοπῆς (πρβλ. ἡμετέρας μελέτας εἰς τὴν Βιβλιογραφίαν), ἐν ἣ συνδέονται 'Ιερωσύνη καὶ Θ. Εὐχαριστία, παρὰ τοῖς Σύροις καὶ εἰς τὸν 'Αλεξανδρινὸν κώδικα κατελέγετο εἰς τὴν Κ.Δ. (πρβλ. Β. Altaner - A. Stübner, Patrologie, 1963, σ. 69). 'Ο Π. Χρήστου σημειώνει: «Αὕτῃ δὲ ἡ ἐκτίμησις (εἰς τὸν κανὸνα τῆς Κ. Διαθήκης καὶ νὰ διατηρήσῃ ἐπὶ μακρὸν τὴν ἐν αὐτῷ θέσιν της) ('Ελληνικὴ Πατρολογία, τ. 2: Γραμματεία τῆς

δρους τούτους μόνον ἀφ' ἑνὸς μὲν διὰ τὴν μοναδικὴν Ἱερωσύνην τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ τὴν βασιλικὴν προφητικὴν Ἱερωσύνην (ὁ μεταφραστὴς προσθέτει τὸ «γενικὴν», διατί; Γ.Ι.Κ.) ὄλων τῶν βεβαπτισμένων. Ἡ Ἱερωσύνη τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ Ἱερωσύνη τῶν βεβαπτισμένων ἔχουν ἐκάστοτε τὴν λειτουργικὴν ἐνέργειαν τῆς θυσίας καὶ τῆς παρακλήσεως. Ὡς ὁ Χριστὸς ἐθυσίασεν ἑαυτὸν οἰκειοθελῶς, οὕτω προσφέρουσιν οἱ χριστιανοὶ ὀλόκληρον τὸ εἶναι των «ὡς μίαν ζωντανὴν θυσίαν». Ὅπως ὁ Χριστὸς μεσολαβεῖ ἐνώπιον τοῦ Πατρὸς, οὕτω μεσολαβοῦσιν οἱ χριστιανοὶ παρακλητικῶς διὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν σωτηρίαν τοῦ κόσμου. Ἐν τούτοις δὲν ἐπιτρέπεται νὰ παρορῶνται αἱ διαφοραὶ τῶν δύο εἰδῶν τῆς Ἱερωσύνης! Ἐνῶ ὁ Χριστὸς προσέφερον ἑαυτὸν οἰκειοθελῶς, ὡς μοναδικὴν θυσίαν ἅπαξ διὰ παντὸς διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ κόσμου, οἱ πιστοὶ πρέπει νὰ λαμβάνουν ὡς δῶρον τοῦ Θεοῦ, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔπραξε δι' αὐτοὺς ὁ Χριστὸς.

Ἐν τῇ Ἀρχαίᾳ Ἐκκλησίᾳ ἐχρησιμοποιήθησαν οἱ ὄροι «Ἱερωσύνη» καὶ «ἱερεὺς» βαθμιαίως, διὰ νὰ χαρακτηρίσουν τὸ κεχειροτονημένον λειτουργημα καὶ τὸν φορέα λειτουργόν, ὡς διευθύνοντα τὴν Εὐχαριστίαν. Ὑπογραμμίζουσι δὲ τὸ γεγονός, ὅτι τὸ κεχειροτονημένον λειτουργημα ἔχει σχέσιν μὲ τὴν πραγματικότητα τῆς Ἱερωσύνης τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ὅλης κοινωνίας (ἐνν. τῶν πιστῶν. Γ.Ι.Κ.). Ὅταν χρησιμοποιοῖ τις τὰς ἐννοίας αὐτάς καὶ συνδέῃ μὲ τὸ κεχειροτονημένον λειτουργημα, διακρίνει τὴν σημασίαν των κατὰ τὸν ἀρμόζοντα τρόπον ἀπὸ τὴν ἱερατικὴν (ἀρχιερατικὴν. Γ.Ι.Κ.) θυσίαν τῆς Π.Δ. ἐπὶ τῆς μοναδικῆς καὶ σωτηριώδους Ἱερωσύνης τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς κοινῆς Ἱερωσύνης τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Ὁ Παῦλος ἠδύνατο περὶ τῆς διακονίας του νὰ εἴπῃ «διὰ τὴν χάριν τὴν δοθεῖσαν μοι ἀπὸ Θεοῦ εἰς τὸ εἶναί με λειτουργὸν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τὰ ἔθνη, ἱεουργοῦντα τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ, ἵνα γένηται ἡ προσφορὰ τῶν ἔθνῶν εὐπρόσδεκτος, ἡγιασμένη ἐν πνεύματι ἀγίῳ» (Ρωμ. 15,15-16).

Πρὶν ἢ μεταφράσω τὴν ἐπομένῃν § 18, πρέπει νὰ παρατηρήσω τὰ ἐπόμενα ἐν σχέσει πρὸς τὴν § 17, περὶ ἧς ἐν ἀρχῇ ἔκκαμα παρατηρήσεις οὐσιώδεις.

Αἰσθανόμενος πιθανῶς ὁ συντάκτης τοῦ κειμένου (καὶ ὁ μεταφρα-

περιόδου τῶν διωγμῶν, Θεσσαλονικὴ 1978, σ. 368). Ὡς γράφῃ τὴν ἐχρησιμοποίησιν. Ἄδύνατος, λοιπόν, ἡ ἀντίθεσις Κ.Δ. καὶ Ἐκκλησιαστικοῦ Πολιτεύματος τοῦ Β' αἰῶνος, ὅπως καὶ ἡ δικαίωσις τῶν προτεσταντικῶν ἀντιλήψεων.

στής τοῦ Chambésy περισσότερο), ὅτι ἀποτείνεται καὶ πρὸς Ἐκκλησίας, αἵτινες ἔχουν τὴν Ἱερωσύνην ὡς μυστήριον, προσπαθεῖν ἄ προσδώσῃ κῦρος εἰς τὸ κεχειροτονημένον λειτούργημα (ἢ τερατώδης μετὰφρασις «κεχειροτονημένη Ἱερωσύνη» εἶναι ἀπαράδεκτος). Δὲν λησμονεῖ, ὅτι ἡ αὐθαίρετος θεολογικὴ κατασκευὴ τοῦ ἔχει ἀνάγκην ἐνισχύσεως, διὰ τῆς διακρίσεως τῶν λειτουργῶν ἐν τῷ «βασιλείῳ ἱερατεύματι» —τὸ ὅποῖον βεβαίως ἀφορᾷ τὸν κληρὸν καὶ τὸν λαὸν— ἀπὸ («τὸ ἱεράτευμα») τῶν πιστῶν. Τὴν ἐνίσχυσιν ἐπιχειρεῖ διὰ τῆς ἀναφορᾶς πρὸς τὴν Ἱερωσύνην —ἀρχιερωσύνην— τοῦ Χριστοῦ καὶ «τὴν Ἱερωσύνην τῆς ὅλης Ἐκκλησίας». Καὶ ἡ μὲν Ἱερωσύνη ἢ ἀρχιερωσύνη τοῦ Χριστοῦ¹⁰² εἶναι νοητὴ, διότι τὸ λειτούργημα ἀνῆκον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἀνήκει φυσικῶς εἰς τὸν Χριστόν, ὡς πρόσωπον θεανδρικόν, ὡς ἰδρυτὴν τῆς. Ἀλλὰ καὶ ἡ Ἱερωσύνη ὡς θεία χάρις μετεδίδοτο πάντοτε εἰς πρόσωπον ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων καὶ ἐν συνεχείᾳ τῶν διαδόχων τῶν ἐπισκόπων, ὡς διαδόχων τῶν ἐν τόπῳ, ἐφ' ὅσον «ἡ ἀποστολικὴ λειτουργία τῆς ἐπισκοπῆς» συνδέει Θ. Εὐχαριστίαν ὡς θυσίαν, δοθεῖσαν εἰς τοὺς Ἀποστόλους, ἢ δὲ κατάστασις (καθιέρωσις) προσώπων εἰς βαθμὸν τῆς Ἱερωσύνης γίνεται ἀρχαίῳθεν σκοπίμως («καθιστάναι») εἰς ὠρισμένα σημεῖα τῆς τελετῆς τῆς Θ. Εὐχαριστίας. Ἡ λειτουργικὴ πρᾶξις φαίνεται ἀρχαιοτάτη. Μόνον δὲ δι' αὐτῆς δυνάμεθα νὰ ἐρμηνεύσωμεν τὰ περὶ «καταστάσεως» τοῦ Ἱερατείου τῆς Α' Κλήμεντος (κεφ. 40-44 καὶ 54), ὅπερ δημιουργεῖται διὰ τῆς Ἱερωσύνης, μεταδιδομένης διὰ τοῦ Ἀρχιερέως, τοῦ προεστῶτος τῆς Θ. Εὐχαριστίας ὡς διαδόχου τῶν Ἀποστόλων καὶ ἐντολῆ τοῦ Χριστοῦ (Ἰγνατίου, Ἐφεσ. 3,2: «Οἱ ἐπίσκοποι οἱ κατὰ τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης ἐν Ἰησοῦ Χριστοῦ γνῶμη εἰσίν»). Πρόκειται περὶ βαρυσημάντου μαρτυρίας, κυρούσης τὰ ἀνωτέρω.

Ὅλαι αἱ ἐκφράσεις τῆς § 17 καὶ τοῦ σχολίου ἀποβλέπουν εἰς τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ μυστηρίου τῆς Ἱερωσύνης τῶν πραγματικῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ Χριστοῦ, αἱ ὅποια ἔχουν τὴν Ἀποστολικὴν Ἱερωσύνην καὶ Διαδοχὴν (ἐν τῇ Ἱερωσύνη-Ἀρχιερωσύνη τοῦ Χριστοῦ θεμελιουμένην) ἐν τοῖς ἐπισκόποις (ἐν ταῖς τοπικαῖς Ἐπισκοπαῖς-Ἐκκλησίαις), οἵτινες μετὰ τοῦ πραγματικοῦ ἱερατείου τελοῦν τὴν Θ. Εὐχαριστίαν. Ἄνευ αὐτῶν δὲν ὑπάρχουν μυστήρια, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἐπιμένουν νὰ μὴ δέχωνται τὴν Ἱερωσύνην ὡς μυστήριον, δι' οὗ ἡ Θεία Χάρις τοῦ Παναγίου Πνεύματος προχειρίζεται διὰ τοῦ ἐπισκόπου —ἢ δύο τοῦλάχιστον ἐπι-

102. J. Zizioulas, *Priesteramt und Priesterweihe*, σσ. 72-113.

σκόπων προκειμένου περὶ χειροτονίας ἑνὸς ἐπισκόπου— εἰς τοὺς τρεῖς ἱερατικούς βαθμούς.

Διατί ἡ Κ.Δ., συγκροτηθεῖσα κατὰ τὸν Β' αἰῶνα, ὡς εἴπομεν πολλάκις ὡς κανὼν τῆς Ἐκκλησίας, ἡ κρατοῦσα μὲ πιστότητα τὴν ἀρχικὴν ὀρολογία, ἔχει τοὺς ὅρους «λειτουργεῖν» (Πράξ. 13,2. Ρωμ. 15,27. Ἑβρ. 10,11), «λειτουργία», «λειτουργός» (Ρωμ. 13,6. 15,16. Ἑβρ. 1,7. 8,2) καὶ «καθίσταται» (Πράξ. 7,10. Τίτ. 1,5. Ἑβρ. 5,1) καὶ δὲν χρησιμοποιεῖ τοὺς ὅρους «ἀρχιερωσύνη» (ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα εἶναι κοσμικὴ ἔκφρασις ἄγνωστος εἰς τὴν Κ.Δ.) ἢ «ἱερεὺς», διὰ τὴν σημάνη τὸ «λειτουργός» καὶ «λειτουργία», εἶναι εὐνόητον, διότι τὸ πιστὸν ἱστορικῶς κείμενον κατὰ τὴν πρώτην ἐποχὴν, ἦν ἐκθέτει, διατηρεῖ καὶ προτιμᾷ φυσικῶς τοὺς ὅρους «ἀπόστολος», «λειτουργός» κ.λπ. Ὅθεν ἀποδίδει τὴν σημασίαν τοῦ ἱεροῦ λειτουργοῦ, τὴν ὁποίαν σέβονται οἱ καταρτιζόντες τὸν Κανόνα τῆς Κ.Δ., ἄνθρωποι μὲ προφανῆ ἱστορικὴν συνείδησιν τῆς ἀποστολικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς Παραδόσεως καὶ ἔχοντες συνηθίσει νὰ χρησιμοποιοῦν διὰ τὴν Π.Δ. τοὺς ὅρους ἱερεῖς καὶ ἀρχιερεῖς, γεγονός πού δὲν παρεκώλυσε τὸν Κλήμεντα καὶ εἶτα τοὺς λοιποὺς ἐκκλησιαστικούς συγγραφεῖς νὰ ὀνομάσουν τοὺς λειτουργοὺς τῆς Ἐκκλησίας πρεσβυτέρους-ἐπισκόπους μὲ ὑπαινιγμὸν συνδεόμενον σαφῶς πρὸς τὸ ἱερατεῖον τῆς Π.Δ. (Α' Κλήμεντος κεφ. 40). Ὅπως συνέβη δὲ μὲ τὸν ὅρον «ὁ ἐπίσκοπος» εἰς τὴν Δύσιν, ἔνθα ἐβράδυνε νὰ χρησιμοποιηθῆ, διότι ἀπεδίδετο εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὸν Χριστὸν (Α' Κλήμεντος 59,3. Ἰγν., Ρωμ. 9,1. Ἰγν., Πολ. ἐπιγραφή), οὕτω συνέβη καὶ μὲ τοὺς ὅρους «ἀρχιερεὺς» καὶ «ἱερεὺς», οἱ ὁποῖοι βραδέως μὲν ἀλλ' ἀσφαλῶς εἰσήχθησαν μετὰ τὰ 100 ἔτη, πού ἠκολούθησαν τὴν Α' Κλήμεντος, ἔνθα οἱ 3 ὑπαινιγμοὶ ἐκ τῆς Π.Δ. (κεφ. 40). Ὁρθῶς δὲ ὁ συντάκτης τῆς Konkordanz καταχωρίζει ἰδιαιτέρως τὸν παλαιοδιαθηκικὸν ἀρχιερεὰ τῆς πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολῆς (2,17. 3,1. 4,14-15. 5,1. 5. 7,26,27-28. 8,1. 9,7,11,25. 13,11)¹⁰³, ὡς τύπον τοῦ Χριστοῦ¹⁰⁴. Ὅπως οἱ ὅροι τῶν 3 ἱερατικῶν βαθμῶν καθιερώθησαν βαθμιαίως ἐν Ἀνατολῇ πρὸ τοῦ 100 μ.Χ. καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐν τῇ Δύσει ἐντὸς τοῦ Β' αἰῶνος, οὕτω καὶ οἱ λοιποί.

Οἱ πλατειασμοὶ τῶν σχολίων τῆς § 17 κ.λπ. δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπανεξετασθοῦν ἐνταῦθα. Εἰς τὸ καίριον ὁμως πρόβλημα τῆς Ἱερωσύνης, ὡς μυστηρίου, θὰ ἐπανεέλθω, διότι τὸ θέμα σύστασις τοῦ μυστηρίου ἐμπλέκεται εἰς τὴν σκοτεινὴν ἐποχὴν (40-96/110/113) ἐντὸς τοῦ Ἀποστολικοῦ λειτουργήματος τῶν Δώδεκα καὶ τοῦ Παύλου καὶ τῆς ταπεινοφροσύνης τῶν ἡγετῶν τῶν Ἐκκλησιῶν τῶν δύο πρώτων αἰώνων, οἵτινες ἔζων, ὡς ἐλέχθη

103. Χρήστου Βούλαρη, Ὁ Ἀπόστολος καὶ ὁ Ἀρχιερεὺς τοῦ Οἴκου τοῦ Θεοῦ. Τὸ τυπολογικὸν ὑπόβαθρον τοῦ Ἑβρ. 3,1, Ἀθήναι 1985.

104. Περὶ τούτου βλ. τὴν πραγματεῖαν τοῦ Ἰ. Ζηζιούλα, πού μνημονεύεται εἰς τὴν προηγούμενην σημείωσιν.

πολλάκις, ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν Ἀποστόλων. Ὅμως πρέπει νὰ λεχθῆ, ὅτι ἡ Ἐκκλησία καὶ δὴ ἡ ἐκκλησιαστικὴ πρᾶξις ἐπεφύλαξε πρὸ τῆς καθιερωσέως τῶν ὅρων («ὁ ἐπίσκοπος», «ὁ ἱερεὺς-πρεσβύτερος») κ.λπ. εἰς τοὺς πρώτους μετὰ τοὺς Ἀποστόλους προεστῶτας, ὡς διαδόχους αὐτῶν ἐν τόπῳ, ἴδιον τρόπον χαρακτηρισμοῦ: μόνον τὸ ὄνομα. Ἐάν τις δὲν διακρίνη τοῦτο εἰς τὰς πηγὰς, ὡς φιλόλογος ἱστορικὸς μὲ ἰσχυρὸν γλωσσικὸν αἴσθημα καὶ παράδοσιν, ἔτι δὲ καὶ μὲ διεισδυτικὸν πνεῦμα, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ τὸν βοηθήσωμεν (οἱ τύποι: Πολύκαρπος Σμυρναίων, Μελλίτων Σαρδιανῶν εἶναι σαφῆ μαρτύρια τῆς Παραδόσεως). Ἄς μοι συγχωρηθῆ ἡ ἐπανάληψις.

Θεμελιώδης παρατήρησις διὰ τὴν § 18. Δὲν θὰ σχολιάσω τὴν § 18, διότι εἶναι περιττόν, ἀλλὰ θὰ ἀπευθύνω, τὸ παράπονον εἰς τὰς Ὀρθοδόξους Καθολικὰς Ἐκκλησίας, ὅτι παρέλειψαν νὰ δηλώσουν —ὡς ἔχουσαι τὴν πνευματικὴν αὐθεντίαν— ὅτι ἡ γένεσις τοῦ ἀνυπάρκτου ἐπὶ δύο χιλιάδας ἔτη ζήτηματος τῆς χειροτονίας γυναικῶν ἀποτελεῖ πρόσθετον ἐμπόδιον διὰ τὴν προπαρασκευὴν τῆς ποτὲ ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν¹⁰⁵, διότι ὁ κλῆρος καὶ ὁ λαὸς θέλουσιν τὴν Ἐνωσιν εἰς τὴν Μίαν Ἐκκλησίαν, ἀφοῦ Μίαν ἱδρυσεν ὁ Χριστός, τὴν διήρесе δὲ ἀτυχῶς ἡ Ρώμη μὲ τὸ Ρωμαϊκὸν πνεῦμα, μὲ τὴν παραφθορὰν τῆς Παραδόσεως καὶ τὴν κατεκερμάτισεν εἰς τὴν Δύσιν ὁ Προτεσταντισμὸς μὲ τὸν ἄκρατον ὑποκειμενισμὸν του καὶ τὰς καινοτομίας του, ὅπως ἡ ἀκολουθοῦσα.

D. Τὸ λειτούργημα¹⁰⁶ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

§ 18. Ἐκεῖ ὅπου εἶναι παρῶν ὁ Χριστός, οἱ ἀνθρώπινι φραγμοὶ εἶναι τεθραυσμένοι (δηλαδὴ καὶ ἡ ἀποστολικὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ παράδοσις! Γ.Ι.Κ.). Ἡ Ἐκκλησία καλεῖται νὰ μεσολαβήσῃ, διὰ νὰ δώσῃ εἰκόνα μιᾶς νέας ἀνθρωπότητος. Ἐν Χριστῷ δὲν ὑπάρχουν οὔτε ἄρρεν οὔτε θῆλυ (παραλαμβάνει μόνον τὸ σημεῖον τοῦτο ἐκ τοῦ σπουδαίου χωρίου τῆς πρὸς Γαλ. 3,28, πρὸς ὠρισμένον σκοπὸν! Γ.Ι.Κ.). Γυναῖκες καὶ ἄνδρες εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ ἀνακαλύψουσι (μετὰ 2000 ἔτη! Γ.Ι.Κ.¹⁰⁷) τὴν συμβολὴν των εἰς τὴν διακονίαν τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἡ Ἐκκλησία ὀφείλει (!) νὰ διακρίνη-

105. Τὸ εἶπον εἰς τὴν συνεδρίαν τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς ἐν Δρέσδῃ (1981).

106. Πάλιν ἐπαναλαμβάνει ὁ μεταφραστὴς «ἡ ἱερωσύνη»!

107. Πολλάκις ἀντὶ σχολίων προσθέτω ἐρωτηματικὰ ἢ θαυμαστικά. Πολλοὶ ἐκφράσεις προκαλοῦν εἰς τὸν ἐκκλησιαστικὸν ἱστορικὸν ἐρευνητὴν θλίψιν καὶ ἐνίοτε ὀργήν.

ἀναγνωρίση τὴν διακονίαν, ἣ ὁποία δύναται νὰ πραγματοποιηθῆ ὑπὸ τῶν γυναικῶν, ὅπως ὡσαύτως ἐκείνην, ἣ ὁποία δύναται νὰ ἐπιτευχθῆ ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν (!). Εἰς τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νὰ ἐκδηλωθῆ μία εὐρύτερα καὶ βαθυτέρα κατανόησις τοῦ χαρακτήρος καὶ τῆς ἐκτάσεως τῆς διανοίας (πάλιν παραποίησις τοῦ κειμένου ὑπὸ τοῦ ἀ' Ἕλληνας μεταφραστοῦ. Γ.Ι.Κ.), ἣ ὁποία ἀντικατοπτρίζεται εἰς τὴν ἀμοιβαίαν ἐξάρτησιν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν.

Καίτοι αἱ Ἐκκλησίαι (ποῖαι; Γ.Ι.Κ.) συμφωνοῦσιν εἰς αὐτὴν τὴν ἀνάγκην, ἐν τούτοις ἀντλοῦν ἐξ αὐτῆς διαφορετικὰ συμπεράσματα, σχετικῶς πρὸς τὴν εἰσοδογὴν τῶν γυναικῶν εἰς τὸ κεχειροτονημένον λειτουργημα (ὁ Ἕλληνας μεταφραστὴς πάλιν λέγει «ἱερωσύνην»! Γ.Ι.Κ.). Εἰς συνεχῶς ἀξιοθέμενος ἀριθμὸς Ἐκκλησιῶν (καὶ «μὴ Ἐκκλησιῶν» καὶ Ὁμολογιῶν, ποὺ εἶναι πολλάκις μία ἐνορία. Γ.Ι.Κ.) ἔχει ἀποφασίσει, ὅτι δὲν ὑπάρχει βιβλικὸν ἢ θεολογικὸν κώλυμα παρεμποδίζον τὴν χειροτονίαν (βεβαίως πρόκειται περὶ ψευδοχειροτονίας. Γ.Ι.Κ.) τῶν γυναικῶν. Πολλὰι τούτων (ἐννοεῖ πάντοτε προτεσταντικάς, ἀλλὰ δὲν τὰς ὀνομάζει ρητῶς. Γ.Ι.Κ.) ἐχειροτόνησαν ἐν τῷ μεταξὺ γυναικῶν. Πολλὰι Ἐκκλησίαι ἐν τούτοις εἶναι τῆς γνώμης, ὅτι ὑπ' αὐτὴν τὴν ἀποφιν δὲν ἐπιτρέπεται ἡ παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας νὰ τροποποιηθῆ (ἢ μεταβληθῆ).

Σ χ ὀ λ ι ο ν (τοῦ κειμένου):

Ἐκεῖναι αἱ Ἐκκλησίαι (!), αἱ ὁποῖαι χειροτονοῦν γυναῖκας, πράττουσιν τοῦτο ἕνεκα τῆς κατανοήσεως τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τοῦ λειτουργήματος. Ἡ στάσις των στηρίζεται εἰς βαθεῖαν θεολογικὴν πεποίθησιν, ὅτι τὸ κεχειροτονημένον λειτουργημα τῆς Ἐκκλησίας στερεῖται πληρότητος, ἐφ' ὅσον περιορίζεται εἰς ἓν μόνον γένος (!). Ἡ θεολογικὴ των πεποίθησις ἐνισχύεται ἐκ τῆς ἐμπειρίας των κατὰ τὰ ἔτη, κατὰ τὰ ὁποῖα περιέλαβον εἰς τὰς χειροτονίας των καὶ γυναῖκας. Ἐμαθον, ὅτι τὰ χαρίσματα τῶν γυναικῶν εἶναι τόσο ἐκτεταμένα καὶ ποικίλα, ὅσον καὶ τὰ τῶν ἀνδρῶν, καὶ ὅτι τὰ λειτουργήματα (ὁ μεταφραστὴς ἀκρίτως ἢ σκοπίμως ἐπαναλαμβάνει «ἱερωσύνην»). Γ.Ι.Κ.) εἶναι τόσο εὐλογημένα ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐξ Ἰσου ὅσον καὶ τὰ λειτουργήματα τῶν ἀνδρῶν των. Οὐδεμία «τῶν Ἐκκλησιῶν» (!) τούτων εἶχεν ἀφορμὴν νὰ ἐπανεξετάσῃ τὴν ἀπόφασίν της (!)¹⁰⁸.

108. Δὲν δεσμεύονται οἱ Προτεστάνται (τοῦτο τὸ ἐδήλωσαν προσφάτως γράφοντες ἐναντίον τῶν 3 Κειμένων) οὔτε ἀπὸ τὴν Κ.Δ. καὶ φυσικὰ καὶ τὴν Ἀποστολικὴν καὶ Ἐκκλησιαστικὴν Παράδοσιν, ὅπου δὲν ὑπάρχει χειροτονία Γυναικῶν, πλὴν τῶν διακονισῶν. Πρβλ. Εὐ. Δ. Θ ε ο δ ὶ ρ ο υ, Ἡ «χειροτονία» ἢ «χειροθεσία» τῶν Διακονισῶν, ἐν Ἀθήναις 1954.

Αί μὴ χειροτονοῦσαι γυναῖκας Ἐκκλησίαι νομίζουσι, ὅτι ἡ δύναμις δεκαεννέα αἰώνων Παραδόσεως, ἡ ὅποια δὲν ὀμιλεῖ ἐναντίον τῆς χειροτονίας γυναικῶν, δὲν πρέπει νὰ τεθῆ κατὰ μέρος. Πιστεύουσι, ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ ἐγκαταλείψωμεν τὴν παράδοσιν τούτων διὰ τὸν λόγον, ὅτι δὲν ἔστιν (!) ἀποτελεῖ ἔλλειψιν σεβασμοῦ πρὸς τὴν θέσιν τῆς γυναικὸς ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας. Πιστεύουσι, ὅτι ὑπάρχουσι θεολογικὰ προβλήματα ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν καὶ τὴν Χριστολογία, τὰ ὅποια ἐγγίζουσι τὴν καρδίαν τῶν πεποιθησέων των, ὡς καὶ τῆς ὑπ' αὐτῶν κατανοήσεως τοῦ ρόλου τῶν γυναικῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

Ὁ συγγραφεὺς λησμονεῖ τὴν σπουδαιότητα τοῦ γεγονότος ὅχι μόνον τῆς Ἰ. Παραδόσεως τῶν πραγματικῶν Ἐκκλησιῶν τῶν 19 αἰώνων, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἀποστολικῆς τοιαύτης καὶ ὅτι ἡ πηγὴ τῆς Ἱερουσολίμης δέον νὰ ἀναζητηθῆ εἰς τὴν ἐκλογὴν καὶ κατάστασιν τῶν 12 Ἀποστόλων (καὶ τὰς πνευματικὰς ἐξουσίας, ἃς ἔδωκεν αὐτοῖς μόνον ὁ Κύριος, ἀφοῦ παρέδωκεν αὐτοῖς ὡς τελευταίαν διαθήκην· «Τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν») καὶ τῶν ὑπ' αὐτῶν «κατασταθέντων» «πρεσβυτέρων καὶ διακόνων» ἐν τῇ Θ. Εὐχαριστία, ἣτις παρεδόθη εἰς τοὺς Δώδεκα μετὰ «τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν». Ἐνῶ δὲ αἱ Γυναῖκες μετὰ τῆς Μητρὸς τοῦ Κυρίου κατέλαβον ἐξέχουσαν θέσιν ἁγίων εἰς τὴν τιμητικὴν προσκύνησιν τῆς Ἐκκλησίας, οὐδεμία γυνή, πλὴν τῶν διακονισσῶν, κατέλαβεν ἱερατικὴν θέσιν καὶ ἕνεκα προφανῶς καὶ τῆς φύσεως τῶν γυναικῶν.

*
*
*

III. Μορφαὶ τοῦ κεχειροτονημένου λειτουργήματος.

A. Ἐπίσκοποι, πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι¹⁰⁹.

§ 19. Ἡ Κ.Δ. δὲν περιγράφει μίαν ἐνιαίαν δομὴν τῆς λειτουργίας (τῶν λειτουργημάτων), ἡ ὅποια θὰ ἠδύνατο νὰ διακονῆ ὡς ὑπόδειγμα, ὡς μόνιμος κανὼν διὰ πᾶσαν μελλοντικὴν λειτουργίαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Εἰς τὴν Κ.Δ. ὑπάρχει μᾶλλον μία

109. Διὰ τὸ τμήμα τοῦτο τῶν ἀπρηχαιωμένων προτεσταντικῶν ἀντιλήψεων καὶ τῆς § 24 βασικαὶ εἶναι αἱ ἔρευναι - ἀνακοινώσεις τοῦ γράφοντος, αἱ γενόμεναι εἰς τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν (1957 καὶ 1961) καὶ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Μονάχου (1960) ὡς καὶ ὁ τόμος G. J. Konidaris, Ökumenischer Dialog ohne «Konsensus», Würzburg 1983.

πολλαπλότης μορφῶν, αἱ ὁποῖαι ὑφίσταντο εἰς διαφόρους ἐποχὰς καὶ τόπους. Ὅσον τὸ Ἅγιον Πνεῦμα συνέχιζε νὰ ὀδηγῇ τὴν Ἐκκλησίαν εἰς τὴν ζωὴν, τὴν λειτουργίαν καὶ τὴν ἀποστολὴν της, ὠρισμένα στοιχεῖα ἐκ τῆς ἀρχαίας ταύτης ποικιλίας μορφῶν ἐξευλιχθησαν καὶ ἐσχημάτισαν τελικῶς μίαν περισσότερον καθολικωτέραν δομὴν τῆς λειτουργίας (τῶν λειτουργημάτων). Κατὰ τοὺς Β' καὶ Γ' αἰῶνας ἐπαγιάθη ἡ τριπλῆ ἐκείνη μορφή τοῦ λειτουργήματος, τοῦ ἐπισκόπου, τοῦ πρεσβυτέρου καὶ τοῦ διακόνου (τί ἀγνοεῖ, ἴδε ἀνωτέρω καὶ κατωτέρω. Γ.Ι.Κ.). Κατὰ τοὺς ἐπομένους αἰῶνας τὸ λειτουργημα τοῦ ἐπισκόπου, τοῦ πρεσβυτέρου καὶ τοῦ διακόνου ἐγνώρισε (ὑπέστη) σημαντικὰς ἀλλαγὰς εἰς τὴν πρακτικὴν των ἐξάσκησιν. Εἰς ἐποχὰς κρίσεως τῆς Ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας (πότε; Γ.Ι.Κ.) παρέμειναν τὰ διαρκῆ καθήκοντα τοῦ λειτουργήματος εἰς μερικοὺς τόπους καὶ εἰς μερικὰς κοινωνίας-κοινότητας, συμφώνως πρὸς ἄλλας δομάς, κατανεμημένα, ὡς ἡ κυριαρχοῦσα τριπλῆ δομὴ (διάρθρωσις). (Κάποτε ἐπεκαλοῦντο τὴν Κ.Δ., διὰ νὰ δικαιολογήσουν τὰς ἄλλας ταύτας δομάς. Γ.Ι.Κ.). Εἰς ἄλλας μορφὰς ἐξεπροσωπήθη ἡ ἀντίληψις, ὅτι κεῖται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Ἐκκλησίας, ὅτι δύναται νὰ ἀναδομεῖται ἀναλόγως τῶν μεταβαλλομένων συνθηκῶν (!).

§ 20. Εἶναι σημαντικὸν τὸ νὰ ἔχωμεν συνείδησιν τῶν μεταβολῶν, τὰς ὁποίας ὑπέστη τὸ τριπλοῦν λειτουργημα εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας (!). Αἱ πρῶμοι μαρτυραὶ¹¹⁰, εἰς τὰς ὁποίας μνημονεύεται τὸ τριπλοῦν λειτουργημα, σχετίζονται πρὸς τὴν τοπικὴν κοινοτικὴν εὐχαριστιακὴν κοινωνίαν. Ὁ ἐπίσκοπος ἦτο (πότε; Γ.Ι.Κ.) ὁ διευθύνων τὴν κοινότητα. Ἐχειροτονεῖτο καὶ καθίστατο, διὰ νὰ κηρύξῃ τὸν λόγον καὶ νὰ διευθύνῃ τὴν τέλεσιν τῆς Θ. Εὐχαριστίας. Περιεβάλλετο ἀπὸ Κολλέγιον πρεσβυτέρων καὶ διακόνων, οἱ ὅποιοι τὸν ὑπεστήριζον εἰς τὰς ἀποστολάς του. Εἰς αὐτὸ τὸ πλαίσιον ἦτο τὸ λειτουργημα τοῦ ἐπισκόπου κέντρον τῆς Ἐνότητος ἐντὸς τῆς ὅλης κοινωνίας (κοινότητος).

§ 21. Τὰ καθήκοντα ταῦτα ἐν τούτοις μετεβλήθησαν ἤδη ἐνωρίς. Οἱ ἐπίσκοποι ἤρχισαν ὅλον ἐν καὶ περισσότερον νὰ ἀναλαμβάνουν ταυτοχρόνως τὴν ἐποπτεῖαν (episcopé) περισσοτέρων τοπικῶν ὁργάνων¹¹¹. Κατὰ τὴν πρῶτὴν γενεάν

110. Ὁ μεταφραστὴς ἀποδυναμώνει τὸ κείμενον καὶ μεταφράζει «ἐνδείξεις», ἐνῶ τὸ Zeugnisse=μαρτυραὶ, τεκμήρια.

111. Ὁ συγγραφεὺς ἀγνοεῖ, ὅτι αἱ ἐνωρίαι τοῦ Γ' αἰῶνος προέκυψαν ἐκ τῶν ἐπισκοπῶν, αἵτινες ἀπετέλουν μέχρι τότε μίαν οἰονεὶ ἐνωρίαν - Ἐκκλησίαν - ἐπισκοπὴν με

ἤσκησαν οἱ Ἀπόστολοι τὸ «ἐπισκοπεῖν» εἰς εὐρυτέρας περιφερείας τῆς Ἐκκλησίας. Βραδύτερον, πληροφορούμεθα διὰ τὸν Τιμόθεον καὶ τὸν Τίτον, ὅτι ἤσκησαν τὰ καθήκοντα τῆς ἐπισκοπῆς εἰς μίαν ὄρισμένην εὐρυτέραν περιφέρειαν. Ἀκόμη βραδύτερον ἀσκειῖται αὐτὴ ἡ ἀποστολή κατὰ νέον τρόπον ὑπὸ τῶν ἐπισκόπων (ἐννοεῖ μητροπολιτικὰς περιοχάς; Γ.Ι.Κ.). Ἀποτελοῦν σημεῖον ἐπαφῆς (ἐστίας) διὰ τὴν ἐνότητα, τὴν ζωὴν καὶ μαρτυρίαν ἐντὸς περιοχῶν, αἱ ὁποῖαι περιλαμβάνουν περισσοτέρας εὐχαριστιακὰς κοινωνίας. Συνεπεία τούτου ἀνατίθενται νέα καθήκοντα εἰς πρεσβυτέρους καὶ διακόνους. Οἱ πρεσβύτεροι καθίστανται διευθύνοντες τῆς τοπικῆς Θ. Εὐχαριστίας, καὶ ὡς βοηθοὶ τῶν ἐπισκόπων οἱ διάκονοι ἀναλαμβάνουν καθήκοντα εἰς μεγαλυτέρας περιοχάς.

Σ χ ὀ λ ι ο ν (τοῦ κειμένου):

Ἡ ἀρχέγονος Ἐκκλησία ἐγνώριζε συγχρόνως τὴν μὴ τοπικῶς συνδεδεμένην διακονίαν ἱεραποστόλων (ἑρώτημα: ποῦ εὗρηκεν ὁ μεταφραστὴς «τὴν πλανοδίαν ἱερωσύνην ἱεραποστόλων», διὰ νὰ τὴν βάλῃ εἰς τὴν ἑλληνικὴν μετάφρασιν; Γ.Ι.Κ.), ὡς ὁ Παῦλος εἰς τὴν τοπικὴν διακονίαν τῆς διευθύνσεως (Leitung, ὁ μεταφραστὴς προσθέτει ἰδικὰ του: «τοπικὴν ἱερωσύνην ποιμάνσεως». Γ.Ι.Κ.), ἐκεῖ ὅπου ἐγένετο δεκτὸν τὸ Εὐαγγέλιον. Ἐπὶ τοπικοῦ πεδίου φαίνεται, ὅτι αἱ ὀργανωτικαὶ μορφαὶ εἶχον γνωρίσει ποικίλας μορφὰς ἀναλόγως πρὸς τὰς περιστάσεις. «Αἱ Πράξεις Ἀποστόλων» (ἐσφαλμένος ὁ τίτλος Ἰστορία τῶν Ἀποστόλων, ἤτοι Apostelgeschichte. Γ.Ι.Κ.) μνημονεύουν διὰ τὰ Ἱεροσόλυμα τοὺς 12 καὶ τοὺς ἑπτὰ (ἐννοεῖ τοὺς διακονοῦντας τραπεζίαις τῶν Πράξεων. Γ.Ι.Κ.) καὶ βραδύτερον τὸν Ἰάκωβον καὶ τοὺς πρεσβυτέρους (Πράξ. 21,17-18) καὶ διὰ τὴν Ἀντιόχειαν προφήτας καὶ διδασκάλους (Πράξ. 6,1-6. 15,13-22. 13,1). Αἱ Ἐπιστολαὶ πρὸς Κορινθίους ὁμιλοῦν περὶ Ἀποστόλων, Προφητῶν καὶ Διδασκάλων (Α' Κορ. 12,28)· οὕτω καὶ ἡ Ἐπιστολὴ πρὸς Ρωμαίους, ἡ ὁποία ὡσαύτως ὁμιλεῖ περὶ βοηθῶν ἢ συνεργῶν (Ρωμ. 16,1). Ἐν Φιλιπποῖς οἱ κατὰ κ ὄ σ μ ο ν ὄ ρ ο ι «ἐπίσκοποι καὶ διάκονοι» ἐχρησιμοποιοῦντο διὰ τοὺς χριστιανοὺς λειτουργοὺς (Φιλ. 1,1)¹¹². Διάφορα τῶν λειτουργημάτων τούτων ἀπεδίδοντο εἰς γυναῖκας καὶ ἄνδρας (πάλιν

μίαν Θ. Εὐχαριστίαν καὶ ἓνα ἐπίσκοπον περιβαλλόμενον ἀπὸ τὸ πρεσβύτεριον καὶ τοὺς διακόνους. Ἡ ἀῤῥησις τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐπέβαλλε τὴν δημιουργίαν ἐνοριῶν ὑπὸ πρεσβύτερον — τελοῦντα τὴν Θ. Εὐχαριστίαν ἐν ὀνόματι τοῦ ἐπισκόπου. Πρβλ. Ἰ. Δ. Ζηζιουόλα, Ἡ Ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας..., (μέρος τελευταῖον).

112. Πρβλ. τὴν ἄγνωστον εἰς τὸν συντάκτην καὶ τὸν μεταφραστὴν ἀνακοίνωσίν μου ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ Ἀθηνῶν (Πρακτικά 1961).

αὐθαιρετεῖ ὁ μεταφραστής. Γ.Ι.Κ.). Ἐνῶ μερικαὶ τούτων διωρίζοντο διὰ τῆς χειροθεσίας, δὲν ὑπάρχουν ἐνδείξεις τῆς διαδικασίας ταύτης δι' ἄλλας περιπτώσεις (ἐννοεῖ ἐφαρμογῆς. Γ.Ι.Κ.). Οἰαδήποτε δὲ καὶ ἂν ἦτο ἡ ὀνομασία των, ἡ Ἀποστολή των ἦτο νὰ κηρύσσουν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, νὰ παραδίδουν περαιτέρω τὸ ἀρχικὸν περιεχόμενον τοῦ Εὐαγγελίου καὶ νὰ τὸ διατηροῦν, νὰ τρέφουν καὶ νὰ ἐνισχύουν τὴν πίστιν, τὴν πειθαρχίαν καὶ τὴν διακονίαν τῶν χριστιανικῶν Κοινοτήτων-Ἐκκλησιῶν, ἵνα στηρίζεται καὶ προάγεται ἡ ἐνότης αὐτῶν καὶ μεταξύ αὐτῶν. Ταῦτα ὑπῆρξαν τὰ σταθερὰ καθήκοντα τοῦ λειτουργήματος διὰ μέσου τῶν ἐξελέξεων καὶ κρίσεων (πόθεν; Γ.Ι.Κ.) τῆς χριστιανικῆς Ἱστορίας.

§ 22. Καίτοι ἡ δομὴ των δὲν εἶναι ἐνιαία, καίτοι τὸ Πνεῦμα ὠδήγησε συχνὰ τὴν Ἐκκλησίαν εἰς τὴν προσαρμογὴν τῶν μορφῶν εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν συγκεκριμένων ἱστορικῶν συνθηκῶν, καίτοι ἄλλαι μορφαὶ τοῦ κεχειροτονημένου λειτουργήματος ἠὺλόγηθησαν μὲ τὰ χαρίσματα τοῦ Ἀγ. Πνεύματος, ἐν τούτοις θὰ ἡδύνατο τὸ τριπλοῦν λειτουργῆμα, τοῦ ἐπισκόπου, τοῦ πρεσβυτέρου καὶ τοῦ διακόνου, νὰ ὑπηρετῇ σήμερον ὡς ἔκφρασις τῆς ἐνότητος, ἣ ν ἀ ν α ζ η τ ο ὕ μ ε ν, ὡσαύτως δὲ ὡς ἐν μέσον, διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν ταύτην. Εἶναι πράγματι ἀρμόζον νὰ λεχθῇ, ὅτι ἱστορικῶς τὸ τριπλοῦν λειτουργῆμα κατέστη ὡς γενικῶς παραδεκτὴ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ δομὴ κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας καὶ ὅτι διατηρεῖται περαιτέρω καὶ σήμερον ὑπὸ πολλῶν Ἐκκλησιῶν. Ἐν τῇ ἐκπληρώσει τῆς ἀποστολῆς των καὶ τῆς διακονίας των χρειάζονται αἱ Ἐκκλησίαι πρόσωπα, τὰ ὁποῖα ἐκφράζουν κατὰ διαφόρους τρόπους καὶ ἐκτελοῦν τὰ καθήκοντα τοῦ κεχειροτονημένου λειτουργήματος ὑπὸ τὴν διακονικὴν, πρεσβυτερικὴν καὶ ἐπισκοπικὴν λειτουργίαν αὐτῆς (!!).

§ 23. Ἡ Ἐκκλησία ὡς τὸ σῶμα Χριστοῦ καὶ ἐσχατολογικὸς λαὸς τοῦ Θεοῦ συγκροτεῖται καὶ οἰκοδομεῖται ὑπὸ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος διὰ μέσου ποικιλίας χαρισμάτων ἢ διακονιῶν. Μεταξὺ τούτων τῶν χαρισμάτων εἶναι ἀναγκαῖα ἡ διακονία («τῆς ἐπισκοπῆς»), ἵνα ἐκφρασθῇ καὶ διατηρηθῇ ἡ ἐνότης τοῦ Σώματος. Κάθε Ἐκκλησία χρειάζεται αὐτὴν τὴν διακονίαν τῆς Ἐνότητος ἐν οἰαδήποτε μορφῇ (;!), διὰ νὰ εἶναι Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ, τὸ μοναδικὸν Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, σημεῖον τῆς ἐνότητος ὅλων ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ (Πρβλ. καὶ τὴν § 29 λίαν ἐνδιαφέρουσαν ἡμᾶς καὶ τὸ πρόβλημα τῆς θεμελιώσεως τῆς Ἐπισκοπῆς. Γ.Ι.Κ.).

Ἀκολουθεῖ ἀτυχῶς ἡ § 24, ἐνθα ἐλαττοῦται ἡ σημασία τῆς προτάσεως. Διατί;

§ 24. Ἡ τριπλῆ μορφή τῆς δομῆς τοῦ λειτουργήματος ἔχει προφανῶς ἀνάγκη μετὰ ρρυθμίσεως(!). Εἰς τινὰς Ἐκκλησίας (;) ἐμειώθη πολὺ ἢ συλλογικὴ διάστασις τῆς διευθύνσεως τῆς εὐχαριστιακῆς Κοινωνίας (!). Εἰς ἄλλας (ποίας; Γ.Ι.Κ.) τὸ λειτουργημὰ τῶν διακόνων ἐσυρρικνώθη εἰς τὸν ρόλον τῶν βοηθῶν κατὰ τὴν τέλεσιν τῆς Ἐορτῆς τῆς Λειτουργίας. Οὐδὲν καθήκον ἐκπληροῦν πλέον σχετικῶν πρὸς τὴν διακονικὴν μαρτυρίαν τῆς Ἐκκλησίας. Ἐν γένει ἡ σχέσις μεταξὺ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῆς ἐπισκοπικῆς λειτουργίας συνεζητήθη κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν αἰώνων καὶ ὁ βαθμὸς συμμετοχῆς τοῦ πρεσβυτέρου εἰς τὴν ἐπισκοπικὴν λειτουργίαν παραμένει εἰσέτι διὰ πολλοὺς ἄλλοις πρόβλημα¹¹³, πρόβλημα ὅμως ἔχον εὐρεῖαν οἰκουμενικὴν σημασίαν. Εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις αἱ Ἐκκλησίαι δὲν ἐκράτησαν τυπικῶς τὴν τριπλῆν μορφήν τοῦ λειτουργήματος, ἐν τούτοις εἰς τὴν πρᾶξιν διετήρησαν ὠρισμένους ἀπὸ τοὺς ἀρχικοὺς σκοποὺς του.

§ 25. Ἐκ τῆς τριπλῆς δομῆς προκύπτουν οὕτω ζητήματα δι' ὅλας τὰς Ἐκκλησίας. Ἐκκλησίαι, αἱ ὁποῖαι διετήρησαν αὐτὴν τὴν δομήν, πρέπει νὰ διερωτηθοῦν τίνι τρόπῳ (θὰ ἐπιτρέψουν), ὥστε νὰ δυνηθοῦν μὲ τὰς δυνατότητάς των ν' ἀναπτυχθοῦν πλήρως ἐν ὄψει μιᾶς ἀποτελεσματικωτέρας μαρτυρίας τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ κόσμῳ. Αἱ Ἐκκλησίαι, αἱ ὁποῖαι δὲν ἔχουν τὴν τριπλῆν μορφήν τοῦ λειτουργήματος, πρέπει νὰ συμμετάσχουν εἰς τὴν ἀποστολὴν ταύτην. Αὗται πρέπει πέρα τούτου νὰ διερωτηθοῦν κατὰ πόσον δύνανται νὰ ἐγερθοῦν ἰσχυρὰ ἐπιχειρήματα ὑπὲρ τῆς τριπλῆς δομῆς, ὡς αὕτη ἐξειλίχθη, ὥστε νὰ προκύπτῃ σπουδαία ἀξίωσις νὰ ἀποδεχθοῦν ταύτην.

Β. Κατευθυντήριοι γραμμαὶ διὰ τὴν ἄσκησιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ κεχειροτονημένου λειτουργήματος.

§ 26. Τρεῖς σκέψεις εἶναι ἐν προκειμένῳ σημαντικαί. Τὸ κεχειροτονημένον λειτουργημὰ θὰ ἔπρεπε νὰ ἀσκήται κατὰ τρόπον προσωπικόν, συλλογικόν καὶ κοινωνικόν. Προσωπικῶς, κατὰ τοῦτο, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ἐνεργὸς παρὰ τῷ λαῷ Του καὶ δύναται νὰ ὑποδειχθῆ, ὅτι εἶναι (ὁ λειτουργὸς) κεχειροτονημένος, διὰ νὰ κηρύσσει τὸ Εὐαγγέλιον καὶ νὰ καλῆ τὴν κοινότητα (θὰ ἀπέδιδον ἐλευθέρως τὴν ἔννοιαν μὲ τὸ «κοινωνία τῶν πιστῶν», Γ.Ι.Κ.)

113. Πρβλ. τὴν προηγουμένην σημείωσιν.

νὰ διακοῖν τὸν Κύριον ἐν ἐνότῃ ζωῆς εἰς τὴν μαρτυρίαν. Συλλογικῶς δὲ διότι ὑπάρχει ἡ ἀνάγκη ἐνὸς Κολλεγίου τῶν φορέων τοῦ κεχειροτονημένου λειτουργήματος, οἱ ὅποιοι συμμετέχουν εἰς τὴν κοινὴν ἀποστολήν, διὰ τὴν ὑπερασπίζονται τὰς ὑποθέσεις τῆς κοινότητος. Τελικῶς ἡ στενὴ σχέσηις μεταξὺ τοῦ κεχειροτονημένου λειτουργήματος καὶ τῆς κοινότητος πρέπει νὰ εὐρίσκη ἔκφρασιν εἰς τὴν κοινοτικὴν διάστασιν, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἡ ἐνάσκησις τοῦ κεχειροτονημένου λειτουργήματος πρέπει νὰ εἶναι ριζωμένη ἐν τῇ ζωῇ τῆς κοινότητος καὶ ἡ ὁποία ἀπαιτεῖ τὴν ἐνεργὸν συμμετοχὴν τῆς κοινότητος ἐν τῇ γνώσει τῆς θελήσεως τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς κατευθύνσεως, τὴν ὁποίαν δίδει τὸ Πνεῦμα.

Σ χ ὄ λ ι ο ν (τοῦ κειμένου):

Εἶναι ἀνάγκη νὰ κρατηθοῦν ἐν συσχετισμῷ αἱ τρεῖς αὐταὶ πλευραί. Εἰς διαφόρους Ἐκκλησίας (ποίας; Γ.Ι.Κ.) ὑπερετονίσθη ἡ μία ἢ ἡ ἄλλη πλευρὰ εἰς βάρος τῆς ἐτέρας. Εἷς τινὰς Ἐκκλησίας δύναται τις νὰ γνωρίσῃ, ὅτι ἡ προσωπικὴ διάστασις τοῦ κεχειροτονημένου λειτουργήματος τείνει νὰ μειώσῃ τὴν συλλογικὴν κοινοτικὴν διάστασιν. Εἰς ἄλλας (ποίας; ἐξακολουθεῖ ἡ ἀοριστία. Γ.Ι.Κ.) ἡ συλλογικὴ καὶ ἡ κοινοτικὴ διάστασις λαμβάνουν τόσον σημαντικὴν θέσιν, ὥστε τὸ κεχειροτονημένον λειτουργῆμα νὰ ἀποβάλλῃ τὴν προσωπικὴν διάστασιν. Ἐκάστη Ἐκκλησία πρέπει νὰ διερωτηθῇ, πῶς ἡ ἄσκησις τοῦ κεχειροτονημένου λειτουργήματος ὑπέστη ζημίαν κατὰ τὴν διαδρομὴν τῆς Ἱστορίας (!).

Ἡ ἀναγνώρισις τῶν τριῶν τούτων διαστάσεων εὐρίσκειται ὀπισθεν μιᾶς συστάσεως, ἡ ὁποία ἐξεφράσθη εἰς τὸ Α' Παγκόσμιον Συνέδριον Πίστεως καὶ Τάξεως τῆς Λωζάννης (1927) ("Ἐκθεσις Ἐπιτροπῆς V, Πρακτικά, Παρίσιον 1928, σ. 531). «Ἐν ὄψει τῆς θέσεως, τὴν ὁποίαν εἶχον οἱ ἐπίσκοποι, τὰ κολλέγια τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἡ κοινότης τῶν πιστῶν, ὅλα κατὰ τὸ μέρος των, εἰς τὸ πολίτευμα τῆς Ἀρχαίας Ἐκκλησίας, περαιτέρω ἐν ὄψει τοῦ γεγονότος, ὅτι κάθε μία ἀπὸ τὰς τρεῖς μορφὰς τοῦ πολιτεύματος (;!), ἡ ἐπισκοπικὴ, ἡ πρεσβυτεριανὴ καὶ ἡ κοινοτικὴ (!), ἐγένετο ἀποδεκτὴ σήμερον, ὅπως καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν αἰώνων, ὑπὸ σημαντικῶν κοινοτήτων τῆς Χριστιανωσύνης, καὶ τελικῶς ἐν ὄψει τοῦ γεγονότος, ὅτι ἐκάστη τῶν τριῶν μορφῶν τοῦ Πολιτεύματος, ἡ ἐπισκοπικὴ, ἡ πρεσβυτεριανὴ καὶ ἡ κοινοτικὴ, ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῶν ἐκαστοτε ὁπαδῶν τῆς¹¹⁴ ὡς ἀναγκαία διὰ τὸ ὀρθὸν πολίτευμα (πῶθεν μαρτυρεῖται τοῦτο; Γ.Ι.Κ.), ἐκφράζομεν ὡς ἡμετέραν πεποί-

114. Πότε καὶ ποῦ; Πιθανῶς μετὰ τὸ 1517, ὅτε ἐνεφανίσθη ἡ Διαμαρτύρησις.

θ η σ ι ν (ποῖοι; Γ.Ι.Κ.), ὅτι ὅλα αὐτὰ τὰ διάφορα στοιχεῖα ὑπὸ ὠρι-
σμένους ἄνθρωπους, οἱ ὅποιοι πρέπει ἐν τοῖς καθ' ἑκάστον ἀκόμη νὰ τύχουν
διασαφήσεων, πρέπει ἀναγκαστικῶς νὰ λάβουν τὴν ἀρμόζουσαν ἀντιστοιχῶς
θέσιν εἰς τὴν τάξιν τῆς ζωῆς μιᾶς πάλιν ἠνωμένης Ἐκκλησίας» (!).

§ 27. Τὸ κεχειροτονημένον λειτουργήμα δέον ἐξ ἐπόψεως πολι-
τεύματος καὶ κανονικῶς καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ νὰ ἀσκῆται κατὰ τοιοῦ-
τον τρόπον, ὥστε ἐκάστη τῶν τριῶν διαστάσεων νὰ δύναται νὰ εὐρί-
σκη ἀναλόγως τὴν ἔκφρασίν της. Ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς τοπικῆς εὐχα-
ριστιακῆς¹¹⁵ κοινωνίας ὑπάρχει ἀνάγκη ἐνὸς κεχειροτονημένου φο-
ρέως τοῦ λειτουργήματος ἐνεργοῦντος εἰς τὰ πλαίσια ἐνὸς συλλογι-
κοῦ ὄργανου. Θὰ ἔδει νὰ ἐπιμεινόμεν εἰς τὴν ἐνεργὸν συμμετοχὴν
ὅλων τῶν μελῶν εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὰς ἀποφάσεις τῆς κοινότητος.
Εἰς τὸ ἐπίπεδον εὐρυτέρας περιοχῆς χρειάζεται ἐπίσης εἰς κεχειρο-
τονημένους φορεῖς λειτουργήματος, ὁ ὅποιος θ' ἀ σ κ ῆ τ ῆ ν δ ι α -
κ ο ν ι α ν τ ῆ ς ἐ ν ὀ τ η τ ο ς (πρβλ. § 23; Γ.Ι.Κ.). Ἡ συλλογικὴ
καὶ ἡ κοινοτικὴ διάστασις (προφανῶς ἐννοεῖται ἡ § 24 ἐξ. Γ.Ι.Κ.)
θὰ εὑρουν εἰς κανονικὰς ἀντιπροσωπευτικὰς συνοδικὰς συνάξεις τὴν
ἔκφρασίν των.

С. Καθήκοντα τῶν ἐπισκόπων, πρεσβυτέρων καὶ δια- κόνων.

§ 28. Τί δύναται νὰ λεχθῆ διὰ τὰ καθήκοντα ἀκόμη καὶ διὰ
τοὺς τίτλους τῶν ἐπισκόπων, τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν διακόνων;
Δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη ἐνιαίας ὁμοιομόρφου
ἀπαντήσεως εἰς τὸ τιθέμενον ζήτημα διὰ
τὴν ἀμοιβαίαν ἀναγνώρισιν τοῦ κεχειροτο-
νημένου λειτουργήματος (!). Αἱ ἐπόμεναι σκέψεις περὶ
τῶν καθηκόντων προσφέρονται ἔνεκα τούτου ὡς προσωρινὸς τρόπος
(ὡς παράδειγμα).

§ 29. Οἱ ἐπίσκοποι κηρύσσουν τὸν λόγον, προϊστάνται τῆς
τελέσεως τῶν μυστηρίων καὶ ἀσκοῦν κατὰ τοιοῦτον τρόπον τὴν πει-
θαρχίαν, ὥστε νὰ εἶναι ἀντιπροσωπευτικοὶ φορεῖς τοῦ ποιμαντικοῦ
λειτουργήματος τοῦ ἐπισκοπεῖν, τῆς συνεχείας καὶ τῆς ἐνότητος τῆς
Ἐκκλησίας. Ἐχουν τὴν ποιμαντικὴν ἐποπτεῖαν τῆς περιοχῆς, εἰς τὴν
ὁποίαν ἔχουν κληθῆ. Διακονοῦν τὴν ἀποστολικότητα καὶ τὴν ἐνότητα

115. Ἀπόπειραι προσαρμογῆς πρὸς τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας.

τῆς διδασκαλίας, τῆς λατρευτικῆς καὶ τῆς μυστηριακῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας. Φέρουν τὴν εὐθύνην διὰ τὴν διεύθυνσιν καὶ ἀποστολὴν τῆς Ἐκκλησίας. Φέρουν εἰς ἐπαφὴν τὴν χριστιανικὴν κοινότητα τῆς περιοχῆς μετὰ τὴν εὐρύτεραν περιοχὴν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν Παγκόσμιον Ἐκκλησίαν μετὰ τὴν κοινότητά των. Ὅμοι μετὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων καὶ τῆς ὅλης κοινότητος εἶναι ὑπεύθυνοι περαιτέρω διὰ τὴν κανονικὴν παράδοσιν τῆς αὐθεντίας τοῦ λειτουργήματος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ (πρβλ. § 23. Γ.Ι.Κ.).

§ 30. Οἱ πρεσβύτεροι διακονοῦν ὡς φορεῖς τοῦ ποιμαντικοῦ λειτουργήματος τοῦ Θεοῦ Λόγου καὶ τῶν μυστηρίων εἰς μίαν τοπικὴν εὐχαριστιακὴν κοινότητα. Εἶναι κήρυκες καὶ διδάσκαλοι τῆς πίστεως, ἀσκοῦν τὴν θεραπείαν τῆς ψυχῆς καὶ φέρουν τὴν εὐθύνην διὰ τὴν πνευματικὴν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν καὶ δὴ τὴν διακονίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἔχουν ἐξοπλισθῆ. Οἱ πρεσβύτεροι φέρουν ἰδιαιτέραν εὐθύνην διὰ τὴν προετοιμασίαν τῶν μελῶν εἰς τὴν χριστιανικὴν ζωὴν καὶ τὴν χριστιανικὴν διακονίαν (λίαν χρήσιμα ὡς καὶ τὰ κατωτέρω εἰς τὰς ἡμετέρας ὀρθοδόξους θέσεις. Γ.Ι.Κ.).

§ 31. Οἱ διάκονοι θέτουν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς Ἐκκλησίας τὴν κλησίν των ὡς διάκονοι ἐν τῷ κόσμῳ. Ἐν τῇ καταστάσει αὐτῶν ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ διὰ τὰς ἀναριθμήτους ἀνάγκας τῆς κοινωνίας καὶ τῶν προσώπων καθιστοῦν οὗτοι σαφῆ τὴν ἀμοιβαίαν ἐξάρτησιν τῆς λατρείας καὶ τῆς διακονίας εἰς τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας. Ἄσκοῦν ὑπεύθυνον καθήκον εἰς τὴν λατρείαν τῆς κοινότητος π.χ. ἐν τῇ ἀναγνώσει τῆς Γραφῆς, τῷ κηρύγματι καὶ τῇ ὁδηγίᾳ τῆς κοινότητος εἰς τὴν προσευχὴν. Βοηθοῦν τὴν κοινότητα κατὰ τὴν κατηχητικὴν διδασκαλίαν. Ἄσκοῦν διακονίαν τῆς ἀγάπης ἐν τῇ κοινότητι. Ἐμπληροῦν ὠρισμένα διοικητικὰ καθήκοντα καὶ δύνανται νὰ ἐκλεγοῦν διὰ τὴν ἀσκήσιν διοικητικῶν ἀποστολῶν διὰ ὑπευθύνους περιοχὰς τῆς διευθύνσεως τῆς κοινότητος.

Σ χ ὀ λ ι ο ν (τοῦ κειμένου):

Εἰς πολλὰς Ἐκκλησίας (ποίας; Γ.Ι.Κ.) ὑφίσταται σήμερον ἐκτεταμένη ἀνασφάλεια ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀνάγκην, τὴν αἰτιολογίαν, τὸ καθεστῶς καὶ τὰ καθήκοντα τῶν διακόνων (1). Κατὰ ποῖον μέρος δύναται ἡ διακονία νὰ θεωρηθῆ ὡς μέρος τοῦ χειροτονημένου λειτουργήματος; Κατὰ τί διαφέρει ἀπὸ ἄλλας διακονίας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ (κατηχητάς, ψάλτας κ.λπ.); Διατί πρέπει νὰ χειροτονῶνται οἱ διάκονοι, ἐνῶ οἱ ἄλλοι τῆς διακονίας δὲν λαμβάνουν χειροτονίαν; Ἐὰν

χειροτονῶνται, λαμβάνουν χειροτονίαν κατὰ τὴν πλήρη ἔννοιαν τῆς λέξεως ἢ εἶναι ἡ χειροτονία των μόνον τὸ πρῶτον βῆμα ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς χειροτονίας εἰς πρεσβύτερον; Εἰς πολλάς Ἐκκλησίας (ποίας; Γ.Ι.Κ.) ὑφίσταται σήμερον ἰσχυρὰ τάσις τὸ διακονικὸν (λειτούργημα) ὡς κεχειροτονημένον λειτούργημα νὰ ἀναστηλωθῆ εἰς τὴν ἰδίαν του ἀξιοπρέπειαν (1), ἡ ὁποία πρέπει νὰ ἀσκηθῆ διὰ βίου. Καθ' ὃν χρόνον πλησιάζουν αἱ Ἐκκλησίαι ἀλλήλας, δύνανται νὰ ἐνωθοῦν εἰς τὸ λειτούργημα αὐτό, τὸ ὁποῖον κατὰ τὸν παρόντα χρόνον ὑφίσταται ὑπὸ ποικίλας μορφάς καὶ ὑπὸ διάφορα ὀνόματα (;). Διαφοραὶ ἐν τῇ διαμορφώσει τοῦ λειτουργήματος τῶν διακόνων δὲν πρέπει νὰ θεωρηθοῦν ὡς ἐμπόδιον διὰ τὴν ἀμοιβαίαν ἀναγνώρισιν τῶν κεχειροτονημένων λειτουργημάτων(1).

D. Ἡ ποικιλία τῶν χαρισμάτων.

§ 32. Ἡ κοινότης (κοινωνία), ἡ ὁποία ζῆ ἐν τῇ δυνάμει τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, χαρακτηρίζεται διὰ ποικιλίας τῶν χαρισμάτων. Τὸ Πνεῦμα εἶναι τὸ παρέχον τὴν ποικιλίαν τῶν χαρισμάτων, τὰ ὁποῖα ἐμπλουτίζουν τὴν ζωὴν τῆς κοινότητος. Διὰ νὰ προαχθῆ ἡ ἐνεργητικότης (ἀποτελεσματικότης) τούτων, ἡ κοινότης ἀναγνωρίζει δημοσίως τινὰ ἐκ τῶν χαρισμάτων. Ἐνῶ μερικὰ τούτων διακονοῦν σταθερὰς ἀνάγκας εἰς τὴν ζωὴν τῆς κοινότητος, ἄλλα (ποῖα; Γ.Ι.Κ.) εἶναι προσωπικοῦ χαρακτῆρος. Ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἀνήκοντες εἰς τὰ θρησκευτικὰ τάγματα προσφέρουν διακονίαν, ἡ ὁποία εἶναι ἰδιαιτέρας σημασίας διὰ τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ κεχειροτονημένον λειτούργημα, τὸ ὁποῖον εἶναι καὶ αὐτὸ ἐν χάρισμα, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ εἶναι ἐμπόδιον διὰ τὴν πολλαπλότητα τῶν χαρισμάτων. Ἀντιθέτως θὰ βοηθήσῃ τὴν κοινότητα ν' ἀνακαλύψῃ τὰ δῶρα, τὰ ὁποῖα ἐχορήγησεν εἰς αὐτὴν τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, καὶ θὰ ἐξοπλίσῃ τὰ μέλη τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ νὰ διακονοῦν τὴν ὑπηρεσίαν των ὑπὸ ποικίλας μορφάς.

§ 33. Εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας ὑπῆρξαν ἐποχαί, κατὰ τὰς ὁποίας ἡ ἀλήθεια τοῦ Εὐαγγελίου μόνον διὰ προφητικῶν καὶ χαρισματικῶν ἡγετῶν ἠδύνατο νὰ διαφυλαχθῆ (ἐννοεῖ πιθανῶς τὴν Διδαχὴν, ἡ ὁποία ἀναφέρεται εἰς περιοχὰς ὑπὸ Ἱεραποστολὴν εὐρισκομένης. Γ.Ι.Κ.). Νέαι ὠθήσεις εὐρίσκουν συχνὰ εἴσοδον εἰς τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας μόνον κατὰ ἀσυνήθη τρόπον. Εἰς τινὰς περιπτώσεις ἀπῆλθον αἱ μεταρρυθμίσεις ἐν ἰδιαιτέρον λειτούργημα. Οἱ φορεῖς τοῦ κεχειροτονημένου λειτουργήματος καὶ ὀλόκληρος ἡ κοινότης θὰ πρέπει ἀναγκαίως νὰ δίδουν προσοχὴν καὶ εἰς τὴν πρόκλησιν, τὴν ὁποίαν δημιουργοῦν τοιαῦτα ἰδιαιτέρα λειτούργηματα.

Παρά τὰς ταλαντεύσεις τὸ τμήμα τοῦτο ὡς καὶ τὸ ἐπόμενον εἶναι χρήσιμα διὰ τὰς συζητήσεις πρὸς προπαρασκευὴν τῆς Ἐνώσεως, ἰδίως τῶν Προτεσταντῶν, ὑπὸ τὸν ὄρον, ὅτι αὐτοὶ θὰ δεχθοῦν τὴν δέσμευσιν ἀπὸ τὴν ζωὴν τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας καὶ δὴ καὶ τὴν Ἰερωσύνην καὶ τὸν βαθμὸν τοῦ Ἐπισκόπου, ὡς διαδόχου τῶν Ἀποστόλων (πρβλ. ἀνωτέρω).

* * *

IV. Διαδοχὴ εἰς τὴν Ἀποστολικὴν Παράδοσιν.

A. Ἡ Ἀποστολικὴ Παράδοσις εἰς τὴν Ἐκκλησίαν.

§ 34. Εἰς τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως ὁμολογεῖ ἡ Ἐκκλησία, ὅτι εἶναι Ἀποστολική. Ἡ Ἐκκλησία ζῆ ἐν συνεχείᾳ πρὸς τοὺς Ἀποστόλους καὶ τὸ κήρυμά των. Ὁ ἴδιος ὁ Κύριος, ὁ ὁποῖος ἀπέστειλε τοὺς Ἀποστόλους, συνεχίζει νὰ εἶναι παρὼν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ του. Τὸ Πνεῦμα φυλάσσει τὴν Ἐκκλησίαν εἰς τὴν Ἀποστολικὴν Παράδοσιν μέχρι τῆς συντελείας τῶν αἰώνων (τῆς ἱστορίας) ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ. Ἀποστολικὴ Παράδοσις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ σημαίνει συνέχειαν εἰς τὰ παραμόνιμα χαρακτηριστικὰ τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἀποστόλων: Μαρτυρία τῆς ἀποστολικῆς πίστεως, κήρυγμα καὶ νέα ἔρμηνεία τοῦ Εὐαγγελίου, ἱεροτελεστία τοῦ Βαπτίσματος καὶ τῆς Εὐχαριστίας, περαιτέρω μεταβίβασις τῆς εὐθύνης τοῦ λειτουργήματος, κοινωνία ἐν τῇ προσευχῇ, ἀγάπῃ, χαρᾷ καὶ τῷ πόνῳ, διακονία εἰς τοὺς ἀσθενεῖς καὶ τοὺς ἐνδεεῖς, ἐνότης ὑπὸ τὰς τοπικὰς Ἐκκλησίας καὶ κοινὴ συμμετοχὴ εἰς τὴν διανομὴν τῶν ἀγαθῶν (;), τὰ ὅποια ὁ Κύριος ἔδωκεν εἰς ἕνα ἕκαστον.

Σχόλιον (τοῦ κειμένου):

Οἱ Ἀπόστολοι, ὡς μάρτυρες τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀπεσταλμένοι ὑπ' αὐτοῦ, εἶναι οἱ ἀρχικοὶ μεταβίβασται τοῦ Εὐαγγελίου, τῆς παραδόσεως τῶν σωτηρίων λόγων καὶ πράξεων τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, αἱ ὁποῖαι θεμελιώνουν τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτὴ ἡ Ἀποστολικὴ Παράδοσις συνεχίζεται διὰ μέσου τῆς Ἱστορίας καὶ συνδέει τὴν Ἐκκλησίαν¹¹⁶ πρὸς τὰς ἀπαρχὰς της ἐν Χριστῷ καὶ τὸ Κολλέγιον τῶν Ἀποστόλων. Ἐντὸς τῆς Ἀποστολικῆς ταύτης Παραδόσεως ὑπάρχει διαδοχὴ ἐν τῷ λειτουργήματι, ἡ ὁποία ὑπηρετεῖ (διακονεῖ) τὴν συνέχειαν τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ ζωῇ της ἐν Χριστῷ, ἐν τῇ πιστότητι τῶν ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων περαιτέρω μεταβίβασθέντων

116. Πρέπει νὰ ἐρμηνευθῇ τί εἶναι Ἐκκλησία. Ὑπάρχει τοιαύτη ἄνευ ἱερωσύνης μεταδοθείσης ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν διαδόχων των;

λόγων και πράξεων τοῦ Ἰησοῦ. Οἱ φορεῖς τοῦ λειτουργήματος, οἱ ὁποῖοι ὠρίσθησαν ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων, και εἶτα «οἱ ἐπίσκοποι» τῶν Ἐκκλησιῶν, ἦσαν οἱ πρῶτοι φύλακες τῆς περαιτέρω μεταδόσεως τῆς Ἀποστολικῆς Παραδόσεως· αὐτοὶ μαρτυροῦν τὴν ἀποστολικὴν διαδοχὴν τοῦ λειτουργήματος, τὸ ὁποῖον συνεχίσθη ἐντὸς τῆς χριστιανικῆς κοινότητος διὰ τῶν Ἐπισκόπων τῆς Ἀρχαίας Ἐκκλησίας ἐν συναδελφικῇ κοινωνίᾳ πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους και διακόνους. Ἔνεκα τούτου εἶναι ὀρθὸν νὰ κάμωμεν διάκρισιν μεταξὺ τῆς Ἀποστολικῆς Παραδόσεως τῆς ὅλης Ἐκκλησίας και τῆς διαδοχῆς τοῦ ἀποστολικοῦ λειτουργήματος.

Β. Διαδοχὴ τοῦ ἀποστολικοῦ λειτουργήματος.

§ 35. Ἡ πρωτεύουσα ἐκδήλωσις (Manifestation) τῆς Ἀποστολικῆς διαδοχῆς εὐρίσκεται εἰς τὴν Ἀποστολικὴν Παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας ὡς ὅλου. Ἡ διαδοχὴ εἶναι ἔκφρασις τῆς μονιμότητος και ἐπομένως τῆς συνεχείας τῆς ἰδίας ἀποστολῆς τοῦ Χριστοῦ, εἰς ἣν συμμετέχει ἡ Ἐκκλησία. Ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας ἔχει τὸ κεχειροτονημένον λειτουργημα ἰδιαιτέραν Ἀποστολὴν (καθῆκον) νὰ διαφυλάττῃ τὴν ἀποστολικὴν πίστιν και νὰ τὴν ἐνεργοποιῇ εἰς τὸ ἐκάστοτε παρόν. Ἡ κανονικὴ μεταβίβασις τοῦ κεχειροτονημένου λειτουργήματος εἶναι, ὡς ἐκ τούτου, μίᾳ ἐνεργὸς ἐκδήλωσις τῆς συνεχείας τῆς Ἐκκλησίας, διὰ μέσου τῆς Ἱστορίας· τονίζει ὡσαύτως τὴν κλῆσιν τοῦ κεχειροτονημένου λειτουργήματος και ὡς φύλακος τῆς πίστεως. Ὅπου Ἐκκλησίαι ἀποδίδουν μικρὰν σημασίαν εἰς τὴν κανονικὴν μεταβίβασιν αὐτοῦ, πρέπει νὰ διερωτηθοῦν, μήπως πρέπει νὰ μεταβάλουν τὴν ἀντίληψιν τῆς συνεχείας τῆς Ἀποστολικῆς Παραδόσεως. Ἐξ ἑτέρου, ὅπου τὸ κεχειροτονημένον λειτουργημα δὲν ἐξυπηρετεῖ τὸ κήρυγμα τῆς Ἀποστολικῆς Παραδόσεως κατὰ τὸν κατάλληλον τρόπον, ὀφείλουν αἱ Ἐκκλησίαι νὰ διερωτηθοῦν, μήπως αἱ δομαὶ τῆς λειτουργίας τῶν ἔχουν ἀνάγκην μεταρρυθμίσεως (1).

§ 36. Ἔνεκα τῶν ἰδιαιτέρων ἱστορικῶν συνθηκῶν, αἱ ὁποῖαι ἐπεκράτουν κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας, ἡ διαδοχὴ τῶν Ἐπισκόπων, ὁμοῦ μετὰ τῆς περαιτέρω διαδόσεως τοῦ Εὐαγγελίου και τῆς ζωῆς τῆς κοινότητος, κατέστη ὡς μίᾳ ἐκ τῶν μορφῶν ἐκφράσεως τῆς Ἀποστολικῆς Παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ διαδοχὴ αὕτη κατενοήθη ὡς διακονία, σύμβολον και διαφύλαξις τῆς συνεχείας τῆς Ἀποστολικῆς πίστεως και τῆς Ἀποστολικῆς κοινωνίας.

Σχόλιον (τοῦ κειμένου):

Εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν ὁ σύνδεσμος μεταξύ τῆς ἐπισκοπικῆς λειτουργίας καὶ τῆς ἀποστολικῆς κοινωνίας κατενοήθη κατὰ δύο τρόπους. Ὁ Κλήμης Ρώμης συνέδεε τὴν ἀποστολὴν τοῦ ἐπισκόπου (ὁ συντάκτης δὲν σημειώνει, ὅτι πρόκειται περὶ τῶν πρεσβυτέρων, ὀνομαζομένων καὶ ἐπισκόπων, τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν ἐπισκοπήν, ἢ ὁποῖα εἶχε φυσικῶς προστώτα, διακρινόμενον τοῦ ἀνωνύμου πλήθους τῶν πρεσβυτέρων. Ἐν Ρώμῃ «ὁ προεστῶς» διεκρίνετο εἶτε διὰ τοῦ ὀνόματος, ὡς οἱ Ἀπόστολοι, εἶτε διὰ τοῦ ὄρου «ὁ προεστῶς», εἶτε διὰ τοῦ ὄρου «ὁ πρεσβύτερος», διότι κατὰ τὴν Α' Κλήμεντος ἐπίσκοπος εἶναι ὁ Θεὸς καὶ ὁ Χριστός. Γ.Ι.Κ.) μετὰ τὴν Ἀποστολὴν τοῦ Χριστοῦ διὰ τοῦ Πατρὸς καὶ τὴν Ἀποστολὴν τῶν Ἀποστόλων διὰ τοῦ Χριστοῦ (Α' Κλημ. πρὸς Κορινθίους 42,44). Διὰ τοῦτου κατέστη ὁ ἐπίσκοπος ὡς διάδοχος τῶν Ἀποστόλων καὶ ἐξησφάλιζε τὴν μόνιμον ἀποστολικὴν ἀποστολὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ὁ Κλήμης εἶχε κυρίως ἐνδιαφέρον διὰ τὰ μέσα, μετὰ τὰ ὁποῖα ἐξασφαλίζεται διὰ τῆς ἱστορικῆς συνεχείας ἡ παρουσία τοῦ Χριστοῦ, χάρις εἰς τὴν ἀποστολικὴν διαδοχὴν. Διὰ τὸν Ἀντιοχείας Ἰγνάτιον (πρὸς Μαγν. 6,1. 3,1-2, πρὸς Τραλλ. 3,1) εἶναι ὁ Χριστός, ὁ περιβαλλόμενος ὑπὸ τῶν Δώδεκα, ὁ σταθερῶς παρὼν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἐπισκόπου, τὸν ὁποῖον περιβάλλουν οἱ πρεσβύτεροι. Ὁ Ἰγνάτιος διαβλέπει εἰς τὴν χριστιανικὴν κοινότητα τὴν συνηγμένην περὶ τὸν ἐπίσκοπον, ἐν τῷ μέσῳ τῶν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων, ὡς τὴν ἐνεργὸν παρουσίαν τῆς ἀποστολικῆς κοινωνίας ἐν τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι. Οὕτω τὸ σημεῖον τῆς Ἀποστολικῆς διαδοχῆς δὲν φανεράναι μόνον τὴν ἱστορικὴν συνέχειαν, ἀλλὰ καὶ διαδηλώνει ὡσαύτως μίαν παροῦσαν πνευματικὴν πραγματικότητα (Πρβλ. § 23, 24 ἐξ. Γ.Ι.Κ.).

§ 37. Ἐκκλησίαι, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἐν τῇ πράξει τὴν διαδοχὴν διὰ τῆς ἐπισκοπικῆς λειτουργίας (Bischofsamt· δύναται νὰ μεταφρασθῇ καὶ διὰ τοῦ ἐπισκοπικοῦ λειτουργήματος ἢ ἐλευθερώτερον ἀκόμη διὰ τοῦ θεσμοῦ τοῦ ἐπισκοπάτου. Γ.Ι.Κ.), ἀναγνωρίζουν (ποῖαι; Γ.Ι.Κ.) ὅλον ἐν καὶ περισσότερον, ὅτι ὑπάρχει συνέχεια ἐν τῇ ἀποστολικῇ πίστει, τῇ λατρείᾳ καὶ τῇ ἀποστολῇ, διαφυλαχθεῖσα εἰς Ἐκκλησίας (ποίας; καὶ ὑπὸ ποίων; Γ.Ι.Κ.), αἱ ὁποῖαι δὲν ἔχουν διατηρήσει τὴν μορφήν τοῦ ἱστορικοῦ τῆς ἐπισκοπικῆς λειτουργήματος (!). Ἡ ἀναγνωρίσις αὕτη εὐρίσκει πρόσθετον ὑποστήριξιν εἰς τὸ γεγονός, ὅτι ἡ πραγματικότης ἢ τὰ καθήκοντα τῆς ἐπισκοπικῆς λειτουργίας διετηρήθησαν εἰς πολλὰς τῶν Ἐκκλησιῶν αὐτῶν μετὰ τὸν τίτλον ἢ ἄνευ

τοῦ τίτλου «ἐπίσκοπος» (11). Ἡ χειροτονία π.χ. εἰς αὐτὰς τελεῖται πάντοτε ὑπὸ προσώπων, εἰς τὰ ὁποῖα ἡ Ἐκκλησία ἀναγνωρίζει τὴν αὐθεντίαν τῆς μεταβιβάσεως τῆς ἀποστολῆς τοῦ λειτουργήματος.

§ 38. Οἱ διαλογισμοὶ αὐτοὶ δὲν μειώνουν τὴν σημασίαν τοῦ ἐπισκοπικοῦ λειτουργήματος (ἢ ὀρθότερον ἀφοροῦν τὴν ἐπισκοπικὴν λειτουργίαν. Γ.Ι.Κ.). Ἀντιθέτως αὐταὶ καθιστοῦν δυνατὸν εἰς Ἐκκλησίας χωρὶς τὴν ἐπισκοπικὴν λειτουργίαν (;) νὰ θεωρήσουν τὴν ἐπισκοπικὴν διαδοχὴν ὡς ἓν σημεῖον, ἐν τούτοις ὅχι ὡς ἐγγύησιν τῆς συνεχείας καὶ τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας. Σήμερον Ἐκκλησῖαι, περιλαμβανομένων καὶ ἐκείνων αἱ ὁποῖαι μετέχουν ἐνωτικῶν διαπραγματεύσεων, δηλώνουν ἑαυτὰς ἐτοίμους νὰ δεχθοῦν τὴν ἐπισκοπικὴν διαδοχὴν, ὡς σημεῖον ἀποστολικότητος τῆς ζωῆς τῆς ὅλης Ἐκκλησίας. Συγχρόνως ἐν τούτοις δὲν δύνανται νὰ συμφωνήσουν εἰς οὐδεμίαν πρότασιν, ἢ ὁποῖα κατατείνει (εἰς τὸ γεγονός), ὅτι τὸ λειτουργήμα, τὸ ὁποῖον ἀσκειῖται ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ παραδόσει των, δὲν εἶναι ἔγκυρον μέχρι τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν εἰς μίαν ἐνιαίαν γραμμὴν θὰ εἰσέλθῃ (θὰ εἰσαχθῇ) ἡ ἐπισκοπικὴ διαδοχὴ. Ἡ ὑπ' αὐτῶν ἀποδοχὴ τῆς ἐπισκοπικῆς διαδοχῆς θὰ προαγάγῃ κατὰ τρόπον ἄριστον τὴν ἐνότητα ὁλοκλήρου τῆς Ἐκκλησίας, ἐὰν αὕτη εἶναι εὐρυτέρας τινὸς διαδικασίας, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὁποίας ὡσαύτως αἱ ἴδιαι αἱ ἐπισκοπικαὶ Ἐκκλησῖαι θὰ ξανακερδίσουν τὴν ἀπολεσθεῖσαν ἐνότητα.

Αἱ μετερρυθμισμέναι Ἐκκλησῖαι θεωροῦν ταῦτα ἀπαράδεκτα, διότι δέχονται ὡς ἀποφασιστικὴν αὐθεντίαν τὰς συνελεύσεις τῶν πιστῶν¹¹⁷.

* * *

V. Χειροτονία.

A. Ἡ σημασία τῆς χειροτονίας.

§ 39. Ἡ Ἐκκλησία ἀναζητεῖ νὰ συνεχίσῃ τὴν ἀποστολὴν τῶν Ἀποστόλων καὶ νὰ παραμείνῃ πιστὴ εἰς τὴν διδασκαλίαν των μὲ τὸ νὰ καλῆ μερικὰ ἐκ τῶν μελῶν τῆς εἰς χειροτονίαν εἰς τὸ λειτουργήμα ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ, διὰ τῆς ἐπικλήσεως τοῦ Πνεύματος καὶ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν (Α' Τιμ. 4,14. Β' Τιμ. 1,6). Ἡ (τελετουργικὴ) πρᾶξις τῆς χειροτονίας δι' ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι διωρίσθησαν δι' αὐτὴν τὴν διακονίαν (ποῖοι; Γ.Ι.Κ.), πιστοποιεῖ τὴν σύνδεσιν τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ τὴν Ἀποστο-

117. Πρβλ. Περιοδικὸν «Ἐπίσκεψις» 1ης Νοεμβρίου 1984.

λικὴν μαρτυρίαν καὶ ὑπενθυμίζει διὰ τούτου, ὅτι ὁ Ἄναστὰς Κύριος εἶναι ἐκεῖνος ὁ ἀληθῶς χειροτονῶν, ὁ παρέχων τὴν δωρεάν. Χειροτονούσα ἡ Ἐκκλησία μεριμνᾷ μὲ τὴν ἔμπνευσιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος διὰ τὴν πιστὴν κήρυξιν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τὴν ἀπλὴν διακονίαν ἐν ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ἐπίθεσις τῶν χειρῶν (τίνος; Γ.Ι.Κ.) εἶναι σημεῖον τῆς δωρεᾶς τοῦ Πνεύματος. Αὕτη καθιστᾷ ὁρατὸν τὸ γεγονός, ὅτι τὸ λειτουργημα ἐθεσμοθετήθη εἰς τὴν ἐν Χριστῷ πραγματοποιουμένην ἀποκάλυψιν, καὶ ὑπενθυμίζει ἐν τούτῳ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὅτι ὀφείλει ν' ἀποβλέπη εἰς αὐτὸν ὡς τὴν πηγὴν τῆς ἀποστολῆς τῆς. Ἡ χειροτονία αὕτη ἐν τούτοις δύναται νὰ ἔχη διαφόρους τρόπους ἐκτελέσεως, ἐάν τις ἀποβλέψη εἰς τὰ εἰδικὰ καθήκοντα τῶν ἐπισκόπων, πρεσβυτέρων καὶ διακόνων, συμφώνως πρὸς τὰ μνημονούμενα εἰς τὰς λειτουργίας τῶν χειροτονιῶν.

Σ χ ό λ ι ο ν (τοῦ κειμένου):

Εἶναι φανερόν, ὅτι αἱ Ἐκκλησίαι ἔχουν διαφόρους τύπους τῆς χειροτονίας καὶ θ' ἀπετέλει σφάλμα νὰ θεωρήσωμεν ἓνα ἐξ αὐτῶν ὡς τὸν μόνον ἔγκυρον (!). Ἐὰν ἀφ' ἑτέρου αἱ Ἐκκλησίαι εἶναι ἔτοιμοι —ὡς ἀνωτέρω περιεγράφη— ν' ἀναγνωρίσουν ἀλλήλας (!) ἐν τῷ σημείῳ τῆς Ἀποστολικῆς Διαδοχῆς, τοῦτο θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχη ὡς ἐπακόλουθον, ἡ ἀρχαία παράδοσις καθ' ἣν ὁ χειροτονῶν εἶναι ὁ ἐπίσκοπος, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν συμμετοχὴν τῆς κοινότητος χειροτονεῖ, καθ' ὅμοιον τρόπον θ' ἀναγνωρισθῆ καὶ αὐτὴ καὶ θὰ διατηρηθῆ (τύχη τιμῆς καὶ σεβασμοῦ. Γ.Ι.Κ.).

§ 40. Ἀκριβέστερον, λοιπόν, ἡ χειροτονία ἐκφράζει ἐνέργειαν τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς κοινότητος, διὰ τῆς ὁποίας ἡ χειροτονία ἐνισχύεται διὰ τοῦ Πνεύματος διὰ τὴν ἀποστολὴν τῆς καὶ γίνεται φορεὺς διὰ τῆς ἀναγνωρίσεως καὶ τῶν προσευχῶν τῆς κοινότητος.

Σ χ ό λ ι ο ν (τοῦ κειμένου):

Αἱ ἀρχέγονοι καινοδιαθηκικαὶ ἔννοιαι διὰ τὴν χειροτονίαν κλίνουν πρὸς τὴν ἀπλὴν καὶ περιγραφικὴν (ἔκθεσιν). Τὸ γεγονός τοῦ διορισμοῦ σημειοῦται (εἰδησεογραφικῶς). Ἡ ἐπίθεσις τῶν χειρῶν περιγράφεται. Ἀναπέμπεται παράκλησις διὰ τὸ Πνεῦμα. Διάφοροι παραδόσεις ἔχουν ἀναπτύξει διαφόρους ἐρμηνείας ἐπὶ τῶν θεμελιῶν αὐτοῦ τοῦ ἐρευνητέου εὐρήματος (ἀνωτέρω) τῶν πηγῶν. Εἶναι φανερόν, ὅτι ὑφίσταται κάποια διαφορὰ μεταξὺ τῶν ἀνεκφράστων πολιτιστικῶν πλαισίων τοῦ ἑλληνικοῦ ρήματος «χειροτονεῖν» καὶ τοῦ λατινικοῦ *ordo* (= τάξις) ἢ *ordinare* (= χειροτονεῖν κυρίως χειροθετεῖν καὶ «καθιστάναι»). Γ.Ι.Κ.). Ἡ καινοδιαθηκικὴ χρῆσις τῆς πρώτης ἐννοίας παραλαμβάνει (εἶναι φορτισμένη) καὶ τὴν θεμελιώδη κοσμικὴν

σημασίαν τῆς ὀνομασίας - ἀναγορεύσεως-διορισμοῦ (ὁ συντάκτης τοῦ κειμένου παραπέμπει εἰς Πράξ. 14,23, ἔνθα λέγεται, ὅτι ὁ Παῦλος μετὰ τοῦ Βαρνάβα εἰς Δέρβην μετὰ τὸν εὐαγγελισμὸν «χειροτονήσαντες δὲ αὐτοῖς πρεσβυτέρους κατ' Ἐκκλησίαν, προσευξάμενοι μετὰ νηστειῶν παρέθεντο αὐτοὺς τῷ Κυρίῳ, εἰς ὃν πεπιστεύκασι», καὶ Β' Κορ. 8,19· «καὶ χειροτονηθεὶς ὑπὸ τῶν ἐκκλησιῶν»), ἡ ὁποία πάλιν παράγεται ἐκ τῆς ἀρχικῆς σημασίας τοῦ ἐκτείνειν τὴν χεῖρα εἴτε κατὰ τὴν ἀνάδειξιν ἑνὸς προσώπου ἢ κατὰ τὴν ψηφοφορίαν. Μερικοὶ ἐρμηνευταὶ βλέπουν εἰς τὸ «χειροτονεῖν» μίαν ὑπόδειξιν πρὸς τὴν πρᾶξιν τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν ἐν ὅψει τῆς ρητῆς περιγραφῆς τοιαύτης ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν εἰς φαινομενικῶς παραλλήλους περιπτώσεις εἰς Πράξ. 6,6 (ἐπίθεσις τῶν χειρῶν ἐπὶ τῶν 7 διακόνων), 8,17 (ἐπίθεσις χειρῶν ἐπὶ βεβαπτισμένων εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ = χάρισμα), 13,3 (οἱ προφῆται Ἀντιοχείας καὶ διδάσκαλοι ἐπιθέτουσι τὰς χεῖρας ἐπὶ Παύλου καὶ Βαρνάβα δι' ἱεραποστολὴν), 19,6 (ἐπίθεσις τῶν χειρῶν ὑπὸ Παύλου εἰς βαπτισθέντας εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ), Α' Τιμ. 4,14 («μὴ ἀμέλει τοῦ ἐν σοὶ χαρίσματος, ὃ ἐδόθη σοὶ διὰ προφητείας μετὰ ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τοῦ πρεσβυτερίου»), Β' Τιμ. 1,6 (χάρισμα τοῦ Θεοῦ, δοθὲν δι' ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τοῦ Παύλου. Τὰ ἐντὸς παρενθέσεων ὄλα ἡμέτερα. Γ.Ι.Κ.). *Ordo* καὶ *ordinare* ἀφ' ἐτέρου εἶναι ἐκφράσεις ἐκ τοῦ ρωμαϊκοῦ δικαίου, ἔνθα αὗται ρυθμίζουν τὴν παράστασιν εἰδικῆς καταστάσεως ὁμάδος τινός, ἡ ὁποία διακρίνεται ἀπὸ τοὺς «πληβείους», ὅπως περίπου εἰς τὴν ἔκφρασιν «*ordo clarissimus*» (=«τάξιν ἔνδοξον») διὰ τὴν ρωμαϊκὴν σύγκλητον. Τὸ σημεῖον ἀφετηρίας κάθε σχηματισμοῦ ἐννοίας, τὴν ὁποίαν χρησιμοποιοῦν αὗται αἱ ἐκφράσεις, θά ἐπιδράσῃ ἰσχυρῶς εἰς τὸν ἐξ αὐτοῦ προκύπτοντα τύπον σκέψεως καὶ πράξεως, τὸ ὁποῖον γίνεται ἀποδεκτὸν ὡς αὐτονόητον.

Β. Πρᾶξις τῆς χειροτονίας.

§ 41. Μία καὶ πρῶτος καὶ μακρὰ χριστιανικὴ παράδοσις παριστᾷ τὴν χειροτονίαν ὡς ἔχουσαν συνάφειαν μὲ τὴν Θ. Λειτουργίαν καὶ ἰδιαίτερος μὲ τὴν Θ. Εὐχαριστίαν (1). Δι' αὐτῆς τῆς κατατάξεως καὶ τῆς πράξεως χειροτονίας διατηρεῖται ἡ κατανόησις τῆς χειροτονίας, ὡς πράξεως τῆς ὅλης κοινότητος καὶ ὅχι μιᾶς ὀρισμένης τάξεως ἐν αὐτῇ (1), ἡ τοῦ ἀτόμου τοῦ χειροτονουμένου. Ἡ πρᾶξις τῆς χειροτονίας δι' ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν ἐπὶ τοῦ *διορισθέντος* εἶναι ταυτοχρόνως κλήσις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος (ἐπίκλησις), μυστηριακὸν σημεῖον, ἀναγνώρισις τῶν χαρισμάτων καὶ καθηκόντων.

§ 42. a) Χειροτονία εἶναι ἐπίκλησις τοῦ Θεοῦ, ἵνα ὁ νέος φορεὺς τοῦ λειτουργήματος δεχθῆ εἰς τὴν νέαν του σχέσιν τὴν δύναμιν τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, ἢ ὅποια ὑπείσέρχεται μεταξύ αὐτοῦ τοῦ φορέως τοῦ λειτουργήματος καὶ τῆς τοπικῆς χριστιανικῆς κοινότητος μετὰ τὴν τάσιν (νὰ ἔχη σχέσιν) πρὸς τὴν Παγκόσμιον Ἐκκλησίαν. Ἡ ἑτερότης τῆς θείας πρωτοβουλίας, καὶ διὰ τὴν ὅποιαν τὸ κεχειροτονημένον λειτουργήμα ἀποτελεῖ σημεῖον, ἀναγνωρίζεται ἐνταῦθα εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν χειροτονίαν. «Τὸ πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ» (πρβλ. Ἰωάνν. 3,8). Ἡ ἐπίκλησις τοῦ Πνεύματος περικλείει τὴν πλήρη παράδοσιν ἐν ἐμπιστοσύνῃ πρὸς τὸν Θεόν, ἐν ὧσιν τῆς ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ εἰσακοῆς τῆς προσευχῆς τῆς Ἐκκλησίας. Τοῦτο σημαίνει, ὅτι τὸ Πνεῦμα δύναται νὰ θέσῃ εἰς κίνησιν νέας δυνάμεις καὶ ν' ἀνοίξῃ νέας δυνατότητας «τῶ δυναμένῳ ὑπὲρ πάντα ποιῆσαι ὑπερκερισσοῦ ὧν αἰτούμεθα ἢ νοοῦμεν» (Ἐφεσ. 3,20).

§ 43. b) Ἡ χειροτονία εἶναι ἐν σημεῖον, ὅτι ὁ Κύριος, ὁ ὁποῖος χορηγεῖ τὰ δῶρα τοῦ κεχειροτονημένου λειτουργήματος, εἰσακούει αὐτὴν τὴν προσευχὴν. Ἄν καὶ ὁμοίως αἱ ἐνέργειαι τῆς ἐπίκλησεως τῆς Ἐκκλησίας ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ Θεοῦ, ὅμως ἡ Ἐκκλησία χειροτονεῖ ἐν ἐμπιστοσύνῃ πρὸς ἐκεῖνο, ὅτι ὁ Θεὸς ἐν πιστότητι πρὸς τὴν ὑπόσχασίν του, τὴν δοθεῖσαν ἐν Χριστῷ μυστηριακῶς, ἐπείσέρχεται εἰς τυχαίας, ἱστορικὰς μορφὰς ἀνθρωπίνων σχέσεων, τὰς ὁποίας χρησιμοποιοῖ διὰ τοὺς σκοποὺς του. Χειροτονία εἶναι ἐν ἐν τῇ πίστει ἐκτελούμενον σημεῖον, καθ' ὃ ἡ δεδηλωμένη πνευματικὴ σχέσις εἶναι παρούσα ἐν, μετὰ καὶ διὰ τῶν ἀπαγγελθεισῶν λέξεων, συντελουμένων πράξεων καὶ χρησιμοποιουμένων μορφῶν.

Αὕτη ἡ § 43b παραλείπεται εἰς τὴν μετάφρασιν τοῦ Πατριαρχικοῦ Κέντρου, ἐνῶ ἡ παρατιθεμένη μετάφρασις ὑπ' ἀριθμ. 43b εἶναι ἡ ἀκολουθοῦσα § 44 c. Ο ὁ δ ε μ ί α ἐ ξ ἡ γ η σ ι ς ε ἴ ν α ι δ υ ν α τ ὸ ν ν ἄ δ ο θ ῆ δι' αὐτὴν τὴν σημαντικὴν παράλειψιν.

§ 44. c) Χειροτονία εἶναι ἢ διὰ τῆς Ἐκκλησίας ἀναγνώρισις τῶν δωρεῶν τοῦ Πνεύματος εἰς τὸν χειροτονηθέντα ὡς καὶ ἡ ἀνάληψις ὑποχρεώσεων τόσον τῆς Ἐκκλησίας ὅσον καὶ τοῦ κεχειροτονημένου ἕναντι τῶν νέων σχέσεών των. Ἀναδεχομένη ἡ Κοινότης (ἀντὶ Ἐκκλησία. Γ.Ι.Κ.) τὸν νέον λειτουργόν της διὰ τῆς πράξεως τῆς χειροτονίας ἀναγνωρίζει τὰς δωρεὰς τοῦ φορέως τοῦ λειτουργήματος καὶ ἀναλαμβάνει ἐλευθέρως τὴν ὑποχρέωσιν ἕναντι αὐτοῦ μιᾶς ὑπευθύνου στάσεως δι' αὐτὰ τὰ χαρίσματα. Ὡσαύτως οἱ κεχειροτονημένοι θέτουν

εις τὴν διάθεσιν τῆς Ἐκκλησίας τὰ χαρίσματά των καὶ ἀναλαμβάνουν τὴν ὑποχρέωσιν ν' ἀντιμετωπίσουν (καὶ φέρουν) τὰ βάρη εἰς τὰς δυνατότητας, πρὸ τῶν ὁποίων τοὺς θέτουν ἢ νέα αὐτῆ Αὐθεντία καὶ εὐθύνη. Ταυτοχρόνως εἰσέρχονται οὗτοι εἰς τὴν συλλογικὴν σχέσιν πρὸς τοὺς ἄλλους χειροτονημένους φορεῖς τοῦ λειτουργήματος.

С. "Οροι διὰ τὴν χειροτονίαν.

§ 45. Οἱ ἄνθρωποι καλοῦνται κατὰ διαφόρους τρόπους εἰς τὸ χειροτονημένον λειτουργήμα. Ὑπάρχει προσωπικὴ γνώσις περὶ μιᾶς κλήσεως ὑπὸ τοῦ Κυρίου νὰ καθιερώσῃ ἑαυτὸν εἰς τὸ χειροτονημένον λειτουργήμα. Αὕτη ἢ κλήσις δύναται νὰ γίνῃ ἀντιληπτὴ εἰς προσωπικὴν προσευχὴν καὶ εἰς προσωπικούς λογισμούς, ὅπως ὡσαύτως διὰ παρακινήσεων (ὑποδείξεων), παραδειγμάτων, ἐνθαρρύνσεων καὶ καθοδηγήσεων, αἱ ὁποῖαι προέρχονται ἀπὸ τὴν οἰκογένειαν, φίλους, τὴν κοινότητα, διδασκάλους, ὡσαύτως δὲ καὶ ἀπὸ ἄλλας ἐκκλησιαστικὰς αὐθεντίας. Αὕτη ἢ κλήσις πρέπει νὰ βεβαιωθῇ διὰ τῆς Ἐκκλησίας διὰ τῆς ἀναγνωρίσεως τῶν —φυσικῶς ὡς καὶ πνευματικῶς παρεχομένων— χαρισμάτων καὶ δώρων τῆς χάριτος, τῶν ὀρισμένων προσώπων, ὡς ἀναγκαίων διὰ τὴν ἄσκησιν τοῦ λειτουργήματος. Ὁ Θεὸς δύναται νὰ χρησιμοποίησῃ διὰ τὴν διακονίαν εἰς τὸ χειροτονημένον λειτουργήμα καὶ νὰ λάβῃ ἀγάμους ἢ ἐγγάμους ἀνθρώπους.

§ 46. Χειροτονημένα πρόσωπα δύναται κυρίως νὰ εἶναι φορεῖς τοῦ λειτουργήματος ἐν τῇ ἐννοίᾳ, ὅτι λαμβάνουν τὸν μισθὸν των ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν. Ἀλλὰ ἢ Ἐκκλησία δύναται ὡσαύτως νὰ χειροτονήσῃ πρόσωπα, τὰ ὁποῖα παραμένουν εἰς ἄλλα ἐπαγγέλματα ἢ ὑπηρεσιακὰς σχέσεις(!).

§ 47. Ὑποψήφιοι διὰ τὸ χειροτονημένον λειτουργήμα ἔχουν ἀνάγκη ἀναλόγου προετοιμασίας διὰ τῆς σπουδῆς τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ τῆς Θεολογίας, προσευχῆς καὶ πνευματικότητος καὶ διὰ τῆς ἐμπειρίας τῶν κοινωνικῶν καὶ ἀνθρωπίνων δεδομένων τοῦ σημερινοῦ κόσμου. Εἷς τινὰς περιπτώσεις δύναται αὕτη ἢ προπαρασκευὴ νὰ λάβῃ ἄλλην μορφήν παρὰ ἐν μακρὸν ἀκαδημαϊκὸν στάδιον. Ἡ ἐποχὴ τῆς μορφώσεως ἐξυπηρετεῖ τοῦτον νὰ ἐξετάσῃ τὴν κλήσιν τοῦ ὑποψηφίου, νὰ προαγάγῃ καὶ νὰ πιστοποιήσῃ ἢ νὰ κινητοποιήσῃ τὴν κατανόησιν τῆς (ὀρθῶς. Γ.Ι.Κ.).

§ 48. Ἡ ἀρχικὴ ἀνάληψις τῆς ὑποχρέωσεως διὰ τὸ χειροτονημένον λειτουργήμα ἔπρεπε νὰ γίνεται κανονικῶς ἄνευ ἐπιφυλάξεως ὡς πρὸς τὸν περιορισμὸν τοῦ χρόνου. Ἐν τούτοις ἢ λῆψις ἀδείας ἐν

σχέσει πρὸς τὴν ἀναληφθεῖσαν ὑπηρεσιακὴν ὑποχρέωσιν δὲν εἶναι ἀσυμβίβαστος πρὸς τὴν χειροτονίαν. Αἱ ἀξιώσεις ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὸ κεχειροτονημένον λειτουργήμα ἀπαιτοῦν συμφωνίαν τῆς Ἐκκλησίας, ὅχι ὅμως καὶ ἀνανεωμένην χειροτονίαν. Ἀπὸ σεβασμὸν προερχόμενον ἐκ τοῦ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δοθέντος χαρίσματος τοῦ λειτουργήματος δὲν ἐπαναλαμβάνεται ποτὲ ἡ χειροτονία εἰς οἰονδήποτε τῶν ἐπὶ μέρους κεχειροτονημένων λειτουργημάτων.

§ 49. Αἱ ἀξιώσεις ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τοὺς ὄρους διὰ τὴν χειροτονίαν εἰς τινα Ἐκκλησίαν δὲν δύνανται νὰ θεωροῦνται ὡς γενικῆς ἰσχύος καὶ διὰ τοῦτον τὸν λόγον δὲν δύνανται νὰ χρησιμοποιηθοῦν διὰ τὴν μὴ ἀναγνωρίσιν τῶν λειτουργημάτων ἄλλων Ἐκκλησιῶν (!).

§ 50. Ἐκκλησίαι ὀφείλουσιν (!) νὰ ἐπανεξιμηθῶσιν ἐκ ἀσθητὴ τὴν πρακτικὴν τῆς, εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν ἀρνοῦνται νὰ ἐξετάσῃσιν ὑποψηφίους διὰ τὸ κεχειροτονημένον λειτουργήμα, διὰ λόγους ἀναφερομένους π.χ. εἰς φυσικὸν ἐλάττωμα τοῦ ὑποψηφίου ἢ εἰς τὴν προέλευσιν αὐτοῦ ἐξ ὀρισμένης φυλῆς ἢ κοινωνικῆς ομάδος. Ἡ ἐπανεξέτασις αὕτη εἶναι σήμερον ἰδιαιτέρως σημαντικὴ, ἕνεκα τῶν πολλαπλῶν ἐμπειριῶν, αἱ ὁποῖαι ἀπεκτήθησαν ἐν σχέσει πρὸς νέας μορφὰς τοῦ λειτουργήματος, διὰ τῶν ὁποίων αἱ Ἐκκλησίαι προσεγγίζουσιν τὸν σύγχρονον κόσμον.

* * *

VI. Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀμοιβαίας ἀναγνωρίσεως τῶν κεχειροτονημένων λειτουργημάτων (ἐπιμύθιον! Γ.Ι.Κ.).

§ 51. Διὰ νὰ προχωρήσωμεν προοδευτικῶς ἐπὶ τῆς ὁδοῦ πρὸς ἀμοιβαίαν ἀναγνώρισιν τῶν λειτουργημάτων, ἀπαιτοῦνται συνειδητὰ ἰσοσπάθειαι. Ὁλοκαί Ἐκκλησίαι εἶναι ὑποχρεωμέναι (!) νὰ ἐπανεξετάσῃσιν τὰς μορφὰς τοῦ κεχειροτονημένου λειτουργήματος ὡς καὶ τὸν βαθμὸν, εἰς τὸν ὁποῖον παραμένουν πισταὶ εἰς τὰς ἀρχικὰς τῶν προθέσεις-σκοποῦς. Αἱ Ἐκκλησίαι εἶναι ὑποχρεωμέναι νὰ εἶναι προητομασμέναι διὰ τὴν ἀνανέωσιν τῆς κατανοήσεως καὶ τῆς πράξεώς τῶν τῆς ἀναφερομένης εἰς τὸ κεχειροτονημένον λειτουργήμα. (Δὲν τίθεται θέμα ἀληθείας! Γ.Ι.Κ.).

§ 52. Μεταξύ τῶν ζητημάτων, εἰς τὰ ὁποῖα δέον νὰ γίνη ἰδιαιτέρα ἐργασία, ἐὰν Ἐκκλησίαι κινουῦνται πρὸς ἀμοιβαίαν ἀναγνώρισιν τῶν λειτουργημάτων (!), ἢ Ἀποστολικὴ Διαδοχὴ εἶναι ἰδιαιτέρας σημασίας. Ἐκκλησίαι δύνανται εἰς τὰς οἰκουμενικὰς συζητήσεις νὰ ἀναγνωρίσουν ἀμοιβαίως τὰς ἰδιαιτέρας εἰς ἐκάστην μορφὰς κεχειροτονημένων λειτουργημάτων, ἐὰν εἶναι ἀμοιβαίως πεπεισμένοι ὡς πρὸς τὴν πρόθεσίν των νὰ μεταβιβάσουν περαιτέρω τὸ λειτουργημα τοῦ Λόγου καὶ τοῦ Μυστηρίου ἐν (ἀδιασπάστῳ) συνεχείᾳ (Kontinuität) μετὰ τὴν ἀποστολικὴν ἐποχὴν. Ἡ πρᾶξις τῆς μεταβιβάσεως θὰ ἔδει νὰ τελεῖται συμφώνως πρὸς τὴν Ἀποστολικὴν Παράδοσιν, ἢ ὁποῖα περιλαμβάνει τὴν ἐπίκλησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ τὴν ἐπίθεσιν τῶν χειρῶν.

§ 53. Διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν ἀμοιβαίαν ἀναγνώρισιν (τῶν λειτουργημάτων), ἀπαιτοῦνται διάφορα βήματα παρὰ τῶν διαφόρων Ἐκκλησιῶν (!).

a) Ἐκκλησίαι, αἱ ὁποῖαι διετήρησαν τὴν ἐπισκοπικὴν διαδοχὴν, παρακαλοῦνται ν' ἀναγνωρίσουν τὸ Ἀποστολικὸν περιεχόμενον τοῦ κεχειροτονημένου λειτουργήματος εἰς τὰς Ἐκκλησίας, αἱ ὁποῖαι δὲν διετήρησαν τοιαύτην διαδοχὴν (!!), ὡς ἐπίσης καὶ τὴν ὑπαρξίν ἐνὸς λειτουργήματος «τῆς ἐπισκοπῆς» εἰς διαφόρους μορφὰς εἰς αὐτὰς τὰς Ἐκκλησίας (!!).

b) Ἐκκλησίαι χωρὶς ἐπισκοπικὴν διαδοχὴν καὶ ἐν πιστότητι πρὸς τὴν ἀποστολικὴν πίστιν ζῶσαι (πῶς; Γ.Ι.Κ.) ἐν τῇ ἀποστολῇ, ἔχουν ἐν λειτουργημα τοῦ Λόγου καὶ τῶν μυστηρίων, ὅπως μαρτυρεῖται σαφῶς διὰ τῆς πίστεως, τῆς πράξεως καὶ τῆς ζωῆς αὐτῶν τῶν Ἐκκλησιῶν. Αἱ Ἐκκλησίαι αὗται παρακαλοῦνται νὰ διακρίνουν (γνώρισουν), ὅτι ἡ συνέχεια μετὰ τῶν Ἐκκλησιῶν τῶν Ἀποστόλων εὐρίσκει βαθεῖαν ἔκφρασιν διὰ τῆς διαδοχικῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τῶν ἐπισκόπων καὶ ὅτι, καίτοι παρ' αὐτοῖς δυνατὸν ἴσως νὰ μὴ ἐλλείπη ἡ συνέχεια τῆς Ἀποστολικῆς Παραδόσεως, αὐτὸ τὸ σημεῖον ἐκείνης τῆς συνεχείας (Kontinuität) ἐνισχύεται καὶ ἐμβαθύνεται. Ὅφειλον ἴσως πάλιν ἐκ νέου νὰ ἀνακαλύψουν τὸ σημεῖον τῆς ἐπισκοπικῆς διαδοχῆς (!) (πῶς; Γ.Ι.Κ.).

§ 54. Μερικαὶ Ἐκκλησίαι χειροτονοῦν ἄνδρας καὶ γυναῖκας, ἄλλαι χειροτονοῦν μόνον ἄνδρας· διαφοραὶ εἰς τοῦτο τὸ ζήτημα προ-

βάλλονται (!) ὡς ἐμπόδια διὰ τὴν ἀμοιβαίαν ἀναγνώρισιν τῶν λειτουργημάτων. Ἄλλ' αὐτὰ τὰ ἐμπόδια δὲν πρέπει νὰ θεωροῦνται ὡς ἀνυπερβλητος φραγμὸς διὰ τὰς περαιτέρω προσπαθείας διὰ μίαν ἀμοιβαίαν ἀναγνώρισιν (!). Ἡ εἰλικρίνεια —τὸ ἀμοιβαῖον ἄνοιγμα— πρὸς ἀλλήλας φέρει μεθ' ἑαυτῆς τὴν δυνατότητα, καθ' ἣν τὸ Πνεῦμα δύναται νὰ ὁμιλῇ πολὺ καλὰ εἰς μίαν Ἐκκλησίαν διὰ μέσου τῶν ἀπόψεων, τὰς ὁποίας δίδει ἢ μία πλευρὰ πρὸς τὴν ἄλλην. Οἰκουμενικοὶ διαλογισμοὶ θὰ ἔπρεπε ἐπομένως τὰς σχετικὰς συζητήσεις περὶ αὐτοῦ τοῦ ζητήματος νὰ προάγουν καὶ νὰ μὴν ἐμποδίζουν (θέμα ἱστορικῆς ἀληθείας, π.χ. Α' Κλήμεντος, δὲν τίθεται. Γ.Ι.Κ.).

§ 55. Ἡ ἀμοιβαία ἀναγνώρισις τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν λειτουργημάτων αὐτῶν περιλαμβάνει μίαν ἀπόφασιν διὰ τῶν ἀρμοδίων αὐθεντικῶν (ἐνν. ὀργάνων) καὶ μίαν λειτουργικὴν πράξιν, διὰ τῆς ὁποίας θὰ ἐξεδηλοῦτο ἡ ἐνότης δημοσίᾳ (!!). Διάφοροι μορφαὶ μιᾶς τοιαύτης δημοσίας πράξεως ἔχουν προταθῆ: ἀμοιβαία ἐπίθεσις τῶν χειρῶν, εὐχαριστιακὴ συλλειτουργία, ἐόρτιοι λειτουργίαι χωρὶς ἰδιαίτερον τύπον (!) (ritus) ἀναγνωρίσεως, ἀνάγνωσις ἐνὸς κειμένου ἐνώσεως κατὰ τὴν διάρκειαν τελετῆς. Οὐδεμία καθωρισμένη λειτουργικὴ μορφή θὰ ἦτο ἀπαραίτητος, ἀλλὰ ἐν πάσῃ περιπτώσει θὰ ἦτο ἀναγκαῖον ἢ πραγμάτως μιᾶς τοιαύτης ἀμοιβαίας ἀναγνωρίσεως νὰ γίνῃ καὶ νὰ διακηρυχθῇ δημοσίως. Ἡ κοινὴ τελετὴ τῆς Εὐχαριστίας θὰ ἦτο ἀναμφιβόλως ὁ κατάλληλος χῶρος διὰ μίαν τοιαύτην πράξιν (Περὶ τῆς Ἱερωσύνης ὡς μυστηρίου οὐδεὶς λόγος. Γ.Ι.Κ.).

ΤΕΛΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.

1. Μέγα είναι τὸ θέμα τῆς οὐσίας, μορφῆς καὶ ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας καὶ δὴ καὶ τῆς πρωταρχικῆς μορφῆς τῆς Ἀποστολικῆς λειτουργίας τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ «ἐπισκοπῇ». Τὸ θέμα δὲν εἶναι ἀπλῶς ἱστορικόν, ἀλλὰ καὶ ὑπαρξιακόν διὰ τὸν Χριστιανισμόν, ἀφοῦ δὲν φαίνεται νὰ ὑπῆρξε χρόνος, καθ' ὃν οὗτος δὲν ἦτο ἡ θρησκεία καὶ ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων. Ὁ κόσμος ἐγνώρισε τὸν Χριστιανισμόν ὡς Ἐκκλησίαν καὶ ἀνεγνωρίσθη ὑπ' αὐτοῦ ὡς τοιαύτη. Ἐπειδὴ ὅμως ἐπῆλθεν ἡ διαίρεσις τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὑπάρχει τὸ θέμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ διαλόγου τῆς ἀληθείας περὶ τῆς Ἐνώσεως καὶ δὴ καὶ τῆς ἀσφαλοῦς προπαρασκευῆς αὐτῆς καὶ συμφωνίας περὶ τῶν φορέων τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐνεκα τούτου τὸ γ' κείμενον τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, περὶ τοῦ Λειτουργήματος, εἶναι τὸ σπουδαιότερον, ὡς ἀφορῶν εἰς κείριον σημεῖον τῆς προπαρασκευῆς τῆς Ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ ἀναγκαίως τοῦ πρωταρχικοῦ θέματος τῆς μορφῆς τῆς Ἐνότητος τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας καὶ δὴ καὶ τῆς Ἀρχεγόνου καὶ Ἀποστολικῆς, ἐξ ἧς προῆλθον καὶ αἱ λοιπαὶ Ἐκκλησίαι, αἱ ἠνωμένοι ἐν Χριστῷ.

2. Δι' ἡμᾶς τοὺς Ὀρθοδόξους, ἦτοι τοὺς ὄντως Καθολικούς, τοὺς πιστεύοντας, ὅτι ὁ Ἰ. Χριστὸς ἠθέλησε καὶ ἴδρυσεν τὴν Ἐκκλησίαν, θεμελιωμένην εἰς τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, τοῦ ἐν Τριάδι, καὶ εἰς τὴν ἐν Χριστῷ Ἱστορικὴν Ἀποκάλυψιν μὲ φορεῖς καὶ Κήρυκας τοὺς Ἀποστόλους, ὡς μάρτυρας τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου καὶ τῆς Ἐνότητος τῶν μυστηρίων καὶ δὴ καὶ τῆς Ἱερωσύνης καὶ τῆς Θ. Εὐχαριστίας, ἡ Ἐκκλησιολογία προηγεῖται καὶ εἶναι θεμέλιον πάσης Θεολογίας καὶ δὴ καὶ τῆς Καθολικῆς Ὀρθοδόξου.

3. Ἐνῶ δὲ τὸ θέμα τοῦτο, οὐσία, μορφή καὶ ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὑπαρξιακόν, ὡς ἐλέχθη, καὶ θεμελιωμένον εἰς τὴν κυρίαν ἱστορικὴν πηγὴν τῆς Κ.Δ., ὡς τμήματος τῆς γεγραμμένης παραδόσεως, τῆς ἀποστολικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἰδίᾳ τῶν δύο πρώτων αἰώνων, συγκροτηθεῖσης ὑπὸ τῶν ἐπισκοπικῶς συντεταγμένων ὑπευθύνων Ἐκκλησιῶν, ἐν τούτοις εἶναι προβληματικόν διὰ τὰς μὴ Ἐκκλησίας τοῦ Προτεσταντισμοῦ, αἵτινες δὲν ἀνεγνώρισαν «τὴν Ἀποστολικὴν διαδοχὴν» ἐν τοῖς ἐπισκόποις, ὡς φορεῦσι τοῦ μυστηρίου τῆς Ἱερωσύνης, συνδεδεμένην μετὰ τῆς Θ. Εὐχαριστίας. Ἐνῶ δὲ διὰ τὴν ἀσφαλῆ προπαρασκευὴν τῆς Ἐνώσεως εἶναι πρωταρχικόν τὸ θέμα, ὡς περι-

γράφεται εἰς τὰς § 1-3 τοῦ παρόντος, ἐν τούτοις δὲν ἐξητάσθη μέχρι τοῦδε εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν Κίνησιν, εἰς βάθος καὶ πλάτος, κυρίως ὑπὸ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν, ὥστε νὰ ὑπάρξουν πηγαῖα κείμενα ἐκκλησιολογικῶς καὶ ἐπιστημονικῶς θεμελιωμένα, χρήσιμα εἰς τὴν ποτε Ἐνωσιν.

4. Τὰ κείμενα ταῦτα θὰ ἦσαν πολύτιμα, ὡς προσφορὰ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν εἰς τὸ ἔργον τῆς Προπαρασκευῆς τῆς Ἐνώσεως, ποῦ εἶναι ἀδύνατον νὰ προέλθῃ ἀπὸ τὸ σῶμα τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν πολυπληθεστέρων μὴ ἐκκλησιῶν, Ὁμολογιῶν, διότι εἶναι ἐπιστημονικῶς ἀδύνατος μία Ἐκκλησιολογία. Τοῦτο εἶναι αὐτονόητον, διότι μόνον εἰς τοὺς διμερεῖς διαλόγους εἶναι αὕτη δυνατὴ εἰς αὐτούς. Ὅταν ὠριμάσουν, θὰ ὀδηγηθῶμεν εἰς διαπραγματεύσεις, διὰ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἐνωσιν.

5. Βάσις θὰ εἶναι τότε ἡ ὑπαρξίς μιᾶς Ἐκκλησιολογίας, γραφικῶς, παραδοσιακῶς (δύο πρῶτοι αἰῶνες) καὶ ἐπιστημονικῶς θεμελιωμένη.

6. Ἐντὶ τῆς πληρώσεως αὐτῶν τῶν προϋποθέσεων προπαρασκευῆς τῆς Ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, μὲ βάσιν τὸν θεολογικὸν διάλογον τῆς ἀληθείας, τῆς ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ καὶ τῇ ἀποστολικῇ καὶ ἐκκλησιαστικῇ παραδόσει περιεχομένης καὶ ἐπιστημονικῶς θεμελιωμένης, τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν παρεσκεύασε τὰ 3 κείμενα, περὶ τοῦ Βαπτίσματος, τῆς Θ. Εὐχαριστίας καὶ τοῦ Λειτουργήματος, θεολογικῶς ἐνδιαφέροντα, ἀλλ' ἐκκλησιολογικῶς, φιλολογικῶς, ἱστορικῶς καὶ ἐπιστημονικῶς ἀθεμελιώτα.

7. Ταῦτα ἐστάλησαν εἰς τὰς Ἐκκλησίας καὶ μὴ Ἐκκλησίας, ἵνα τὰ ἀποδεχθῶσιν ἢ τοῦλάχιστον νὰ λάβουν θέσιν ἔναντι αὐτῶν. Θὰ ἔδει νὰ λεχθῆ, ὅτι ἐπιζητεῖται ἐπιμόνας ἡ ἀμοιβαία ἀναγνώρισις τῶν λειτουργημάτων, οὐσα ἀδύνατος ὅπου δὲν ὑπάρχει τὸ μυστήριον τῆς Ἱερωσύνης καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς Ἀποστολικῆς διαδοχῆς» ἐν τοῖς ἐπισκόποις, οἱ ὅποιοι ἰδίᾳ ἐν Συνόδῳ εἶναι φύλακες τῆς ἀληθείας τῆς ἐν Χριστῷ Ἱστορικῆς Ἀποκαλύψεως.

8. Ὁ χαρακτήρ τῶν 3 κειμένων, ποῦ δὲν ἐγράφησαν ὑπὸ Ὁρθόδοξων διὰ Καθολικούς Ὁρθόδοξους (ὀρθή ἡ παρατήρησις τοῦ Gassmann, νέου Δ/νου τῆς Ἐπιτροπῆς Πίστεως καὶ Τάξεως), ἀλλὰ διὰ τὰς Ἐκκλησίας καὶ μὴ Ἐκκλησίας, εἶναι κατ' οὐσίαν καὶ τύπον ἐκεῖνος τῶν ἐκθέσεων-συζητήσεων (Report, Bericht) καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὄχι ἀκριβείας. Ἡ ἀκρίβεια εἰς τὰ δόγματα εἶναι θεμελιώδης ἀξίωσις τῶν πραγματικῶν Ἐκκλησιῶν. Ἐπιγραφέντα κατ' ἀρχὴν κάκιστα ὡς Konsensus texte = κείμενα συμφωνίας (ἀπεκρούσθη καὶ ὑφ' ἡμῶν ὡς ἀπαράδεκτος ὁ ὅρος συμφωνία), παρουσιάσθησαν τελικῶς (Λίμα Περού 1982, ἐνθα οὐσιώδεις παρατηρήσεις τῶν Ὁρθόδοξων δὲν ἐλήφθησαν ὑπ' ὄψιν) ὡς «συγκλίνουσαι δηλώσεις» τῶν ἀντιπροσώπων τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ μὴ Ἐκκλησιῶν εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν Πίστεως καὶ Τάξεως, καίτοι ὁ μὲν χαρακτηρι-

σ μ ό ς «συγκλίνουσαι» ἔχει ἀνάγκη ἐρεῦνης εἰδικῶν, ἐπισκόπων καὶ καθηγητῶν, ἡ δὲ «δήλωσις» εἶναι ἀπαράδεκτος, διότι οὐδεὶς ἦτο ἐξουσιοδοτημένος ὑπὸ τῶν Ἐκκλησιῶν μας νὰ κάμη τοιαύτας βαρυσημάντους δηλώσεις, ἔστω, καὶ μάλιστα ἀτελεῖς.

9. Καίτοι δὲ φαίνονται τὰ κείμενα ὡς διαχρονικῆ, ἐν τισι παραδοσιακῆ, ἔκθεσις, ἐν τούτοις ἀπερρίφθησαν ἀκριβῶς ὑπ' ἐκείνων διὰ τοὺς ὁποίους ἐφαινοντο καθ' ἡμᾶς χρήσιμα, τοὺς Reformierten (= Μετερρουμισμένους), ἔχοντας τὴν αὐθεντίαν εἰς τὴν σὺναξιν τῆς τοπικῆς «Ἐκκλησίας-Κοινότητος».

10. Ἐν τούτοις τὸ γ' καὶ σ π ο υ δ α ι ό τ ε ρ ο ν, διότι ἀναφέρεται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, τὸ διπλάσιον εἰς ὄγκον ἐν σχέσει πρὸς τὰ δύο πρῶτα κείμενα, τὸ περὶ Λειτουργήματος (Amt, Ministry, Ministère) παρουσιάσθη εἰς ἑλληνικὰς μεταφράσεις ὡς ἀναφερόμενον εἰς τὴν Ἱερωσύνην, ἐνῶ θεμελιούται κυρίως εἰς τὴν προτεσταντικὴν ἄποψιν περὶ «Βασιλείου Ἱερατεύματος». Τοῦτο ἐμφανίζεται μὲ τὴν τάσιν νὰ ἀποδοθῇ ὁ ὅρος — ἀναφερόμενος εἰς τὸν κλῆρον καὶ τὸν λαὸν — ὡς ἀνήκων κυρίως εἰς τοὺς λαϊκοὺς πιστοὺς, διακρινομένους εἰς «κεχειροτονημένους λειτουργοὺς» (ὑπὸ τίνων;) καὶ φυσικῶς μὴ κεχειροτονημένους.

11. Τὰ ἀνωτέρω καὶ ἄλλα ἐλαττώματα, περὶ ὧν ἀνωτέρω, ὀφείλονται εἰς τὸ μέγιστον π ρ ό β λ η μ α τ ο ὦ Π ρ ο τ ε σ τ α ν τ ι σ μ ο ὦ τ ῆ ν Ἐ κ κ λ η σ ι α σ τ ι κ ο π ο ῖ ῆ σ ι ν α ὗ τ ο ὦ. Εἶναι βαρὺ σφάλμα ὁ ἰσχυρισμός, ὅτι τάχα τὸ γ' κείμενον ἀναφέρεται εἰς τὴν Ἱερωσύνην. Ἡ σύγκρισις τῶν ἐπιγραφῶν τῶν τριῶν κειμένων, ἣν ἐπεσήμανα καὶ εἰς σχετικὴν ἐπιτροπὴν τῆς ΣΤ' Γενικῆς Συνελεύσεως τοῦ Π.Σ. Ἐκκλησιῶν, ἐν Vancouver τοῦ Καναδᾶ (Ἰούλ.-Αὐγ. 1983): α) σ ύ σ τ α σ ι ς τοῦ Βαπτίσματος, β) σ ύ σ τ α σ ι ς τῆς Θ. Εὐχαριστίας καὶ γ) Κ λ ῆ σ ι ς τ ο ὦ λ α ο ὦ τ ο ὦ Θ ε ο ὦ (ἦτοι τὸ Βασίλειον Ἱεράτευμα), εἶναι ἀφετηρία διὰ τὴν νέαν μετάφρασιν καὶ τὰ σχόλια, μὲ εὐρυτάτας εἰσαγωγάς, τὰς ὁποίας βλέπει ὁ ἀναγνώστης ἀνωτέρω.

12. Καίριος λόγος ὁμοῦς διὰ τὴν μὴ ἀπόρριψιν (οἷα ἐγένετο τὸ 1978 ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος) εἶναι, ὅτι ὑπάρχει ἡ ἐν § 23 τοῦ γ' κειμένου πρότασις περὶ εἰσαγωγῆς τοῦ θεσμοῦ «τῆς ἐπισκοπῆς», ἀναγκαίου διὰ τὴν Ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ διαπράττεται τὸ ἐπιστημονικὸν σφάλμα μὲ τὴν προσθήκην: in irgendeiner Form» (=ἐν οἰαδήποτε μορφῇ) (πρβλ. δηλώσεις τοῦ Καθηγητοῦ Lazareth τέως Δ/νοῦ τῆς Πίσσεως καὶ Τάξεως, ἐπιχειροῦντος νὰ αἰτιολογήσῃ, προφανῶς ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀνωτέρω φράσεως, τὴν ἐπιζητουμένην, νὰ εἴπω ἀφελῶς, ἀμοιβαίαν ἀναγνώρισιν τῶν λειτουργημάτων, οὔσαν ἀδύνατον καὶ διὰ τὸν ἐπόμενον λόγον καὶ δι' ὅσα ἀνωτέρω ἐλέχθησαν (ἀριθ. 1-9), μάλιστα δὲ διὰ τὰ ἀπαράδεκτα (πρβλ. ἀνωτ. 1 καὶ 2 προλεγομένων) καὶ τὰ ἀπρηχαιωμένα τῆς § 24, ἐνθα ἡ ἀρχαία σύγχυσις περὶ πρεσβυτέρων-ἐπισκόπων καὶ διακόνων.

13. Ἡ ὑποχρέωσις «τῶν Καθολικῶν Ὁρθοδόξων» νὰ στηρίζουν καὶ διορθώσουν τὴν διατύπωσιν τῆς προτάσεως τῆς § 23 τοῦ γ' κειμένου «περὶ ἐπισκοπῆς», ὡς ἀποστολικῆς λειτουργίας ἐνότητος τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας εἶναι προφανῆς καὶ πηγάζει ἐκ τῶν γεγονότων τῆς ἀρχεγόνου ταυτίσεως τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὴν ἐπισκοπὴν, ἥτοι τὸν θεσμὸν τὸν συνέχοντα τὴν τοπικὴν Ἐκκλησίαν, ὡς ἀποστολικὴν λειτουργίαν (πρβλ. Α' Τιμοθ. 3,1, Α' Κλήμεντος καὶ Πράξεις Ἀποστόλων διὰ τὰς ἀποστολικὰς Ἐκκλησίας Ἐφέσου, Κορίνθου, Ρώμης), μὲ φορέα τὸν ἀσκοῦντα τὴν ἐπισκοπικὴν λειτουργίαν ἐπίσκοπον (Ἀντιόχεια: μαρτυρία Ἰγνατίου, πρὸς Φιλαδελφεῖς 3; Ἐφ. 3 καὶ Συμν. 8 κ.ἄ.), διάδοχον πραγματικῶν τῶν Ἀποστόλων. Πρωταρχικὴν μορφήν ἔχομεν εἰς Ἱεροσόλυμα μὲ τὸν Ἰάκωβον καὶ τοὺς Πρεσβυτέρους (Πράξ. 21,18) ὡς παραλλήλως τὸν Εὐόδιον Ἀντιοχέων, ἕνεκα τῶν δύο ἀνωτέρω μαρτυριῶν τοῦ Ἰγνατίου, ὡς ἐν συνεχείᾳ Πολύκαρπον πρὸς Φιλιππησίους (ἐπιγραφή) ὡς καὶ ἀφετηρίαν τοῦ Εὐσεβίου (Ἐκκλησ. Ἱστορία 1,1).

14. Ἐνεκα τῶν μαρτυριῶν τούτων — πρὸς ἃς δὲν ἀντιτίθεται ἡ Διδαχὴ, διότι εἶναι Μετακατηχητικὸν Ἱεροποστολικὸν Ἐγχειρίδιον (μὴ δυνάμενον, ἕνεκα τῆς μαρτυρίας τοῦ Ἰγνατίου πρὸς Φιλαδελφ. 10, νὰ τοποθετηθῆ εἰς τὴν Συρίαν) — ἀφ' ἐνὸς μὲν ταυτίζονται οἱ ὅροι Ἐκκλησία Κορίνθου πρὸς Ἐπισκοπὴν Κορίνθου, ὁμοίως Ἐφέσου, Ρώμης κλπ., ἀφ' ἑτέρου δὲ πᾶσα τοπικὴ Ἐκκλησία θεωρεῖται, ὅτι εἶναι πλήρης καὶ διὰ τοῦτο ὀνομάσθη «Καθολικὴ» (Ἰγνατίου, Συμν. 8-9,1).

15. Ἐνεκα τῶν δεδομένων τούτων τῶν ἐπισκοπικῶς συντεταγμένων Ἐκκλησιῶν, αἱ ὁποῖαι συνέλεξαν καὶ μᾶς παρέδωσαν τὰ βιβλία τῆς Κ.Δ. περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ἀποκαλύψεως καὶ ἀληθείας δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι αἱ ἀνά τὴν Οἰκουμένην Ἐκκλησίαι πρέπει νὰ ἀποτελοῦν Ἐνότητες — ὡς καὶ αἱ Καθολικαὶ Ὁρθόδοξοι.

16. Τί εἶναι λοιπὸν ἡ Οἰκουμενικὴ Ἐκκλησία;

Ἐπισκοπαὶ ἠνωμένοι ἐν τῇ ταυτότητι τῆς Πίστεως, τῆς ἐν Χριστῷ Πίστεως, τῶν θεμελιῶν τῆς Διοικήσεως, τῆς λατρείας καὶ τοῦ ἡθους, τοῦ ὅρου Καθολικὴ Ἐκκλησία ὄντος τοῦ μόνου καταλλήλου διὰ νὰ ἐκφράσῃ τὴν μορφήν καὶ ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ ὅρος Κοινότης (Gemeinde), ὃν χρησιμοποιοῦν οἱ Προτεστάνται κ.ἄ. εἶναι ὄντως πτωχὸς, κοσμικὸς καὶ ἀκατάλληλος, ἅτε μὴ δυνάμενος νὰ ἐκφράσῃ τὸ πλάτος, τὸ βάθος, τὸ ἱστορικὸν καὶ ὑπαρξιακὸν εἶναι τῆς Μᾶς Ἀγίας Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας.

ΕΚΚΛΗΣΙΣ.

Ταῦτα, ἐκφράζοντα τὴν ἱστορικῶς καὶ ἐπιστημονικῶς θεμελιωμένην Ἐκκλησιολογίαν, ἀπουσιάζουν ἀπὸ τὸ γ' κείμενον, τὸ ὁποῖον κατὰ τὸ δυνατὸν ἐσχολισάσαμεν εἰλικρινῶς, χάριν τῶν φίλων καὶ ἀδελ-

φῶν Προτεσταντῶν, ποῦ πρέπει νὰ λύσουν τὸ μέγιστον αὐτῶν πρόβλημα, νὰ γίνωσιν Ἐκκλησίαι, διότι μέχρι τοῦδε εἶναι ὁμολογίαι, διηρημέναι ὡς αἱρέσεις (Denominationen) καὶ οὐχὶ Ἐκκλησίαι. Συναντῶμεν αἱ Ἐκκλησίαι καὶ μὴ Ἐκκλησίαι εἰς τὸν διάλογον τῆς ἀληθείας, περὶ Ἐκκλησίας, εἰς τὸ ἔδαφος τῶν δύο πρώτων αἰῶνων αὐτῆς, ποῦ μᾶς ἔδωκεν ἡ Παράδοσις των καὶ ἡ ἱστορικὴ καὶ χριστιανικὴ των συνείδησις, ὡς Καθολικῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Κ.Δ., πρέπει νὰ συνεννοηθοῦν διὰ τὰ θεμέλια μιᾶς Ἐκκλησιολογίας.

Πρέπει νὰ εὐρωμεν τὸν τρόπον νὰ συμφωνήσωμεν, διότι καὶ «τὸ Βασίλειον Ἱεράτευμα», ὡς ὁ Κλῆρος καὶ ὁ λαὸς τοῦ Χριστοῦ, ἀποτελοῦν τὴν Ἐκκλησίαν, ἣν ἵδρυσεν ὁ εἷς Κύριος: ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς τῆς Ἱστορίας μετὰ τὴν Ἀποστολικὴν Ἱεραρχίαν, ὡς βασικὸν θεμέλιον.